ملي درسونه

Ketabton.com

ملي او هېوادنيو سايلوپ لړ

پوهنيز، څېړنيز او شننيز بحثونه

ليکوال

محمد اسمعيل يون

۱۳۹۴ل

ketabton.com - The Digital Library

ملي درسونه

محمد اسمعيل يون

۱۳۹۴ل کال

ketabton.com - The Digital Library

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم : ملي درسونه

لیکوال : محمد اسمعیل یون

خپروندی : د افغانستان ملي تحریك، فرهنګي څانګه

وېبپاڼه www.melitahrik.com

کمپوز : فیاض حمید

پښتې ډیزاین : فیاض حمید

چاپشمېر : ۱۰۰۰

چاپکال : ۱۳۹۴ ل کال

د تحریك د خپرونو لړ: (۹۳)

د لیکوال د خپرونو لړ: (۳۸)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریك سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

ketabton.com - The Digital Library

نیولیك

ګڼه	سرلیك	مخ
۱	د تحریك یادښت	۱
۲	ملي درسونه یو ژوندی پوهنتون	۲
۳	ملي درسونه او دا اثر	۵
۴	ملت	۹
۵	پوښتنې او ځوابونه	۱۷
۶	انتخابات او احتمالات	۳۳
۷	پوښتنې او ځوابونه	۷۱
۸	انتخابات او خطرات	۸۰
۹	پوښتنې او ځوابونه	۱۰۳
۱۰	وټونه او جنجالونه	۱۱۳
۱۱	پوښتنې او ځوابونه	۱۲۳
۱۲	لوزونه او عملونه	۱۲۹
۱۳	پوښتنې او ځوابونه	۱۶۶

ketabton.com - The Digital Library

د تحريك يادښت

د افغانستان ملي تحريك د (۱۳۹۳ ل) كال په پيل كې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه كړې وه چې د دې كال په بهير كې به (شل عنوانونه) ببلا ببل ديني، علمي، ادبي او ټولنيز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې كوي. ملي تحريك دا ژمنه د ياد كال د كب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د يوې پرتمينې غونډې په ترڅ كې يې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې كړل. ملي تحريك په يادې غونډه كې ژمنه وكړه چې د (۱۳۹۴ ل) كال په بهير كې به انشاء الله د خداى (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه ببلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې كوي. طبيعي خبره ده چې دا اسانه كار نه دى، ډېر زيات زيار او زحمت ته اړتيا لري، خو ملي تحريك ټينګ هوډ كړى چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملى كوي. دا اثر چې ستاسو په لاس كې دى د همدې (سلو عنوانونو) ژمنه كړو اثارو له جملې څخه دى، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحريك هيله لري چې له دې اثر څخه به زمورږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته كړي. ملي تحريك لــه ټولــو هغــو ليكوالــو، ژبــاړونكو، ســمونچارو، مــالي او معنــوي مرستندويانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهير كې يې يو بل سره مرسته او ملګرتيا كړې او دا فرهنګي بهير يې بريالى كړى، د زړه له كومې مننه كوي او كور ودانې ورته وايي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازې په هيله

د افغانستان ملي تحريك فرهنګي څانګه

ketabton.com - The Digital Library

ملي درسونه

يو ژوندی پوهنتون

ملي درسونه چې زه يې په ټولو لړيو کې ګډونوال او لېوالی وم، د ځوانانو د فکري خوځښت، سياسي شعور او د مظلوم اکثريت د ويښتابه لپاره د افغانستان په معاصر تاريخ کې يو بې ساری، رغنده او ټاکنده فکري او مدني خوځښت و.

د ملي درسونو لړۍ د افغانستان ملي تحريك او ژوندون ټلوېزيون دمشرتابه په نوښت يوه مهالنۍ جوړه شوې خپرونه وه، چې د کنفرانس بڼه يې درلوده، د هېواد قومي مشرانو، د سياسي چارو مبصرينو، فکري ويښو ځوانانو او د ملي تحريك غړو به پکې برخه اخيسته.

په دې پروګرام يا خپرونه کې به د هېواد د ملي مسايلو او ملي ارزښتونو په اړه د وتلي او منلي فرهنګي شخصيت او د ملي تحريك د مشر ښاغلي پوهنوال محمد اسمعيل يون له خوا لېکچر ورکول کېده، کنفرانس دوه برخې لرلې: يوه برخه يې د استاد يون له خوا د لېکچر برخه وه او دويمه برخه يې د ګډونوالو له خوا له استاد څخه پر اړوندې موضوع پوښتنې وې او همدارنګه د هغوی نظريات. د ګډونوالو پوښتنو ته به د يون صيب له خوا هر اړخيز او د قناعت وړ ځوابونه ورکول کېدل.

ketabton.com - The Digital Library

دا مهالني کنفرانسونه به په يو مياشتني زماني بهير کې يو ځل له ژوندون ټلوېزيون څخه خپرېدل، چې په لږ وخت کې يې د هېواد او نړۍ په ګوټ ګوټ کې ډېر مينه والې او لېوالې پيداکړل، د يوه ژوندي پوهنتون بڼه يې خپله کړه، د ملي درسونو دا ارزښتناکه او ګټوره خپرونه ان په (سي ډي ګانو) کې هم ثبت او مينوالو ته وړاندې شوه . دې خپرونې په چټکۍ سره د هېواد په لر او بر کې ليدونکي پيداکړل.

په دې غونډه کې به پر ډېرو ګرمو ملي مسايلو؛ ډېر سپين، ناپېيلی، څرګند او بې طرفه بحث کېده او د افکارو تبادله به کېده؛ همدا ملي درسونه وو چې د افغان ملت سياسي شعور يې نور هم پسې لوړ کړ او افغانانو کې يې د هېوادپالنې روحيه را ژوندۍ کړه، ځوانانو کې يې فکري خوځښت راوست او ټولې نامشروع واکمنې ډلې يې وننګولې، دې درسونو تر ډېره بريده مثبته پايله او اغېزه درلوده.

د ملي درسونو ټول مواد مستند او موثق وو او کوم اتکلونه هم چې کېدل د وخت په تېرېدو تر ډېره سم وختل او پر واقعيت بدل شول. د ملي درسونو په دې پروګرام کې تردې دمه پينځه لويې خپرونې او کنفرانسونه جوړ شوي چې هرې خپرونې يې نږدې دوه ساعته وخت درلود.

تر اوسه پورې د ملي درسونو د لړۍ پينځه کړۍ ترسره شوي، چې (ملت يا ملت جوړونه او ملتپالنه، د ولسمشرۍ راتلونکي انتخابات او احتمالات، انتخابات او خطرات، اوټونه او جنجالونه او همدارنګه لوزونه او عملونه) پروګرامونه وو.

ketabton.com - The Digital Library

زما لپاره یاد درسونه دومره په زړه پورې او ګټور وو، چې په دوو یا درېو ساعتونو کې به ما د ستړیا احساس هم نه کاوه، له یادو درسونو څخه زما په شمول ډېرو هېوادوالو دومره څه زده کړل چې د ډېرو کتابونو په مطالعې به یې نه وي زده کړي. پر یوې خبرې باید اعتراف وکړم چې ماته خو ملي درسونه دومره ګټور وو چې ان زه یې د سیاسي علومو د ماسټرۍ دورې معادل ګڼم.

یوه ملګري مې، چې په ننګرهار کې اوسېږي او خپرونه یې له ټلوېزیون څخه نندارې کوله، راته وویل چې د ملي درسونو له پینځو خپرونو څخه یې دومره څه زده کړي چې ان د پوهنتون په دوره کې یې نه وو زده کړي، نوموړی وایي چې: ((ملي درسونو زما ملي روحیه پیاوړې کړه او په ما کې یې د هېوادپالنې نوې ساه پوه کړه، په ځانکړې ډول یې پښتنو ځوانانو ته د حق غوښتنې او حق ساتنې او حقپالنې ارزښتناك درس ورکړ)).

زه په دې کار لاډېر خوښ شوم چې قدرمن استاد ملي درسونو ته کتابي بڼه ورکوي، تر څو راتلونکي نسل ته د یوه ارزښتناك درس په توګه پاتې شي، زه نه غواړم تر دې ډېرې خبرې وکړم، ستر واکمن ته لپه پورته کوم او استاد ته د اوږده او خوشاله ژوند لپاره دعا کوم.

ویاړلی اوسې!

امید حیران

پلازمېنه کابل، خپله مېنه

۱/۳/۱۳۹۴

ketabton.com - The Digital Library

ملي درسونه او دا اثر

د (۱۳۹۲ل) کال په بهیر کې د (ژوندون ټلویزیون) مشرتابه پرېکړه وکړه چې د درسونو او بحثونو یوه داسې لړۍ پیل کړي چې موخه یې د ملي ارزښتونو، واقعیتونو او حقیقتونو تشریح او توضیح وي. څرنګه چې په ټبرو څو لسیزو کې زمونږ ملي هویت، ملي ویاړونو او ارزښتونو ته ډېر زیانونه اړول شوي وو، نو د ملي ارزښتونو پالنې، ځلونې او روښانونې ته خورا زیاته اړتیا وه. ددې هدف لپاره مو د هېواد یو شمېر مطرح مخور شخصیتونه، سیاستپوهان، ټولنپوهان، ادبپوهان، تاریخپوهان او ټبر پوهان په پام کې ونیول، د هغو یو لست مو هم برابر کړ، له ځینو سره مو خبرې هم وکړې او ددې درسونو موخه او ګټه مو ورته تشریح کړه، څرنګه چې تر دې دمه لا هم د هېواد دښمنه عناصرو، ملت ضد او افغان ضد اشخاصو واکمني په مستقیم او نا مستقیم ډول غځېدلې وه، یو عام وهم او ډار پر عامه ذهنیت خور و، نو ځکه خو یوازې له دوه دریو تنو پرته نورو کسانو دې بحثونو ته زړه ښه نه کړ. ځینو وویل دا ډول بحثونه به نور «حساسیتونه» هم راوپاروي، ځینو نور وویل، په یوه «مناسب» وخت کې به دا ډول بحثونه پیل کړو، ځینو نورو نورې پلمې وکړې، هغه څو تنه چې زړه یې وو دې بحثونو کې ونډه واخلي د هغوی هم زړه کېده هم یې ساړه کېدل، په زغرده یې نه ویل چې سل په سلو کې راځم، خطر او ګوابښ پر

ketabton.com - The Digital Library

ځان منم، هغوی به هم د مطالعې او زیات دقت د اړتیا په پلمې د نور ډېر وخت غوښته کوله، لنډه دا چې بېلا بېلې پلمې او یا په اصطلاح مجبوریتونه، وېرې او مضر مصلحتونه ددې سبب شول چې هر څه ماته په خپله پاتې شي، زه مجبور شوم چې په خپله دې ډول بحثونو ته اوږه ورکړم، ما ویل ځه که په دې بهیر کې کوم ګوابنس او خطر را پېښ شو، نو زه به یې خپله وګالم، خطرونه به هم بې ارزښته او کموهمه کړم او که څه ځانګړی ګوابنس پېښ نه شو، نو نور به هم زړه ښه کړي، زړور به شي، په دې ډول به نورو ته لاره خلاصه شي. ما لومړی بحث له (ملت، ملت پېژندنې، ملي هویت) او د ملي ارزښتونو له پالنې پیل کړ، په بحث یا درس کې ګډو ځوانانو برخه اخیستې وه، هغوی هم خپل نظریات مطرح کړل او هم یې خپلې پوښتنې وکړې، د پوښتنو، ځوابونو او نظریاتو په تبادله کې ډېر مهم، ناویلي، ناسپړلي او ضروري مسایل مطرح شول او د موضوع ډېر نور ګوټونه روښانه شول. د درس یا بحث په پای کې ګډونوالو غوښتنه وکړه چې دا بحثونه باید دوام پیدا کړي، تر هغه وروسته مورږ وپتېیله چې بحثونه باید تر ډېره بریده علمي او تحلیلي بڼه خپله کړي او سیاسي رنګ پرې غالب نه شي. تر لومړي درس یا بحث (ملت) وروسته څلور نور بحثونه (انتخابات او احتمالات، انتخابات او خطرات، وټونه او جنجالونه، لوزونه او عملونه) داسې راغلل چې سیاسي رنګ یې درلود، له شننې او ارزونې پرته یې چاره نه وه. که څه هم دې مسایلو خپل ملي ارزښت او

ketabton.com - The Digital Library

اهمیت درلود ، خو څرنګه چې د ورځې ګرمې سیاسي موضوعګانې هم وې، نو ځکه یې د سیاسي انځور رنګ زیات برېښېده.

دا درسونه له تحلیل، ارزونې او وړاندوینې او د ګډونوالو له پوښتنو سره مل وو ، دې بحثونو پر انتخاباتي بهیر او د خلکو د ذهنیتونو پر روښانتیا خپل خپل اغېز درلود ، یو زیات شمېر هېوادوالو ، د ټلېفون، برېښنالیک، فیسبوک، لیکونو او مستقیمو تماسونو له لارې په ډېر ټینګار سره ددې ډول بحثونو د غځونې غوښتنه وکړه، خو زما د خپلو بوختیاوو او ځینو نورو ستونزو له امله ددې بحثونو په غځونه کې یو څه ځنډ راغی، ددغه ځنډ په بهیر کې یو زیات شمېر هېوادپالو افغانانو له ما څخه هیله وکړه چې دا درسونه یا بحثونه د هغو له اړوندو نظریاتو ، پوښتنو او ځوابونو سره یو ځای په یوه ټولګه کې چاپ کړم، دادی ما د خپلو هېوادوالو دا غوښتنه ومنله او له کوم تصرف پرته کټ مټ دا بحثونه په یوه ټولګه کې چاپوم. په دې بحثونو او اړوندو پوښتنو او ځوابونو کې مې ځکه کوم بدلون رانه وړ چې دا بحثونه د خپلې زمانې د یوه واقعیت په توګه په خپله بڼه پاتې شي. دا بحثونه له ژوندون ټلوېزیون څخه په تصویري بڼه خپاره شوي او هم یې ځینې برخې د برېښنایي رسنیو له لارې په لیکنې بڼه خپرې شوي دي او دا دی دلته یې بشپړه لیکنې بڼه خپرېږي. موږ هیله من یو زموږ نور مشران او پوهان دې بحثونو ته دوام ورکړي، خدای (ج) دې ماته هم وس راکړي چې دا بحثونه پسې وغځوم، سره له دې چې دا ډول بحثونه

ketabton.com - The Digital Library

د ځینو اشخاصو پر زړه نه اوارېږي او طبیعي خبره ده چې ځینې اشخاص رښتیا او واقعیتونه نه شي زغملای، خو زمونږ دا دنده ده چې خپل ولس له واقعیتونو او حقیقتونو خبر کړو، د ملي یووالي د ټینګښت لپاره خپلې هڅې وکړو، خپل ملي هویت په ښه ډول وځلوو او تر کومه ځایه چې زمونږ وس وي ملت، هېواد او ملي هویت ته ورپېښ خطرونه او ګواښونه رفع او دفع کړو.

د افغان ولس د غښتلتیا

او د ملي هویت د لا ځلا په هیله

ستاسو یو یون

ketabton.com - The Digital Library

ملت

(لومړی درس)

په تېره يوه لسيزه کې په هېواد کې د (ملت، مليت، ملتپالنې، ملت جوړونې او ملت غندنې) په باب ببلا ببل او مختلف بحثونه شوي دي، يو شمېر ملت ضد ډلو لا ان په افغانستان کې د (ملت) مفهوم هم نفې کړی او داسې ليد لوري وړاندې کوي، چې په هغو کې د واحد ملت له منلو چورلټ انکار کوي، دا ډلې د ملت لپاره خپل خپل تعريفونه لري، خپلخوښې تعريفونه، له ملت څخه انکار او د جعلي يا تصنعي ((ملي اتلانو)) راټوکول ددې ډلو د ويناوو څرګند ټکي دي.

د دوی په مقابل کې، که واقعيتونه او حقيقتونه هر ډول دي، خو د واقعيتونو د بيان لپاره زړور او مدبر ملتپال ګروپونه او يا هم شخصيتونه ډېر کم دي چې د ملت ضد ډلو د څرګندونو پر وړاندې ربښتيا ووايي او

ketabton.com - The Digital Library

واقعیت بیان کړي، ځینې ځانساتي بیا د خپل ډار منطق ته دا سپېرونی هم ورکوي چې «والله نو هغوی چې هر څه وایي، ودې وایي پروا نه کوي، مورږ خو ملي وحدت غواړو که مورږ د هغوی ځواب ووایو، مورږ به هم د هغوی غوندې شو، نو پرېږده چې هر څه وایي...» د ځانساتو منطق که هر څه دی، خو دا یو حقیقت دی چې دوی د ملي یو والي په خاطر دا خبره نه کوي، بلکې خپل ډار د «ملي وحدت» تر چتر لاندې پټوي، ملي یووالی خو پر دې ټینګېږي چې د ملت ضد عناصرو پر ضد شعوري، هر اړخیزه او دقیقه مبارزه وشي، یو څوک چې زمورږ پر هېواد یرغل کوي، مورږ به یې په دې خاطر دفاع نه کوو چې مورږ له یرغلګرو سره مساوي ونه ګڼل شو؟

د ملي هویت مسله هم همداسې ده، یو څوک چې د ملت پر ملي ارزښتونو ملنډې وهي او د هېواد د زرګونو کلونو یووالي او ملي ارزښتونو ته سپوره الفاظ کاروي او مورږ بیا په دې پلمه چې مورږ ته هم څوک د هغوی

ketabton.com - The Digital Library

په سترګه ونه ګوري، واقعیتونه نه وایو، زما په نظر دا د یوه کمزوري ایمان نښه ده، خیر په هر ډول د ملت ضد اشخاصو لاره خپله ده، د ورځپاڑو او ځانساتو خپله او د ملتپالو افغانانو خپله. ددې لپاره چې د هېواد ځوان پښت د لوست لپاره یو څه وړاندې کړو، نښه به وي چې تر (ملت) وړاندې او وروسته رغنده جوړښتونو ته اشاره وکړو او د هغو پر تعریف لنډه رڼا واچوو.

فرد: یو ځانکړی شخص دی، له نورو څخه جلا ځانګړي ضرورتونه او هدفونه لري او پر بل چا یا شخص د وېشنې وړ نه دی. لکه څنګه چې په ژبه کې (غږ) د ژبې تر ټولو کوچنی واحد دی او پر نورو اجزاوو د تجزیې وړ نه دی، دغسې (فرد) د بشري ټولنې تر ټولو کوچنی، وروستنی او نه تجزیه کېدونکی واحد دی، هر شخص په واقعیت کې د یوې کورنۍ، خپل، قبیلې، قوم، ملت، امت او بشریت بنسټ جوړوي.

کورنۍ: په انساني ټولنه کې د افرادو هغې ډلې ته وایي چې په یوه کور کې ژوند کوي او یو بل سره د وینې شراکت یا ارتباط لري، کورنۍ د بشري ټولنې یو واحد دی. ځینې بشر پوهان بیا مور او اولادونه یانې (مېرګه، نښځه او اولادونه) چې د یوې کورنۍ هسته ګڼل کېږي او تر دې لږ څه په لویه کچه، خپل او خپلوان چې په یوه ګډ ځای کې اوسېږي، دې ډول جوړښت ته (کورنۍ) وایي. د کورنۍ یو بل تعریف په دې ډول دی: د پلار، مور او اولادونو په ګډون د افرادو یوه ډله ده چې معمولاً د پلار تر ریاست لاندې ژوند کوي، ددې تر څنګ (کورنۍ) لږ په لویه کې دا سې تعریفوي:

ketabton.com - The Digital Library

د خپلو خپلوانو په ګډون د افرادو هغې ډلې ته ویل کېږي چې یو بل سره ارثي اړیکي لري.

یو بل تعریف یې هم شته: کورنۍ د انسانانو هغه ټولنه ده چې د یو مشترک اصل له مخې سره راټوله شوې ده.

خپل: په ډېرو قومونو او ملتونو کې د (خپل) پورې نه شته، خو په پښتو کې دا پورې ډېره څرګنده ده او مور د پښتنو په هره قبیله کې څو څو خپلونه لرو، خپل په دې ډول تعریفیږي: د څو کورنیو یوه ټولګه ده چې واحده منشی لري، خپل په یوه محدوده جغرافیه کې اوسي او زیات جغرافیایي وسعت نه لري.

قبیله: د څو کورنیو، خپلونو، ټبرونو یا طایفو یوه ټولګه ده چې ګډ اقتصادي اړیکي او د وینې ګډه ریښه لري. د قبیلې یو بل تعریف دادی: د کورنیو داسې یوې ټولګې ته ویل کېږي چې مشترک نیکونه ولري او دا نیکونه واقعي بڼه لري.

ځینې نور بیا قبیله په دې ډول تعریفوي: یو ټولنیز جوړښت دی چې څو کلي، ناحیې او خپلونه رانغاړي، مشترک فرهنګ، واحده ژبه، ګډه ځمکه او واحد نوم لري، طبیعي خبره ده چې ګډ اقتصادي اړیکي لري او جغرافیایي محدوده یې نسبتاً پراخه ده.

قوم: د قبیلې په اندول لوی ټولنیز تشکل دی چې کېدی شي له څو قبیلو څخه جوړ وي، نسبتاً عصري ژوند او صنعتي اقتصاد لري. ځینې بشر پوهان بیا قوم په دې ډول تعریفوي: د انسانانو هغه ډله ده چې د اصل و نسب ګډه ریښه لري، ګډ فرهنګ، ګډه ژبه، او ګډ چلند لري.

ketabton.com - The Digital Library

د پورتنیو جوړښتونو تر څنګ په افغاني پښتني ټولنه کې د پښې، تپې، ګوندۍ، ټبر، پلرني او ځینې نورې نومونې او جوړښتونه هم شته چې زیاتره په نورو ملتونو او قومونو کې دا ډول جوړښتونه نه شته، دا ډول جوړښتونه تر ډیره بریده په عربو، پښتنو او ځینو نورو قومونو کې ترسترګو کیږي.

ملت: ملت ته د قران کریم په (البقره) او (آل عمران) سورتونو کې اشاره شوې، په انګریزي ژبه کې ورته (Nation) کلمه کارېږي، چې اصلاً د لاتیني ژبې له (Natio) څخه اخیستل شوې، د (تولد کېدو) مانا ښندي، د (ملت) همدا عربي شکل په پښتو او دري ژبو کې هم کارېږي، په پښتو کې (ولس) هم کارېږي چې له ملت سره تقریباً مترادفه کلمه ده، په ځینو ژبو کې (قوم) هم د ملت په مانا کاروي. ځینې پوهان وایي:

د ګڼو (سیاسي، اقتصادي، نظامي او کډوالۍ او نورو...) اړتیاوو له مخې د مشترکو وجوهاتو له امله د قومي ډلو مشارکت ته ملت ویل کېږي.

ځینې بشر پوهان بیا وایي: د قومونو هغې ټولګې ته ویل کېږي چې په واحده جغرافیه کې اوسېږي، مشترک ارزښتونه او ګډ عقاید لري.

ټولنپوهان په دې نظر دي چې د یوه نژاد او وینې پر بنسټ د یوه سوچه ملت جوړېدل ناممکن دي، دوی وایي: کېدی شي د یوه دین، یوه نژاد او یوې ژبې خلک په ښلا ښلو هېوادونو کې ژوند وکړي، خو مستقل ملتونه وي، دوی د ساري په توګه د (سویس) هېواد یادوي، چې خلک یې په المانې، فرانسوي، لاتیني او ایټالوي ژبو خبرې کوي، خو سویس یو ملت دی، ځینې بیا دې ډول ملتونو ته (قرار دادي) ملتونه هم وایي، امریکا

ketabton.com - The Digital Library

متحده ایالات ، کانادا ، بلجیم او ځینو نور هم په دې ملتونو کې ګډل کېږي، د بشرپوهانو په نظر: «ګډه جغرافیا ، د یوه واحد دولت تابیعت، ګډې ګټې او زیانونه، ګډ ارزښتونه او باورونه د یوه ملت جوړونکي عناصر دي» ځینې نور بیا خبره نوره هم رالنډوي او وایي: «د یوه واحد دولت وګړي یو ملت دی»

ملت او ملیت یوه مانا لري؟ پر افغانستان باندې د پخواني شوروي تر یرغل وروسته د (ملیت) اصطلاح د یوه قومي تشکل لپاره وکارېدله، تردې وړاندې دا اصطلاح په دې مانا نه کارېدله، د روسانو هدف دا و چې د افغانستان لږ کیو قومونو ته د (ملیت) په نامه د هویت یوه نوې بڼه ورکړي او هغوی ګڼي په دې اصطلاح کې لږ شان لوی وښیي او له پښتنو سره یې د کمي اندول کچه برابره کړي، روسانو په دې اصطلاح کې خپل سیاسي اهداف درلودل، د کلمې د حقیقي مفهوم له مخې (ملیت) قومي یا ټولنیز جوړښت نه دی، (ملیت) (Nationality) ده او (ملت) (Nation) دی،

ketabton.com - The Digital Library

(ملیت) په واقعیت کې د (ملت) څرنګوالی او جوهر تشریح کوي، خو روسانو دا کلمه دلته د قوم او ملت تر منځ د یوه بل تشکل لپاره وکارولـه. د ساري په توګه لـه یوه جرمن څخه که وپوښتل شي هېواد دې کوم دی، هغه به وایي جرمني، (ملیت) (Nationality) دې څه دی؟ نو هغه به ووایي (جرمن) یم، یا لکه لـه کوم افغان څخه چې په بهر کې د (ملیت) په باب وپوښتل شي نو هغه به ووایي افغان یم. پاتې دا چې (ملیت) د (ملت) تشریح ده نه قومي تشکل.

امت: تر (ملت) نسبتاً لویه دایره ده، کېدی شي د څو ملتونو یوه ټولګه په کې راټوله وي، امت په لغت کې (هر څیز) ته ویل کېږي، په اصطلاح کې د هغو خلکو مجموعې ته ویل کېږي چې ګډ اعتقادي، سیاسي او معنوي ارزښتونه لري، ځینې بیا (امت) همغې ډلې ته وایي چې واحد امام ولري.

ketabton.com - The Digital Library

د (امت) کلمه په قران کريم کې (۶۴) ځله راغلې ده، د مشر، لارښود، نمونه، دين او ائين ماناګاني رانغاړي، يا د انسانانو هغې ډلې ته وايی چې د يوې عقيدې پلوي کوي.

د (اسلامي امت) مفهوم هم له همدې مانا څخه الهام اخلي، (اسلامي امت) په پراخ مفهوم سره هغه خلک دي چې ګډ اعتقادات او واحده قبله لري، حضرت علي (رض) ديني او الهي ټولنې ته امت وايي.

د اسلام په سياسي نظرياتو کې د (امت) اصطلاح کارېږي او هغو خلکو ته چې د نژاد، رنګ او ژبې له توپير پرته په اسلامي حکومت کې اوسېږي، ټولو ته اسلامي امت وايي، د امت اساسي بنسټ اعتقاد دی، نه رنګ، ژبه، وينه او نژاد.

بشريت: په بشري تشکل کې د بشريت اصطلاح هم کارېږي، تر اسلامي امت وروسته د بشريت اصطلاح يوه لويه او پراخه دايره رانغاړي، د بشر هر ډول، په هر اعتقاد چې وي، ټول په دې دايره کې شاملېږي، بشريت په حقيقت کې د (بشر) څرنګوالی ښيي، لکه (مليت) چې (ملت) توضيح کوي.

د پورته اصطلاحاتو له تعريفونو څخه هدف دا و چې کله کله ځينې خلک له ټولنيزو اصطلاحاتو څخه ناسمه ګټه پورته کوي او يوه ټولنيزه اصطلاح هم د سياسي غرضونو لپاره کاروي، دا هره اصطلاح ځانته پراخه توضيح او تشريح غواړي، خو په دې ليکنه کې يوازې په لنډيز سره ورته اشاره وشوه.

ketabton.com - The Digital Library

ملت

(لومړی درس)

پوښتنې او ځوابونه

کمال سادات (د سیاسي چارو کارپوه: په نوره نړۍ کې بېلابېل مذهبونه او ژبې وي، مګر خپل وحدت یې ساتلی، خو دلته زمونږ هېواد کې هر قوم ځانته ملیت وایي؟ ملت جوړولو لپاره څه کول پکار دي؟

ځواب: زمونږ د ملت تر منځ اصلاً نفاق نه شته، نفاق د ځینو سیاسیونو او سیاسي ډلو تر منځ دی، روسانو دلته د قوم پر ځای د (ملیت) کلیمه وکارولې، ((ملیت)) اصلاً قومي یا ډله ییز شکل نه دی، ((ملیت)) د یوه شي جوهر څرګندوي، انګریزي کې ورته نېشنلټي (Nationality) وایي لکه ((انسانیت)) چې د (انسان) جوهر څرګندوي یا ((حیوانیت)) چې د (حیوان) جوهر څرګندوي ، دغسې د (ملیت) کلمه هم د (ملت) جوهر څرګندوي، لکه څنګه چې ما په بېلابېلو وختونو کې دې ټکي ته اشاره کړې ده، روسانو ددې لپاره چې د افغان قومونو تر منځ تصنعي تساوي رامنځته کړي نو یو شمېر وړو قومونو ته یې د (ملیت) کلیمه وکارولې او بیا یې د ټولو قومونو لپاره

ketabton.com - The Digital Library

همدا کلمه وکارولە، دا کلمه د ژبپوهنې له مخې د کوم قومي تشکل مانا نه ښندي، بلکې د يوه مفهوم تشخص او ځانګړتيا څرګندوي، د ملي وحدت ټينګښت اصلاً د حکومتونو کار دی، خو دلته په ټبرو لسيزو کې اصلاً په خپله حکومتونه او د هغو متصديان د ملي نفاق سبب شوي دي، نو کله چې دلته ملي حکومتونه جوړ شي، د ملي يووالي لپاره اساسي کارونه تر سره کېدی شي.

مسعود سروري:(د ملي تحريك غړی) په دې وروستيو کې ځينو خلکو ته د ملي قهرمانانو لقبونه ورکړل شوي، حال داچې هغوی وايي موږ ملت نه يو! او افغانان نه يو او بله پوښتنه مې داده اچې ځينې خلك تاسو ته متعصب وايي، ولې؟

ځواب: ځيني خلك ملت نه مني خو ((ملي قهرمان)) يې مني! دوی خپله زموږ مشکل حل کړی، ځکه چې ملت نه وي، قهرمان يې اتومات نه شته، بل دلته دوه پراډاکسه (ضدين) واقع کېږي.تاسو به داسې پيغمبر نه وي ليدلی چې امت ونه لري، داسې پاچا به مو نه وي ليدلی چې ملت ونه لري او داسې امام به مو نه وي ليدلی چې مقتديان ونه لري.

ketabton.com - The Digital Library

بله خبره د تعصب په اړه، ریښتیا وینا ترخه وي، نو څوك چې رښتیا وایي، هغه نورو ته مجرم او تعصب ښکاري،د(تعصب) کلمه له (عصب) څخه اخیستل شوې، عصبیت هم له همدې کلمې څه جوړ شوی او متعصب هغه چاته ویل کېږي چې عصبي ناروغي ولري او زه د خدای ج په فضل شکر دی له بشپړې روغتیا څخه برخمن یم او که په خپله ژبه خبرې کول، زده کړه کول لیك او لوست کول تعصب وي،

بیا خو له پښتنو پرته د دنیا نور ټول خلك متعصبین دي، ځکه یوازې پښتانه دي چې په خپله ژبه خبرې نه کوي. په خپله ژبه خبرې کول او تعلیم کول دا د هر چا حق دی، الله ج داحق ورکړی دا زموږ بشري حق هم دی، موږ دغه الهی او بشري مسلم حق غواړو! او څوك چې ددې حق ضد دي اصلي تعصب هغوی کوي، نه موږ. موږ چاسره ستونزه نه لرو او نه د بل پرحق تېری کوو خو بل چاته هم دا حق نه ورکوو، چې زموږ حقوق تر پښو لاندې کړي.

ketabton.com - The Digital Library

لايق شاه ځدران، يو تن مدني فعال: د قومونو د وحدت او ملت جوړونې لپاره څه کول په کار دي؟

ځواب: قومي ستونزو ته لمن وهل دوه عوامل لري: کورني او بهرني. اصلاً د ملت په متن او بطن کې ستونزه نشته، لومړی بايد خارجي لاسونه لنډ کړل شي او دا کار هغه وخت ممکن دی چې دلته ملي حکومتونه وي په ملي حکومتونو کې دا ډول اشخاص چې تفرقه اچوي خپل قوت له لاسه ورکوي، ملت ضد مسايل د روسانو د يرغل پر مهال په افغانستان کې ګرم شول او دلته يې خپل لاسپوڅی لرل او تر يرغل وروسته نوره هم لمن ورته ووهل شوه خو نوی نسل ددې توان لري چې دامشکلات حل کړي.

عطاالله خان حيران: ځينې کړی او پرديپال افراد د پښتون شتوالی نه شي زغملی او د پښتون د کليمې ترڅنګ له افغان کليمې سره هم مخالفت لري او ځينې خلك ځان ته دافغان پرځای ((افغانستاني)) وايي، دوی

ketabton.com - The Digital Library

وايي چې افغان پښتون ته وايي ستاسې نظر پرې غواړم؟

ځواب: مترادفات په ژبه کې شته، خو حقيقي مترادفات نه شته،ژبپوهان وايي يوه کليمه چې د بلې کليمې پرځای سل په سلو کې مانا ورکړي دا په ژبه کې نه شته. پښتون په ټول افغان کې داخل دی، لکه څنګه چې افغان پشه يان،نورستاني، سکان، تاجك او نور ټول په افغان کې شامل دي دغسې نور قومونه هم د افغان په لويه دايره کې ځايېږي. مورږستره محکمه وايو، خو غټه محکمه نه وايو، ان نهه لس کليمې په يوې مانا استعمالېږي، لکه فلانکی ډېر ستر سړی شو،ډېر لوی سړی شو،ډېرنيك سړی شو،ډېر هوښيار سړی شو، يانې د يو کس لپاره مو څو کليمې وکارولې، خو دا حقيقي مترادفې نه دي، يانې چې ځای يې راشي بيا داکليمې خپل خپل ځای لري او مانا يې هم تغيرېږي، دا يو شمېر پښتون ضد عناصر داکارونه کوي،دوی د منطق له مخې دومره کمزوري دي چې د ژبپوهنې اصول او قواعد هم نه مني.افغان واحده کليمه ده؛ اشتقاقي نه ده،د تجزيې وړ نه ده.

لکه، افغان نوم دی او افغانستان د مکان نوم دی، يانې هغه سيمه چې افغانان پکې اوسېږي.

لکه څنګه چې د (ګل) لپاره (ګلستان) مکان دی،يانې د ګلو سيمه، دګلو ځای اوس مورږ داسې ويلای شو چې ګل نه وي او ووايو لاړشه ښارته د ګلانو کوڅې نه مورږ ته څو ((ګلستاني)) راوړه ايا دامنطق مني؟!!

ته چې ګل نه مني نو ((ګلستاني)) يې بيا څه مانا؟

چې افغان نه مني ((افغانستاني)) څه مانا؟ افغانستان خو مکاني نوم دی چې له لغوي پلوه يې تجزيه کړې بيا هم افغان پاتې کېږي اصل خو پر خپل ځای دی، ته خو يې اصل سره مخالف يې، ددې لپاره چې له افغان کليمې سره حساسيت وښيي، يوه نا منطقي دايره طی کوي.

ketabton.com - The Digital Library

دوی یو غلط دلیل راوړي چې ((چراپاکستاني میګیم))! داخبره باید په علمي ډول واضح شي چې ځینې نومونه دي او ځینې مکان نومونه چې مابعد یې له یوې ریښې څخه چې نوم دی یا قوم دی ارتباط لري، له هغې ریښې څخه جوړ شوی، صفت څخه نه دی جوړ شوی، افغان نوم دی او افغانستان مکان نوم دی یانې هغه سیمه چې افغانان پکې اوسېږي. لکه تاجك -تاجکستان، ازبك ازبکستان. پاتې شوه د پاکستان خبره، پاکستان خو د ملت نوم نه دی او نه دقوم نوم دی، بلکې د مذهبي اساساتو پر بنا جوړ شوی یو هېواد دی. هلته (پاك) صفت دی او (ستان) د اوسېدو ځای یانې پاکه سیمه، نه د هغو خلکو په نوم چې پکې اوسېږي.

اکثره چې دلته سیاسي بحثونو کې کېنې دوی ژبپوهان نه دي په ګرمو احساساتو غږېږي.افغانستان دافغانانو په نوم جوړشوی، افغان او افغانستان ته څوك متبادل نه شي غوره کولای.

ځینې خلك وایي داخو دیو قوم نوم دی،زه به تاسې ته د امریکا مثال درکړم ((امریکا)) د تلفظ په لړ تغیر یو ایتالوي ګرځندوی دی چې د یو شخص نوم دی، دنړۍ دومره لوی هېواد د یو شخص په نوم جوړ شوی، خلك ورسره حساسیت نه ښیي! او که دلته د یو قوم په نوم جوړ شوی وي دوی یې نه مني. اول خو مونږ ورته قوم نه وایو د ملت نوم دی نه د قوم، افغان کلیمه پر ټولو افغانانو چې دلته اوسېږي اطلاقېږي، او که بیا هم دوی وایي چې نه . خو بیا زه وایم زه ډېر یم زما په نوم یادېږي، لکه یو باغ د نرګیسو باغ دی ډېر پکې د نرګېسو ګلان دی نور ګلان هم پکې شته خو د نرګیسو باغ په نوم یادېږي ځکه د نرګېسو ګلان پکې ډېر دي،اوس مونږ نشو ویلای چې د نرګیسو، لاله،کشمالیو باغ مونږ وایو د نرګېسو باغ نور ګلان هم پکې شته دي او ښایسته پرې هم ښکاري ښکاري.

ketabton.com - The Digital Library

امید حیران: استاده! ځینې رسنۍ زمونږ په هېواد کې د ملي ګټو،ملي هویت،ملي ارزښتونو او ملي کولتور پرضد خپرونې کوي، حکومت د کوم مصلحت له مخې ددې ډول افغان ضد رسنیو مخه نه نیسي؟

ځواب: داحکومت له بن ترکنفرانس نه نیولې تر اوسه پورې د مضر مصلحت پر بنسټ جوړ شوی، چې دا کار د ملت په ګټه نه و،په ډاګه وایم دا کار ددې سبب شو چې اوس ایران تر بل هر هېواد ان تر امریکا هم دلته ډېر نفوذ پیدا کړی او زمونږ په هېواد کې ملي،ژبینو کولتوري،مذهبي حساسیتونو ته لمن وهي، د حکومت په چارو کې فوق العاده ونډه لري، ایران ترامریکا هم د حکومت په رګ رګ کې ننوتی،مونږ څو ځله اعلان وکړ چې راځئ ژوندون ټلوېزیون وارزوئ چې اقتصادي منابع له کومه کوي؟ بیا به دا فورمول پر ټولو تطبیق کړو، خو څوك حاضر نه شول، ځکه مونږ پوهېدو چې دلته ځینې رسنۍ شته چې په بشپړه توګه د ایران ګټو ته کار کوي. د پاکستان حکومت هم د افغانستان سرسخته دښمن دی، نه د پاکستان خلك، دواړو هېوادو کې ځینې عناصر شته چې مونږ سره دښمني لري، باید غم یې وخوړل شي.

میوند اریان(د افغان یون ولسي سراسري خوځښت غړی): کله چې ملت رامنځته شي دوه ارزښتونه لري: مادي او معنوي، افغانستان کې دغو

ketabton.com - The Digital Library

دوو ارزښتونو ته څومره پاملرنه شوې؟

ځواب: ارزښتونه خو افغانستان کې تراوسه پورې حاکم دي، که حاکم نه وای مور نه پاتې کېدو،د افغانستان شمال او جنوب، شرق او غرب ټول ګډ کلتور او مستحکم ديني، مذهبي او نور اړيکي لري. ګاونډيو داکوښښ کاوه چې زمور اسلامي او ملي ارزښتونه له منځه يوسي،داملت خپلو ارزښتونو ته ژمن پاتې شوی،دا ټولنه يوه عقيدوي ټولنه ده، زمور دين اسلام دی او ۹۹،۹سلنه خلك مسلمانان دي، ان عربستان کې تر دې کچې نه دي.

مذهبي وحدت بله د ياد ور خبره ده، پښتانه ،تاجك،ازبك په مذهب کې سره يو دي، اهل تشيعه که په مذهب کې بېل دي خو له نورو افغانانو سره په دين کې يو دي، که تاجك د هزاره وروڼو سره په مذهب کې جلا دي خو په ژبه کې سره يو دي، دوی د يوې غالۍ ګلان دي، ځينې کړۍ شته چې د محوې لپاره يې هڅې کوي، خو دې ملت کې همدا ارزښتونه دي چې ملت يې ساتلی.

(خاطره، د مېرمن ادبي بهير غړې): ځوانانو ته پکار دي چې ملي يووالي ته کار وکړي، خو ځينې پرديپال شته چې زمور ملي وحدت، ملي ګټو، ملي اتلانو ته سپکې سپورې خبرې کوي البته د بيان له ازادۍ نه په ناسمې

ketabton.com - The Digital Library

ګټې اخیستو سره ، ځینې خلك بیا په ټلویزیونونو کې ناست دي دوی ته وایي چې ستاسې نظر ته په احترام سره، ایا کنځاوو ته تاسو احترام کوئ؟ ایا داسې مرجع شته چې ددې ډول ګډوډیو مخه ونیسي؟ او ایا ارزښتونو ته توهین اوسپکاوی کول د بیا ن ازادۍ کې شته که نه؟ځکه دا د ژبنې تعصب له مخې کېږي یانې زمونږ مشران چې ددوی له ژبې څخه نه دي، دوی ورته توهین کوي؟

ځواب: اول خو د اساسي قانون له مخې د بیان ازادي تر هغه حده پورې جواز لري چې د بل چا ازادي زیانمنه نه کړي، یانې هره هغه ازادي چې بل څوك زیانمن کړي بیا د بیان دا ډول ازادۍ جواز نه لري او هلته د قانون په چوکاټ کې د بیان ازادي ده، د ملي اتلانو خوندي کول او د واقعي ملي اتلانو خوندي کول ، ځکه چې دې کې باید یو تفکیك وشي، د (واقعي) کلمې پر کارولو هم شاید ځینې خلك اعتراض ولري چې یو شی به تاته واقعي ښکاري، مونږ ته واقعي نه دی، خو خیر په مجموع کې، هغه شخصیتونه چې د حکومتونو له خوا موسمي اتلان وي د هغو په باره کې د نظر اختلاف شته، خو چې د ملت تر منځ کوم اتلان وي د هغو په باب د نظر اختلاف نه شته، دې ډول اتلانو د سوونو کلونو په نتیجه کې ځانونه تثبیت کړي دي، هغو ته حکومت القاب نه دي ورکړي، خپله خلکو ورکړي دي، افغانستان کې له بده مرغه چې قضایي یا عدلي ارګانونه ډېر فعال نه دي، په نورو ځایونو کې ددې لپاره حل لاري شته دي. مثال (سلمان رشتي) د دنیا یو لیکوال و، په اسلامي ټولنه کې ورته خلك د تنفر تر حده پورې په سپکه سترګه ګوري او ډېرې زیاتې اشتباه ګانې ترېنه شوي دي، پرته له شیطاني ایتونو څخه چې د اسلام ستر پیغمبر (ص) ته پکې سپکاوی شوی، ده نور کتابونه هم لیکلي دي، یو کتاب یې د (راجیو ګاندي) کورنۍ په باب دی، دا لیکوال د هغو شخصي حریم ته ورداخل شوی و، هغوی پرې عریضه وکړه، په لندن کې په یوه محکمه کې (سلمان

ketabton.com - The Digital Library

رشتي) جريمه هم شو، کتاب يې هم سانسور شو، معافي يې هم وغوښته او ډېر زيات تاوان ورته ورپېښ شو، حتی تر دې پورې چې زړه يې و بيا هېڅکله د چا پر وړاندې داسې هڅه ونه کړې، افغانستان کې توهين او تحقير اوس عادي خبره ده، اوس ځينې کسان چې ټلوېزيونونو کې ناست وي داسې تصور کوي چې زه به يو چاته توهين او تحقير وکړم يو شمېر حساسيتونه به راوپارېږي، نو زه به دې کې مطرح شم، دلته متأسفانه عدليې او قضايي ارګانونه حاکم نه دي، بايد هغه حاکم شي او حل لار يې راوباسي، که نه دې کې حق تلف کېږي، حق دې ته وايي چې، يو شی له تانه کم شي او ته متضرر شې نو ستا د ژوند همغې برخې ته مور حق وايو، نو دا چې د يو چا په ستاينه او د بل په غندنه وخت مصرفوي يو طرف ته زيان اړوي، نه دا خپله حق تلفي ده، البته دا خبره د يادونې وړ ده چې حتی که يوه محدوده ډله يا محدوده سيمه يا ولسوالۍ هم يو مشخص شخص ته احترام ولري د هغو خلکو په خاطر چې هلته اوسېږي د هغوی په خاطر بايد کوشش وشي چې دې شخص ته توهين ونه شي، د دنيا ډېر غټ غټ مثالونه مور لرو چې له تشريح يې تېرېږم، خو مجموع کې دا همغه ډلې دي چې مور تري شکايت کوو، هغوی يوازې يو شخص نه، بلکې ټول ملت ته توهين کوي، يو سړی دوه ځلې د اطلاعاتو کلتور وزير پاتې شوی، سړی ورته نه وايم، بلکې يو شخص ځکه سړيتوب، خو ډېر لوی معيار دی، يو شخص دوه ځله د اطلاعاتو کلتور وزير په توګه او يو ځل د ټلوېزيون د رييس په توګه پاتې شوی، په همدې ګډوډۍ کې هغه په ټلوېزيونونو کې کېني او وايي چې ((ما ملت نيستيم))، نو ته د چا د اطلاعاتو کلتور وزير وې، ملت نشته، دولت نشته مګر ته يکې وزير يې، نو دغسې اشخاص دي، چې هېڅ منطق نه لري، خو خدای تعالی يې په خپله څېړه وهي، خو د الله پاك اوسېله ډېره ده، زمور تنګه ده، مور وايو چې لږ ژر يې ووهي، که نه دغومره چې يې دوی وشرمول په دنيا کې هېڅوك نه دي شرمېدلي، خو بيا هم نه شرمېږي، وايي شرم د هغو دی چې

ketabton.com - The Digital Library

په شرم وپوهېږي، د دوی مشکل په همدې ځای کې دی، نو مورږ باید عدلي او قضایي ارګانونه تقویه کړو، چې هغو کې خصوصاً د رسنیو قوانینو ته باید ډېر پام وي، دې کې چې متضرر شخص هر څوك وي که هغه حکمي وي یا حقیقي وي چې هغه بیا دعوه اقامه کړای شي، اوس نو دا دویم پړاو یې زمورږ په قوانینو کې واضح نه دی، څو ورځې مخکې یو جنګسالار پر مورږ عریضه کړې وه، ویل یې چې د دوی په ټلوېزیون (ژوندون) کې دده په نظر چې زه توهین شوی یم، هماغه خبرې مورږ د اطلاعاتو او کلتور وزارت کې ورته ببرته واچولې، د همغه جنګسالار خپلې خبرې، نو مورږ ویلې که توهنېږي، نو خپله ده ځان توهین کړی، که دا ښې خبرې وي، نو مورږ څخه دې تشکر وکړي، که خرابې وي، نو خپله ده ځان توهین کړی، په عوض ددې چې ته عریضه وکړې هغه عریضه کړې وه، بیا مورږ خوشاله په دې وو چې په دې وطن کې داسې یوه مرحله رامنځته ته شوه، چې یو جنګسالار پر قلموال باندې عریضه کوي، مورږ وویل دا دواړه عریضې دې څارنوالۍ ته دې راجع شي، څارنوالۍ ویل، وس مو نه رسېږي، نو هغې مرجع ته چې ته عریضه کوې، هغه مرجع تر اوسه دومره کوشښه شوې او دومره قوي شوې نه ده چې قانون حاکم کړي، نو لږ وخت پکار دی چې دې مسایلو ته سمه پاملرنه وشي.

عصمت الله پښتون: د افغان ملت جغرافیایي حدود کوم دي، د افغان ملت د څه په نوم یادېږي، د افغان ملت کلمه څومره پخوانۍ ده، ایا د افغانستان تر جوړېدو پخوا افغان ملت شتون درلود که نه؟

ketabton.com - The Digital Library

ځواب:یوه مسله چې په ځینو رسنیو کې یادېږي، چې: ((ما از این خاطر ملت نیستیم که جغرافیه ما مشخص نیست)) نو تاسو وګورئ ، مانا دا چې ستا د جغرافیې یوه برخه د بل چا تر تاثیر لاندې وي، دلته به ملت نه وي؟ د پنځوس کلونو شاوخوا کې جرمني سره دوه ېبل ېبل هېوادونه وو، چې یو یې تر زیاته حده د روس یا پخواني شوري تر کنټرول لاندې و، او بل یې نیمه ازاد و یا د امریکایانو تر چتر لاندې یې فعالیت کاوه، ایا جرمن ملت نه و؟ دوو جلا جلا جغرافیو کې یو واحد ملت اوسېده، په جبر باندې سره وېشل شوی و، مګر ملت خو و، یمن پر دوو برخو: شمالي او جنوبي سره ویشل شوی و، ملت په کې نه و؟ کوریا په جبر باندې وېشل شوې، شمالي او جنوبي، ایا ملت په کې نه شته؟ نو زمونږ یو طبیعي سرحدونه دي او یو هغه چې اوس یې مونږ باندې په زوره، د فشار په نتیجه کې تپلي، خو ملت نه دي منلي، مګر حکومتونو د ناچارۍ له امله ورسره سر خوځولی، زمونږ طبیعي سرحدونه له امو څخه تر اباسینه دي، دا زمونږ طبیعي سرحدونه دي، څو چې په دې طبیعي سرحدونو کې زمونږ حاکمیت ونه چلېږي، دلته دایمي ثبات راوستل هم اسانه کار نه دی، ځکه همدغه ګاونډیان او د هغوی کورنۍ تالیځتې به مداخله کوي او هر وخت به بې ثباتي رامنځته کوي، دا ستا طبیعي حدود دي، بیا په دې طبیعي حدودو کې تقریباً (۳۶۰۰۰۰) کیلو متره مربع ساحه چې په جبر باندې ېبله شوې ده، او اوس ستا تر حاکمیت لاندې نه ده، خو زمونږ د ملت یوه برخه په کې اوسېږي، مونږ په رسمي ډول په دغه اوسنۍ جغرافیه کې ژوند کوو، مونږ ادعا لرو او هغه د نړیوالو قوانینو د ټولو ارزښتونو له مخې چې په نړۍ کې د یو ملت د یووالي لپاره په کار دي، خو زور نه لرو، هانګ کانګ سل کاله انګلستان سره و، مګر چین یو مقدر هېواد و، انګرېزانو هانګ کانګ نه خوشې کاوه، د هانګ کانګ وروستۍ ګورنر (والي) یو انګرېز و، کله چې یې هانګ کانګ پرېښودو په سترګو کې یې اوښکې راغلې،

ketabton.com - The Digital Library

بیانیه یې نه شوه ورکولی، ویل یې زه هغه بدبخته والي یم چې زما د حاکمیت په موده کې هانګ کانګ چین ته حواله شو، دا باید نه وای سپارل شوی، مګر چین زور درلود، چین طاقت لاره، په دنیا کې مطرح و، سل کاله یې صبر وکړ، خو بیا هم له خپلې ادعا څخه تېر نه شو او هانګ کانګ یې راخپل کړ، موږ هم دوه سوه کاله صبر کوو، خو د دې مملکت د یوې برخې سند یا قباله چاته نه ورکوو. نو دلته چې په دې ټلوېزیونو کې کېني ((صیب ما خو کشور بې عرض و مرض هستیم))، وروره یوه اشغال شوې برخه ده، په فلسطین کې یوه برخه اسرائیلو اشغال کړې، بله برخه کې یې فلسطینیان اوسېږي، موږه هم دغسې یو، چې زموږ د خاورې یوه برخه انګرېزانو اشغال کړې وه اوس یې پاتې مړي یا میراث خور ته پاتې ده، بیا به ګورو سره، کله چې مو وس پیدا شو، زور مو زیات شو، منطق قوي شو، نړۍ کې د افغانستان وزن زیات شو، بیا به دا خپله حقوقي دعوه مطرح کوو، د ملتونو په تاریخ کې دا سل کاله هېڅ شی دي.

پاتې شوه د افغان کلمه، د افغان کلمه زرګونه کاله قدامت لري، څوك چې یې ډېر مخالف دي، د فردوسي شاهنامه کې دې وګوري، سربېره پر دې ډېر پخوا د افغان کلمه په المانې ژبه کې راغلې، د غرو د اوسېدونکو په مانا، اسلامي اثر (حدود الهام) کې، د ابو ریحان البیروني په اثارو کې، د فروخي سیستاني په اثارو کې او نورو ګڼو اثارو کې د افغان کلمه راغلې ده، د یو ملت په توګه راغلې، یو خوا یې (توران) یا (ترکان) یادول، بله خوا یې (افغانان) یادول، د دنیا غټ مفکرین د افغان پر کلمه ویاړي، علامه اقبال لاهوري چې د دنیا غټ اسلامي مفکر دی، هغه پر افغانیت ویاړي، مګر دلته داسې خلك شته چې د افغانستان شیره زبېنبي، مګر د افغان کلمې سره مخالف دي، په هره ټولنه کې دا مکروب وي، په وجود کې هم مکروب وي، دا نو دا مانا نه لري چې موږ مکروب ته تسلیم شو، تداوي او وقایه به یې کوو.

ketabton.com - The Digital Library

ارین پکتیار: استاده! دولس کالـه مخکـې د پېښـور پـه کتـابتونو کـې مـا یـو کتـاب واخیسـت چـې د زړونـو او دماغونو ماینونه نومېده، په هغه وخت کې ما یو تخنیکي ماین پېژانـده د زړونـو او دمـاغونو ماینونو سره بلد نه وم،نن افغان ولس تـه زېری ورکـوم یـو نوښت یـې شـروع کـړ، د اسـتاد پـه مشرتوب به دغه نوښت پر مخ ځي، استاده زما پوښتنه دا ده چې کوم عوامل ملت سره ګډي او کوم عوامل دي چې ملت سره وېشي؟

ځواب: مخکې مو یادونه وکړه چې یو معنوي ارزښتونه دي چې هغه په عقایدو کې، په دین کې، په مذهب کې، په ښلا ښلو فرقو کې خلاصه کېږي، یو اقتصادي مسایل دي چې د یوې ټولنې یا یو ملت افراد ورځخه ګټله اخلي یا ورځخه متضرر کېږي، ځومره چې په یوه ټولنه کې اقتصادي سوکالي رامنځ ته کېږي د یو ملت د پیوستون لارې چارې ورسره زیاتېږي، خوست یو ولایت دی چې هغه کې لږه اقتصادي زرغونتیا راغلې ده، د افغانستان له ښلاښلو ولایتونو ځخه ورته خلك ورځي پرته له دې چې ځوك ورځخه پوښتنه وکړي چې د کوم ولایت یې، د کومې سیمې یې، په کومه ژبه خبرې کوې، هلته کار کوي، ځوك دکانداري کوي، ځوك هوټل کې کار کوي، ځوك بل کار کوي، ملت سره وټرل شو، همدا ډول په شمال کې کانونه دي، خلك ورځي هلته کار کوي، د اقتصادي ګټو په خاطر، ځومره

ketabton.com - The Digital Library

چې اقتصادي ګټې زياتېږي په مملکت کې د ملت د افرادو تر منځ مينه، محبت او تړون رامنځته کېږي، تاسو ګورئ اوس، امريکې ته چې خلك ورځي، دلته چې ډېر ځان ته توريالی وايي که د امريکې ګرين کارت چا ورکړ، نو هلته ورځي، ځکه هلته اقتصادي سوکالي ده، هلته ګوره معنوي سوکالي نه شته مګر اقتصادي سوکالي شته، ښې ټولنې، ښه ملتونه او هېوادونه هغه دي چې مانيزه او مادي سوکالي ولري، په ځينو هېوادونو کې مادي سوکالي زياته ده، په ځينو کې کمه ده، په ځينو کې بيا برعکس، افغانستان داسې هېواد دی چې روهي تکيه يې زياته ده، پر دين باندې د خلکو ډېره تکيه ده، که بل قوم وای او دومره فشار پرې راغلی وای، نو له سره پاشل کېده. نو مورږ که غواړو دا ملت سره سوکاله وساتو، واحد يې سره وساتو، بايد اقتصادي پلانونه ولرو، چې ملت د اقتصادي ګټو له خاطره داسې سره وتړل شي چې يو بل نه ګټه ورسوي، وګورئ ورور له ورور سره تر هغه وخته ښه وروري کوي چې اقتصاد يې ښه وي، بېلتون او تربګنې هغه وخت رامنځته کېږي چې اقتصاد يې د کمزورتيا خواته لاړ شي. څوك چې چا سره دوستي کوي نو وايي چې تاکې مې دا ګټه ده، انسان چې دی د ګټې تابع دی، (ماکيا ولي) يو لوی مفکر دی هغه وايي، انسان د خپل پلار قاتل هېرولی شي، خو د خپلو شتمنيو لوټوونکی نه شي هېرولی، يانې د انسان خصلت داسې دی چې هغه د خپلو ګټو تابع دی، څومره چې ګټې د خلکو زياتې شي، دې وطن سره دخلکو مينه پيدا کېږي او ملت د يووالي طرف ته ځي.

محمد نواز حقيقت، د هېواد د ماشومانو د ادب بابا: ډېر خوشاله شوم چې د ژوندون تلوېزيون په نوښت باندې داسې ښوونيز او د کار موضوع د تدريس لپاره عملي شوې ده او ملګري هم حاضر دي. په افغانستان کې فعلاً ناخوالې موجودې دي او هره خوا جنګونه هم دي، اساساً لکه عنوان چې نوشته دی (ملي درسونه) له داسې ملي درسونو

ketabton.com - The Digital Library

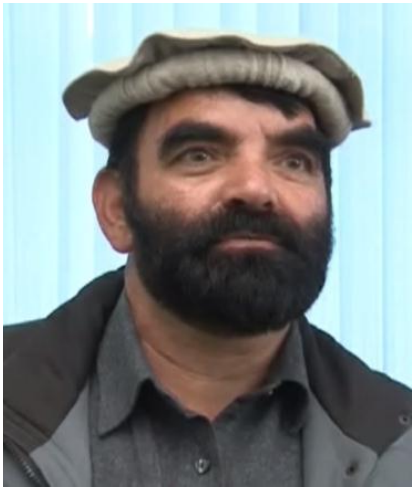

څخه ځوانان محرومه دي او د افغانستان هغه اساسي ارزښت نه پېژني، بايد دې کار ته دوام ورکړای شي، زه دغه يوه نقطه عرض کوم، د افغان او افغانستان په نامه، د افغان کلمه، استاد عبدالحی حبيبي وايي چې (۱۷۰۰)کاله کېږي چې د افغان کلمه کارول کېږي او د افغانستان کلمې (۷۰۰) کاله کېږي چې دا کلمه په افغانستان کې او په نړۍ کې استعمال شوې ده، زه غواړم يوه بله خبره اضافه کړم، زه خپله ګوار کوهستانی يم، او د نورستان يا د نورستانو له قوم سره نژدې اړيکي لرم، (ګواري) ژبه يوه (اريايي) ژبه ده چې (سنسکريت) ژبې او (اريك) ژبې ته يې سلسله رسېږي، په (ګواري) ژبه کې دا اوس هم پښتنو ته د (اوګان) کليمه کارول کېږي، زه فکر کوم چې دا کلمه (افغان) خپله د (اوګان) کلمه ده، فقط د (و) پر ځای فعلاً (ف) کارول کېږي او د (ګ) پر ځای (غ) کارول کېږي، دا يوه سوچه افغاني اريايي کلمه ده او له(۱۷۰۰)کالو څخه يې ډېر وخت کېږي چې دا نوم کارول شوی دی.هغه څوك چې د افغان له کلمې سره او د افغانستان له کلمې سره حساسيت ښيي، دا بايد وپېژنو چې دا د پرديو مزدوران دي، غلامان دي او د دوی ويستل له دې خاورې څخه يوه ضروري خبره ده او دا د افغانانو يوه فريضه ده، زه نور څه نه وايم، دغسې پوهنيزو او څېړنيزو پروګرامونو ته بايد ادامه ورکړو.

ketabton.com - The Digital Library

د ولسمشرۍ راتلونکي انتخابات او احتمالات

(دويم درس)

ټاکل شوې د (۱۳۹۳ل) کال دوري پر (۱۶)مه نېټه د ولسمشرۍ او ولايتي شوراګانو ټاکنې ترسره شي، دا ټاکنې خپل خپل مشکلات او ننګونې لري، خو داسې اټکل کېږي چې له ننګونو او ستونزو سره سره به انتخابات تر سره شي، د ولسمشرۍ د ټاکنو په باب لا وار د مخه رنې او نا رنې سروې ګانې شوي او وړاندې کېږي، دا انګېرنې او سروې ګانې اکثره پر اټکلونو ډډه لګوي، ما هم وغوښتل د ځينو واقعيتونو، حقيقتونو او د

ketabton.com - The Digital Library

کمپاین د اوسني بهیر په رنا کې د ولسمشرۍ د اوسنیو نوماندانو د راتلونکو دریځونو په اړه ځینې وړاندوینې او اټکلونه وکړم، دلته یوازې د ولسمشرۍ پر نوماندانو بحث کوم، د ولایتي شوراګانو د ټاکنو پر څرنګوالي څه نه وایم او نه زمونږ د ملي درسونو

دا ځانګړی بحث ددې جوګه دی چې ټولو پوښتنو ته ځواب ووایي، خو مخکې تر دې چې د اټکلونو او احتمالاتو پر بنسټ پر ولاړ بحث خبرې پیل کړم، غواړم د ټاکنو د قانونیت او مشروعیت په باب څو مهمو ټکو ته اشاره وکړم:

د انتخاباتو قانونیت: په افغانسان کې د انتخاباتو د قانونیت تر ټولو غټه او معتبره سرچینه د افغانستان اساسي قانون دی. ددې قانون (۴، ۳۳، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۷، ۸۳، ۸۴، ۸۵) ماده په مستقیم او نامستقیم ډول د انتخاباتو او د هغو د څرنګوالي یادونه کوي:

۴ مه ماده: په افغانستان کې ملي حاکمیت په ملت پورې اړه لري، چې په مستقیم ډول یې په خپله یا یې د استازو له لارې عملي کوي.

۳۳ مه ماده: د افغانستان اتباع د انتخابولو او انتخابېدلو حق لري.

ketabton.com - The Digital Library

۶۰ مه ماده: د جمهوري رياست کانديد د خپلو مرستيالانو نومونه د ځان له کانديدولو سره يو ځای ملت ته اعلاموي.

۶۱ مه ماده: جمهور رئيس د رايې ورکوونکو د ازادو، عمومي، پټو او مستقيمو رايو له لارې په سلو کې تر پنځوسو زياتو رايو په ترلاسه کولو انتخابېږي.

• د جمهور رئيس وظيفه تر انتخاباتو وروسته د پنځم کال د غبرګولي په لومړۍ نېټه پای ته رسېږي.

• دجمهور رئيس د کار تر پای ته رسېدو دمخه د نوي جمهور رئيس د ټاکلو لپاره انتخابات له دېرشو تر شپېتو ورځو پورې موده کې کېږي.

• که چېرې په لومړي پړاو کې له کانديدانو څخه يو هم ونه کړای شي چې په سلو کې تر پنځوسو زياتې رايې ترلاسه کړي، انتخابات د دوهم ځل لپاره د انتخاباتو نتايجو دنېټې تر اعلان وروسته د دوو اوونيو په اوږدو کې تر سره کېږي، دا ځل هغه دوه تنه کانديدان په انتخاباتو کې برخه اخلي چې په لومړي پړاو کې يې تر ټولو زياتې رايې ترلاسه کړې وي.

• د انتخاباتو په دويم پړاو کې هغه څوک چې د رايو اکثريت ترلاسه کړي، جمهور رئيس ګڼل کېږي.

• که چېرې د جمهوري رياست يو کانديد د رای ګيرۍ د لومړي يا دويم پړاو په جريان او يا تر انتخاباتو وروسته او يا د انتخاباتو د نتايجو له اعلان څخه پخوا مړ شي، نوي انتخابات د قانون له حکمونو سره سم کېږي.

ketabton.com - The Digital Library

۶۲ مه ماده: څوك چې جمهوري رياست ته كانديد ېږي، بايد د لاندنيو شرطونو لرونكى وي:

۱- د افغانستان تبعه، مسلمان، له افغان مور او پلار څخه زېږېدلى وي او د بل هېواد تابعيت ونلري.

۲- د كانديدو پر ورځ يې عمر تر څلوېښتو كلونو لږ نه وي.

۳- د محكمې له خوا د بشري ضد جرمونو او جنايت په ارتكاب او يا له مدني حقوقو څخه په محرومىِ محكوم شوى نه وي.

• هېڅ شخص نشي كولاى له دوو دورو زيات د جمهور رئيس په توګه وټاكل شي.

• په دې ماده كې راغلى حكم د جمهور رئيس دمرستيالانو په برخه كې هم تطبيقېږي.

۶۷ مه ماده: • د جمهور رئيس د استعفى، عزل، مړينې او يا په صعب العلاجه ناروغىِ د اخته كېدلو په صورت كې چې د وظيفې د اجرا مخه نيسي د جمهور رئيس لومړى مرستيال د جمهور رئيس واكونه او وظايف په غاړه اخلي.

• جمهور رئيس خپله استعفى په خپله ملي شورا ته اعلاموي.

• د صعب العلاجه ناروغىِ تثبيت د هغه طبي هئيت له خوا كېږي چې ستره محكمه يې ټاكي.

ketabton.com - The Digital Library

• په داسې حالاتو کې د نوي جمهور رئيس د ټاکلو لپاره په درې میاشتو کې دننه ددې اساسي قانون د یوشپېتمې مادې له حکم سره سم انتخابات کېږي.

• د جمهور رئيس مرستیالان ددې اساسي قانون له حکمونو سره سم کولای شي ځان جمهوري ریاست ته کاندید کړي.

۸۳ مه ماده: د ولسي جرګې غړي د خلکو د ازادو، عمومي، پټو او مستقیمو انتخاباتو له لارې انتخابېږي.

• د ولسي جرګې د کار دوره د پنځم کال د چنګاښ په لومړۍ نېټه د انتخاباتو د اعلان څخه وروسته پای ته رسېږي او نوې شورا په کار پیل کوي.

• د ولسي جرګې د دورې تر ختمېدو دمخه له دېرشو څخه تر شپېتو ورځو پورې موده کې د ولسي جرګې د غړو انتخابات کېږي.

• د ولسي جرګې د غړیو شمېر د هرې حوزې د نفوسو د شمېر په تناسب زیات نه زیات تر (۲۵۰) کسانو پورې دی.

• انتخاباتو په قانون کې باید داسې تدبیرونه ونیول شي چې انتخاباتي نظام د افغانستان د ټولو خلکو لپاره عمومي او عادلانه استازیتوب تامین کړي او د نفوسو په تناسب دې له هر ولایت څخه په اوسط ډول لږ تر لږه دوه ښځینه وکیلې په ولسي جرګه کې غړیتوب ترلاسه کړي.

۸۴ مه ماده: د مشرانو جرګې غړي په لاندې ډول انتخاب او ټاکل کېږي.

ketabton.com - The Digital Library

۱- دهرې ولایتي جرګې له غړیو څخه یو تن دمربوطې جرګې په انتخاب، د څلورو کلونو لپاره.

۲- د هر ولایت د ولسوالیو د جرګو له غړیو څخه یو تن، دمربوطو جرګو په انتخاب، د دریو کلونو لپاره.

۳- پاتې درېیمه برخه غړي دمعلولینو او معیوبینو د دوو تنو او کوچیانو د دوو تنو استازیو په ګډون د هېواد له خبیرو او تجربه لرونکو کسانو څخه د پنځو کلونو لپاره دجمهور رئیس له خوا ټاکل کېږي.

• جمهور رئیس له دې اشخاصو څخه په سلو کې پنځوس ښځې ټاکي.

• هغه شخص چې د مشرانو جرګې د غړي په توګه انتخابېږي، په مربوطه جرګه کې خپل غړیتوب له لاسه ورکوي او دده پر ځای د قانون له حکمونو سره سم بل شخص ټاکل کېږي.

۸۵مه ماده: دا ماده د ملي شورا دغړیتوب لپاره د کاندیدانو شرایط په ګوته کوي. د ولسي جرګې لپاره د عمر (۲۵) کاله او د مشرانو جرګې لپاره (۳۵) کاله قیدوي.

۸۶ مه ماده: د ملي شورا د غړیو انتخاباتي وسیقې، د انتخاباتو د څارنې خپلواك کمیسیون له خوا د قانون له حکمونو سره سم څېړل کېږي.

دغه راز د اساسي قانون (۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۲، ۹۷، ۱۰۰) ماده د ولسي جرګې د داخلي چارو لپاره انتخاباتي عناصر لري.

د اساسي قانون شپږم فصل، (۱۱۰)مه ماده د لویې جرګې په باب ده، په دې ماده کې راغلي چې لویه جرګه دملي شورا له غړیو او د ولایتونو او ولسوالیو د جرګو له رئیسانو جوړېږي.

ketabton.com - The Digital Library

۱۳۸ مه ماده: د ولایتي جرګو په باب ده.

دغه راز په اساسي قانون کې په ځینو نورو ځایونو کې هم په ضمني او تلمیحي ډول د انتخاباتو او یا د انتخابي جرګو د جوړښت او په هغو کې د رایو څرنګوالي ته اشاره شوې ده.

د افغانستان تر اساسي قانون وروسته دقانونیت بله مرجع د انتخاباتو هغه قانون دی، چې د انتخاباتو د خپلواك کمیسیون له خوا جوړ شوی او دې اساسي قانون کې یې د جوړېدو سپارښتنه شوې: دا قانون تر ډېرو بحثونو او جنجالونو وروسته د ملي شورا له خوا تصویب شوی او ولسمشر توشیح کړی دی.

د انتخاباتو مشروعیت: د انتخاباتو تر قانونیت وروسته بل مهم ټکی چې د انتخاباتو لپاره ډېر مهم دی، هغه د ټاکنو مشروعیت دی. د ټاکنو د مشروعیت لپاره دغه لاندې څو ټکي ډېر مهم دي:

- **د انتخاباتي کمیسیون ناپېلتوب:** کوم شی چې د انتخاباتو د مشروعیت لپاره مهم دی، هغه دادی چې د انتخاباتو ناظمین باید بې طرفه، ناپېلي او ناګوندي اشخاص وي، چې د ټولو کاندیدانو د باور وړ وګرځي.
- **شفافیت:** بل ټکی چې د انتخاباتو د مشروعیت لپاره مهم دی، هغه د انتخاباتو د پروسې یا بهیر شفافیت دی، هر ډول، ابهام، شك او د پوښتنو نه ځوابونه د انتخاباتو مشروعیت ته زیان رسوي.

ketabton.com - The Digital Library

- **درايو كميټ**: د رايو وړ اشخاصو او رايو ورکوونکو د شمېر زياتوالی د انتخاباتو له مشروعيت سره مستقيمه رابطه لري، ځومره چې د ثبت شويو اشخاصو او رايه ورکوونکو شمېر زيات وي، همغومره پر پروسې د خلکو د باور څرګندويي کوي او د تاکنو مشروعيت قوي کېږي.

- **د امکاناتو متوازن او متناسب وېش**: که چېرې د انتخاباتو چارواکي ټولو سيمو ته انتخاباتي امکانات په متوازن او متناسب ډول ونه وېشي، نو طبعاً يوه خوا يا ځينې کانديدان په کې زيان وينې، عدالت نه رامنځته کېږي او دا کار د ځينو خلکو د نارضايتۍ سبب ګرځي.

- **د شکايتونو اوربدنه او ځوابونه**: د انتخاباتو په بهير کې او د نتيجو تر اعلان وروسته که د معترضينو غوښتنو او شکايتونو ته معقول ځواب ور نه کړای شي او د هغوی مشروع غوښتنې او پوښتنې په

ketabton.com - The Digital Library

سم ډول ځواب نه شي، نو طبعاً د انتخاباتو مشروعیت ته زیان رسېږي. د پورتنیو یادو ټکو ترڅنګ یو شمېر نور مسایل هم شته، چې د انتخاباتو مشروعیت ته ګټه او زیان رسولای شي، په مجموعي ډول معمولاً همغه انتخابات بریالي او درست ګڼل کېږي، چې قانونیت، شفافیت او مشروعیت ولري.

ددې زیات احتمال شته چې اوسنۍ ټاکنې به پوره قانونیت، مشروعیت او شفافیت ونه لري، خو داسې ښکاري چې هم حکومت او هم نړیواله ټولنه تر بلې هرې لارې، کمزورې او ناشفافه انتخابات هم ښه او غوره لار ګڼي او ځانته د وړو پوزه، ما غوښتل چې د ټاکنیزو سستمونو په اړه هم خبرې ولرم، خو د وخت د کمښت له امله په دې بحث کې ځای نه شم ورکولای، اوس راځم د ولسمشرۍ نوماندانو ته.

۱- د نوماندانو د انصراف یا کمښت اټکل: مخکې هم داسې اټکل کېده چې پوره یوولس کاندیدان به تر پایه خپله ټاکنیزه مبارزه ونه غځوي، قیوم کرزی لومړی نوماند و چې خپله انتخاباتي وېکټه یې له لاسه ورکړه. پرته له دې چې کومه منډه تر سره کړي، په صفر کې اوټ شو، د دا ډول نورو ویکټو احتمال هم شته. اټکل کېږي چې د وري تر (۱۶) مې نېټې به په ترتیب سره او یا هم لږ وړاندې وروسته، (هدایت امین ارسلا)، (محمد نادر نعیم)، (جنرال رحیم وردګ)، (داود سلطان زوی)، (ګل اغا شېرزی) او (قطب الدین هلال) هم د ببلا ببلو تعاملاتو او امتیازاتو په مقابل کې له خپلې نوماندۍ لاس په سر شي، ددې حقیقت په پوره تطبیق سره به یوازې څلور نوماندان، (ډاکټر اشرف غني احمدزی)، (ډاکټر عبدالله عبدالله)، (ډاکټر زلمی رسول) او (استاد عبدالرب رسول سیاف) پر

ketabton.com - The Digital Library

ټاکنیز ډګر پاتې شي او که پورتنی اټکل پوره سم ونه خبرې، نو کېدی شي، (ګل اغا شېرزی)، (قطب الدین هلال) او د دوی پر ځای کوم بل یو پاتې شي ،د نوماندانو وروستی نوملړ (۵-۷) پورې اټکلېدی شي، پورتنو نوماندانو کې کېدی شي (ګل اغا شېرزی) او (قطب الدین هلال) تر هغو نورو څلورو لږ زیاتې رایې ولري، خو اصلي مقابله به د ډاکټر احمد زي، ډاکټر عبدالله، ډاکټر رسول او استاد سیاف تر منځ وي او په دې څلورو کې بیا د لومړنیو دریو او په لومړنیو دریو کې بیا د ډاکټر اشرف غني احمدزي او ډاکټر عبدالله او یا هم ډاکټر احمدزي او زلمي رسول تر منځ وي، د ډاکټر عبدالله او زلمي رسول تر منځ هم په دویم پړاو کې د سیالۍ ضعیف احتمال شته، نو ددې یووړلس نوماندانو د لومړني سیاسي انتخاباتي کمپاین ریاضي په دې ډول اټکلېدی شي.

۱۱ - ۱ = ۱۰

۱۰ - ۴ = ۶

۶ - ۲ = ۴

۴ - ۱ = ۳

۳ - ۱ = ۲

۱ x ۱ = ۱

کله چې موږ د دریو (۳) اساسي نوماندانو اټکل کوو او د هغو د ټیم جوړښت ته نظر کوو، نو د هغو ترکیب د یوه مثلث بڼه خپلوي، یا هم په ساده مثال د (ریکشا) په شان جوړښت لري، چې یو ټایر یې مخکې او دوه ورپسې وي، دې نوماندانو کې ډاکټر عبدالله عبدالله، ډاکټر زلمی رسول

ketabton.com - The Digital Library

او ډاکټر اشرف غني احمدزی شامل دي، د دوی هر یو سیاسي مثلث خپل خپل ممیزات او ځانګړني لري چې دلته به هر یو له څو اړخونو وارزو:

۱- د ډاکټر عبدالله عبدالله د ټیم جوړښت:

لومړی دا مثلث له سیاسي پلوه ارزو:

د سیاسي ترکیب له مخې د اسلامي جمعیت (۸۰) په سلو کې برخه د ډاکټر عبدالله تر شا ولاړه ده، اسلامي وحدت ګوند (۵۰) په سلو کې او اسلامي حزب کې (۳٪) په سلو کې د ډاکټر عبدالله عبدالله ملاتړ کوي، یانې د عبدالله ترکیب:

ketabton.com - The Digital Library

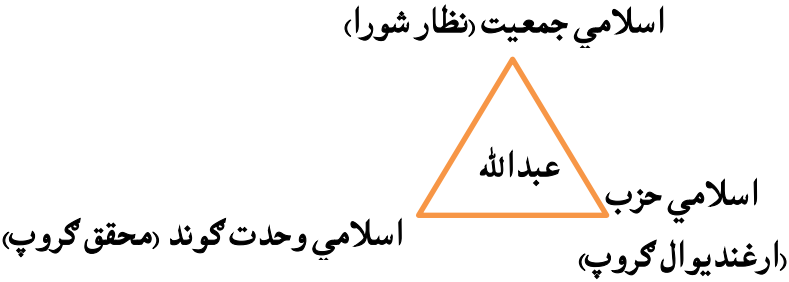

اسلامي جمعيت ۸۰٪

اسلامي وحدت ۵۰٪

اسلامي حزب ۳٪

سيمه ييز تركيب:

له سيمه ييز پلوه دا مثلث د افغانستان ډېرې برخې نه رانغاړي، تر ډېره حده د هېواد مركزي برخې او څه نا څه د شمال ځينې برخې تر پوښښ لاندې نيسي.

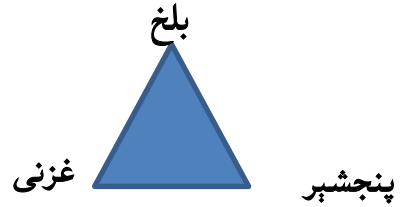

مذهبي تركيب: ډاکټر عبدالله+ انجنير محمد خان سني مذهبه او محقق شيعه مذهبی دي.

ketabton.com - The Digital Library

له مذهبي پلوه کولای شي د هېواد زياته برخه تر پوښښ لاندې راولي، له مذهبي پلوه دا ترکيب کومه خاصه ستونزه او نيمګړتيا نه لري.

قومي ترکيب: سره له دې چې ډاکټر عبدالله عبدالله اوس ځان ډېر په تاجک قوم پورې نه ټړي، ددې ترڅنګ پښتون هويت هم نه په ډاګه کوي، خو عبدالله عبدالله که ځانته له تاجک پرته هر څومره د بل قوم رنګ ورکوي، څوک يې نه مني، هغه څوک چې د جمعيت او نظار شورا په خم کې رنګېدلای وي او يو زيات شمېر پښتون ضد اشخاص يې هم تر څنګ ولاړ وي، ډېره سخته ده چې د پښتنو په ذهن کې د هغه پښتون تصوير کېنول شي، حقيقت هم دا دی چې پښتانه هېڅکله ډاکټر عبدالله ته د پښتون په سترګه نه ګوري، بله ستونزه يې داده چې په تاجکو کې هم دی يوازې په پنجشېر درې پورې ټړلی دی. که له ډاکټر عبدالله سره د تاجکوالۍ تصور نه وای او ځان يې پښتون ګڼلی، نو بيا خو انجنير محمد خان ته اړتيا نه وه چې هغه دې د لومړي مرستيال په توګه وټاکي، د هېواد اوسنيو جنګي، قومي او سياسي واقعيتونو ته په پام سره هېڅ بل کانديد دا کار نه دی کړی، چې له يو قوم څخه دوه تنو ته دې په يو ترکيب کې ځای ورکړي.نو د ډاکټر عبدالله د ټيم ترکيب د قومي هندسې له مخې دغه ښه خپلوي.

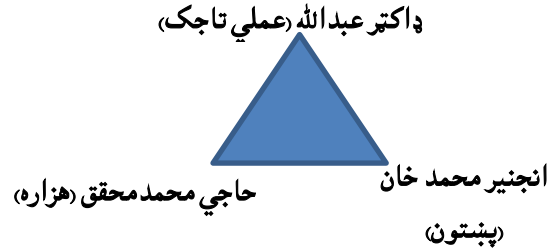

ketabton.com - The Digital Library

په دې ترکیب کې د ډاکټر عبدالله اصلي رایې په تاجک مېشتو سیمو کې خوندي دي.

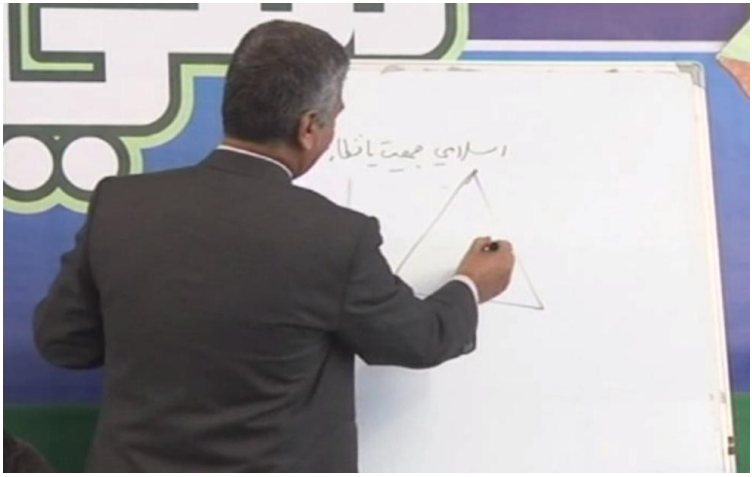

عبدالله کولای شي له قومي پلوه په تاجک ټبر کې په سلو کې تر (۸۰٪) رایې راخپلې کړي. محقق هم کولای شي د هر سلو هزاره ګانو له جملې څخه (۵۰٪) رایې راخپلې کړي، خو د انجنیر محمد خان رایه په پښتون مېشتو سیمو کې صفر ته نږدې ده، عیناً لکه احمد ضیا مسعود چې څومره رایې له پنجشېر څخه ولسمشر کرزي ته راوړې د انجنیر محمد خان حال هم همدا ډول دی، نو د عبدالله قومي رایې په دې ډول محاسبه کېدی شي.

تاجک: ۸۰٪

هزاره: ۵۰٪

پښتون: ۰٪ ته نږدې یانې په سلو کې له (صفر) څخه تر (یو) پورې.

ketabton.com - The Digital Library

البته په خپله ډاکټر عبدالله له یو شمېر پښتون مېشتو سیمو څخه پام وړ رایې اخیستلای شي، خو نه د انجنیر محمد خان په واسطه، د انجنیر محمد خان سیاسي یا مذهبي رایې، د حکمتیار په لارښوونه قطب الدین هلال او قومي رایې یې ټولې اشرف غني ته ځي.

ژبنی ترکیب:

د ژبني ترکیب له مخې د عبدالله مثلث دوه ضلعې فعالې دي، خپله عبدالله په (دري) او (پښتو) غږېدلای شي، لومړی مرستیال یې په پښتو او دري او دویم مرستیال یې په دري غږېدلای شي. د ژبني ترکیب له مخې په ډېر ضعیفه موقعیت کې نه دی.

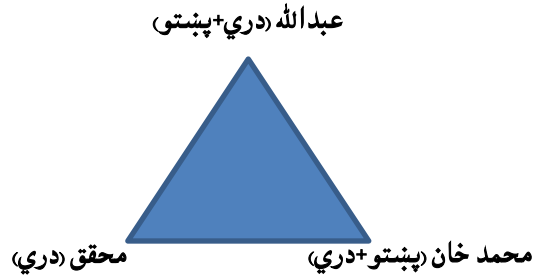

د ډاکټر عبدالله ژبنی ترکیب

عبدالله: دري ۹۰٪. پښتو: ۱۰٪

محمد خان: پښتو: ۹۰٪ . دري ۱۰٪

محقق: دري ۱۰۰٪ پښتو صفر

ketabton.com - The Digital Library

دا ډول ژبنی ترکیب اکثریت پښتنو ته د ډېر زیات تائید وړ نه بریښي، خو د ژبني ترکیب له مخې د عبدالله ټیم د زلمي رسول تر ټیم په قوي درېځ کې دی.

د مسلکي ترکیب له مخې: ډاکټر عبدالله او انجنیر محمد خان رسمي تعلیم لري، خو محقق که څه هم رسمي تعلیمي اسناد نه لري، خو په ديني او اجتماعي علومو کې يې په شخصي تشبث ځان يو حد ته رسولای دی.

د ماضي ترکیب له مخې: ددې ترکیب درې واړه غړي په داسې تنظیمونو پورې تړلي، چې وخت پر وخت يې خپل منځ کې سره شخړې لرلې دي او بیا يې هم احتمال شته، خو اوس ټول واحد مجبوریت سره تړلي او تر ټاکنو پورې يې ډېر کم احتمال شته چې ټیم يې وپاشل شي او که پاشل کېږي هم، نو د انجنیر محمد خان په حذف به تمامېږي.

اقتصادي امکانات: د اقتصادي امکاناتو له مخې هم دا ترکیب په قوي درېځ کې دی، بهرني اړیکي او کورني امکانات، ددې سبب کېږي چې له اقتصادي پلوه له ډېرو ستونزو سره مخ نه شي، د زیاتې پانګې له مخې دوی کولای شي تر ټاکنو پورې خپل کمپاین په ښه ډول تر سره کړي او د ټاکنو پر ورځ خپلو پلویانو ته د ترانسپورت زمینه برابره کړي.

رسنیز امکانات: ډاکټر عبدالله د رسنیز فعالیت له مخې په قوي درېځ کې دی، (نور)، (راه فردا) او (نورین) ټلوېزیونونه ورته په مستقیم ډول کمپاین کوي، ځینې نور ټلوېزیونونه د تجارتي اعلانونو او ځینې نور هم د

ketabton.com - The Digital Library

ناپېيلتوب د اصل له مخې د عبدالله عبدالله کمپاين ته ګټه رسوي، په چاپې او راډيويي رسنيو کې هم په قوي درېځ کې دی.

بهرنی ملاتړ: اوسنۍ روسيه، تاجکستان، ايران، هند او ځينې اروپايي هېوادونه له ډاکټر عبدالله سره خواخوږي لري، خو دا په دې مانا نه ده چې دی دې ضرور له ټولو څخه مالي امکانات تر لاسه کوي، امريکا د تېر ځل په شان دا ځل له ډاکټر عبدالله څخه د يوې وسيلې په توګه کار نه اخلي، کېدی شي امريکا د تېر په انډول دا ځل په ټاکنو کې ډېره څرګنده لاسوهنه ونه کړي.

کاري ټيم: د اسلامي جمعيت او نظار شورا غړي د عبدالله عبدالله د کاري ټيم اصلي زړی جوړوي، دوی پر انتخاباتي مهارتونو او چلونو پوهېږي، د دولتوالۍ څه نا څه تجربه هم لري او د کمپاين څو ځلي عملي تجربه هم، دويم قوت يې د محقق اسلامي وحدت ګوند دی چې دا ډله هم د محقق لپاره په کمپاين کې خپله غوښنه وندې لري.

خو په دې کمپاين کې انجنير محمد خان هم د مالي امکاناتو، هم د انګېزې او هم د نورو لازمو امکاناتو د نشتوالي له امله تر ډېره حده د عبدالله متې نه شي پياوړی کولای.

انګېزه: د عبدالله د کمپاين اصلي زړی د کمپاين لپاره قومي انګېزه لري، خو دا انګېزه په ډاګه بيانولای نه شي، جهادي انګېزه د ټولو تر منځ تقسيم ده، د ولسواکي انګېزه لا هم د ولس پر ذهن دومره تاثير نه شي کولای، محقق هم د لږ کي هزاره څرګند شعار ځکه نه شي ورکولای چې هزاره لږ کي په هر ترکيب کې په ورته درېځ کې ځای لري، د فساد او بې

ketabton.com - The Digital Library

عدالتي پر ضد شعار او انګېزه د دوی له خولې ولس ته بې مانا ښکاري. د انګېزې پټ انتقال هم اسانه او موثر کار نه دی، د عامو تاجکانو پر حقوقو د پنجشېر درې انحصار، د دوی د قومیت شعار او انګېزه کمزوري کړې، نو په دې خاطر د عبدالله ټیم د انګېزې له بحران سره مخ دی، د انجنیر محمد خان موقعیت او د هغه ساتنه ډاکټر عبدالله ته په خورا درانه زیان تمامه شوې، د هغه حذف هم څه اسانه کار نه دی، لنډه دا چې که عبدالله د پورتنیو ټولو بریاوو او نیمګړتیاوو په پام کې نیولو سره ټاکنو ته لاړ شي، نو د ده د ټیم انتخاباتي سیاسي ریاضي او هندسي جوړښت به په دې ډول وي:

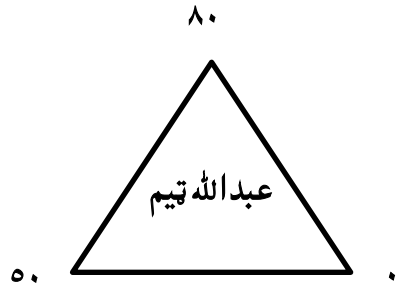

دا هغه حالت دی چې ډاکټر عبدالله د بشپړ بري پورې ته نه شي رسولای. د عبدالله د مثلث یوه ضلعه نیمګړې او صفر ته نږدې ده. هر هغه ټیم چې د مثلث ټولې ضلې یې پوره وي، د بریالیتوب چانس یې زیاتېږي.

ketabton.com - The Digital Library

۲: د ډاکټر زلمي رسول د ټيم جوړښت:

د زلمي رسول ټيم هم د يوه مثلث بڼه لري، دا به هم په لنډيز سره وڅېړو:

سياسي ترکيب: زلمی رسول د کوم تنظيم غړی نه دی، پخوا يې د روم د بهير او بيا د ولسمشر کرزي په حکومت کې د يوه تکنوکرات شخص په توګه کار کړی، کوم ايډيالوژيک خط نه تعقيبوي، خو ځان يو معتدل ملتپال شخص ګڼي، داسې ملتپال چې د ملت له اکثريت سره يې تر ډېره حده ژبنی او ټولنيز اړيکي پرې شوي، خو د نيکونو له تېرې ماضي سره د ارتباط له لارې غواړي خپله ولسي خلا ډکه کړي، لومړی مرستيال يې احمد ضياء مسعود، د اسلامي جمعيت او په تېره بيا د نظار شورا غړی دی، له سياسي پلوه يې دده په اندول ډاکټر عبدالله عبدالله ته فکري او قومي خواخوږي څو ځله زياته ده. دويمه مرستياله يې که څه هم د

ketabton.com - The Digital Library

اسلامي وحدت ګوند غړيتوب لري يا نه، خو د همغوی له ادرسه له ده سره يو ځای شوې، اسلامي جمعيت او اسلامي وحدت بيا په تېره ماضي کې خپل ناتصفيه شوي حسابونه هم لري، د سياسي پيوند له مخې دا ترکيب معيوب ښکاري، اوس يو عاجل مجبوريت سره يو ځای کړي، څرنګه چې هر يو ته تر خپل استعداده پورته مقام ته رسېدلی او بل درې واړه د يو نرم ذهنيت لرونکي دي، نو ځکه ددې احتمال شته چې ټيم يې تر ټاکنو ورسي او که بريالی شي، نو د جنجالونو او ګوزارې په يوه موازي مسير کې به حرکت کوي. د سياسي ترکيب له مخې به دا ترکيب دا بڼه خپله کړي.

متعدل ملتپال (زلمی رسول)

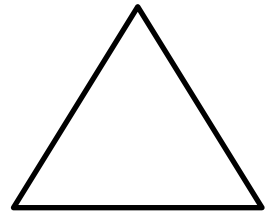

اسلامي وحدت (حبيبه سرابي)

اسلامي جمعيت يا نظار شورا

(احمد ضيا مسعود)

د سياسي ترکيب له مخې د زلمي رسول د رايو احتمال په دې ډول دی.

متعدل ملتپال د زلمي رسول لپاره په سلو کې (۱۰٪) رايې

اسلامي جمعيت او نظار شورا د احمد ضياء مسعود لپاره په سلو کې (۱۰٪) رايې

اسلامي وحدت د حبيبې سرابي لپاره په سلو کې (۲۰٪) رايې

ketabton.com - The Digital Library

البته ددې اټکل هم شته چې د اسلامي جمعیت په سلو کې (۱۰٪) برخې محمد اسمعیل خان ته هم لاړې شي او که استاد سیاف ا انصراف وکړي، نو پاتې لس به یې بیا هم زیاته برخه ډاکټر عبدالله او څه یې هم احمد ضیا مسعود ته تللی شي.

د اسلامي وحدت ګوند د سیاسي برخې زیاته رایه محقق، په دویمه کتنه ګوري کې سرور دانش او په دریمه کې کښدی شي حبیبي سرابي ته لاړه شي، چې په سلو کې (۲۰٪) اټکلېدی شي، نو د زلمي رسول د سیاسي ترکیب وروستۍ نتیجه به دا شي.

۱- متعدل ملتپال په سلو کې (۱۰٪)

۲- اسلامي جمعیت په سلو کې (۱۰٪)

۳- اسلامي وحدت په سلو کې (۲۰٪)

نو په دې ډول به د سیاسي جوړښت له مخې تر ډاکتر عبدالله عبدالله په ضعیفه موقف کې راشي.

مذهبي ترکیب: د مذهبي ترکیب له مخې د اکثریت اهل تسنن او اقلیت اهل تشیع دواړه برخې لري، خو لکه څرنګه چې دوی ځانته د اعتدال ټیم وایي، نو ځکه یې مذهبي عنصر دومره قوي نه دی، دلته هم د ډاکټر عبدالله تر ټیم په ضعیفه موقف کې دی.

قومي ترکیب: که څه هم زلمی رسول له قومي پلوه ځانته پښتون وایي، خو پښتانه ورته د خپل استازي او بشپړ پښتون په سترګه نه ګوري، نو دده په مقابل کې چې هر بل پښتونه ولاړ وي، د پښتنو رایې

ketabton.com - The Digital Library

اتومات همغه ته ورماتېږي، په پښتنو کې د اشرف غني احمدزي په مقابل کې دده رایه په نشت او یا هم په ډېره کمه کچه حسابېږي، دده لومړی مرستیال هم قومي رایه نه لري او یا هم ډېره کمه، ځکه چې د مرستیال قومي رایه یې اتومات ډاکټر عبدالله ته ځي، د جمهوري ریاست په لومړۍ دوره کې د احمد ضیاء مسعود رایه په صفر حساب وه، په دویمه کې فهیم خان په نشت حساب و او په دریمه کې هم د احمد ضیاء مسعود رایه بیا هم په همغه ښه ده، لکه څنګه چې د عبدالله په ټیم کې انجنیر محمد خان د عبدالله پر اوږو بار دی، دغسې احمد ضیاء مسعود هم د زلمي رسول پر اوږو بار دی، البته جبیبه سرابي د هزارګانو یو څه قومي رایې راخپلولی شي، په دې ډول به له هرو سلو هزارګانو څخه نږدې (۵۰) رایې محقق واخلي، (۳۰) به سرور دانش واخلي او (۲۰) به حبیبه سرابي راخپلې کړي، په ډې ډول حبیبه سرابي د قومي رایو له نظره د زلمي رسول په ټیم کې تر ټولو ښه مقام لري، دا مثلث کېدی شي دا ښه خپله کړي.

زلمی رسول (نسلي پښتون)

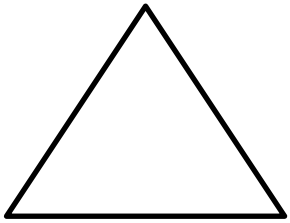

احمد ضیاء مسعود (تاجک) حبیبه سرابي (هزاره)

زلمی رسول په هر سلو پښتنو کې (۱۵٪)

احمد ضیا مسعود په هر سلو تاجکو کې (۲٪)

ketabton.com - The Digital Library

حبیبه سرابي په هر سلو هزاره و کې (٪۲۰)

د قومي ترکیب له مخې دا ټیم په خورا کمزوري موقعیت کې دی.

ژبنی ترکیب: د ژبني ترکیب له مخې دا ټیم په ټولو لسو ټیمونو او بیا وروسته احتمالاً په دریو، څلورو یا پنځو ټیمونو کې تر ټولو کمزوری ټیم دی، په دې ټول مثلث کې یو تن هم په پښتو خبرې نه شي کولای، البته زلمی رسول یې د کاغذ له مخې لوستلای شي، خو که کاغذ یې باد یووړ، نو همغه د چارلي پاپلین سندره ورځخه جوړېږي. د ژبني ترکیب له مخې دا ټیم دابنه خپلوي.

زلمی رسول (دري)

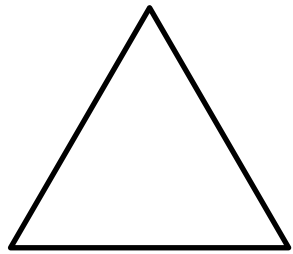

احمد ضیاء مسعود (دري) حبیبه سرابي (دري)

په دې ټیم کې د پښتو وندې کېدی شي (۰،۲) وي، دا په داسې یو حالت کې چې په افغانستان کې ژبني حقوق یوې حساسې مرحلې ته رسېدلي، هېڅ پښتانه او نورو پښتو ژبو ته ددې ژبني ترکیب د صفر کچه د منلو وړ نه ده.

د ماضي ترکیب: له احمد ضیاء مسعود پرته چې سیاسي ماضي یې ټولو ته د منلو وړ نه ده او متنازعه ده، د زلمي رسول او حبیبې سرابي سیاسي ماضي د ډاکټر عبدالله عبدالله تر ټیم غوره بربنبي، په سیاسي

ketabton.com - The Digital Library

ماضي کې دی ان تر نورو سیاسي سیالانو د مخه دی، خو دلته رایې یوازې د سیاسي ماضي له مخې نه کارول کېږي، که سیاسي ماضي د تائید یا رد وړ وه، نو دې ترکیبونو دا بڼه نه شوه خپلولای.

اقتصادي امکانات: دا ټیم د مالي امکاناتو له نظره په ضعیفه موقف کې نه دی، یو شمېر پانګوال شته چې ورسره مرسته کوي او ویل کېږي چې لا هم ناڅرګندې منابع شته چې دده د کمپاین لګښتونه ورکړي، خو خپله زلمي رسول ددې لپاره پانګه نه ده ټوله کړې، ځکه چې دده په تصور کې هم نه و چې دی به ټاکنو ته ودرېږي.

د اداري فساد له مخې هم، دی یو پاک انسان دی، له ډېرو لوړو مقامونو یې هم ناوړه اقتصادي ګټه نه ده پورته کړې، لومړی مرستیال یې هم دده د اوږو بار دی، که هغه پیسې ولري هم، نو پر کمپاین یې نه مصرفوي، دویمه مرستیاله یې هم همداسې درواخله.

رسنیز امکانات: د زلمي رسول ټیم مشخص ټلوېزیونونه، راډیو ګانې او د تبلیغ نورې ذرایع نه لري، د تبلیغاتي کمپاین خلا یې د پیسو په بدل کې په اعلانونو ډکه کړې، ایډیالوژیک بېز هم نه لري، چې ځینې ټلوېزیونونه ورسره وړیا مرسته وکړي، البته متحد المال خبرونه یې طبعاً په ټولو ټلوېزیونونو کې خپرېږي.

بهرنی ملاتړ: کېدی شي ځینې هېوادونه د زلمي رسول د اعتدال له مخې دده ملاتړ وکړي او یا ورسره خواخوږي ولري، خو دا ملاتړ به زیاتره تر ټاکنو وروسته وي، نه تر ټاکنو دمخه.

ketabton.com - The Digital Library

کاري ټيم: کاري ټيم يې اکثره د ملي شورا له وکيلانو، يو شمېر پټو دولتي مامورينو، ځينو ځوانانو او د اسلامي جمعيت او وحدت ګوند له يو شمېر غړو جوړ دی، ټيم يې نا متجانس دی، خو نرم خلک په کې دي، ګوزاره کوي، اکثره په کې داسې اشخاص دي چې يوه نه يوه عارضه لري، په دې خاطر له ده سره يو ځای شوي چې د بريالیتوب په حالت کې ورسره ګوزاره وکړي، دې ډول اشخاصو د ډاکټر عبدالله او ډاکټر اشرف غني له وېرې ده ته پناه وروړې ده، ځينې په دې خاطر ورسره ملګري شوي چې فکر کوي دی د دولت کاندید دی او د بريالیتوب چانس يې زيات دی.

انګېزه: دا ټيم نه قومي انګېزه لري او نه هم ملي، د دوی انګېزه له مقابلو او سيالو کاندیدانو او د هغوی له چلند څخه د ځينو خلکو وېره ده، دوی اعتدال يوه انګېزه ګڼي او دا انګېزه هغه وخت کارنده رول لوبولای شي چې د افراط او تفريط دواړو خطرونه موجود وي.

نو په وروستۍ نتيجه کې ددې ټيم د رايو عمومي اټکل په دې ډول کولای شو:

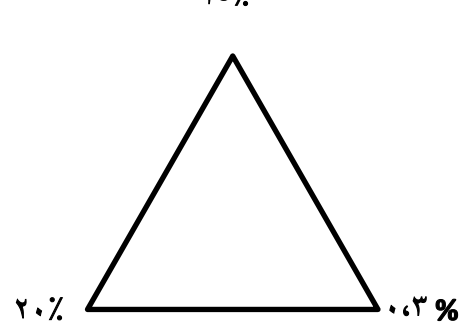

ketabton.com - The Digital Library

۳- د ډاکټر اشرف غني احمدزي د ټيم جوړښت:

د کانديدانو په منځ کې يو مطرح او زيات مطرح کانديد ډاکټر اشرف غني احمد زی دی، د اشرف غني احمدزي ټيم هم د يو مثلث بڼه لري، دلته به د دې مثلث پر بېلا بېلو ضلعو، جوړښت او څرنګوالي هم لږه رڼا واچوو.

سياسي ترکيب: په خپله ډاکټر اشرف غني احمدزی د کوم سياسي تنظيم غړی نه دی، خو د يو ملتپال تکنوکرات په توګه يې د تېرو (۱۲) کلونو په بهير کې د ملي سياسي بهيرونو دپياوړتيا لپاره مستقيمه او نا مستقيمه ونډه لرلې ده. لومړنی مرستيال يې (جنرال عبدالرشيد دوستم) له پيله بيا تر دې دمه (د افغانستان ملي اسلامي جنبش) په نامه د يوه سياسي جريان مشري کړې او دويم مرستيال يې د اسلامي وحدت ګوند د (کريم خليلي) د ګروپ يو اساسي او مرکزي غړی دی.

په ډې ډول دا مثلث د يوه بشپړ سياسي او له يوه بل نيم سياسي مذهبي ګوند او د يوه ازاد سياستوال له يو ځای کېدو څخه رغېدلی دی.

ketabton.com - The Digital Library

غوڅ ملتپال تکنوکرات (اشرف غني احمدزی)

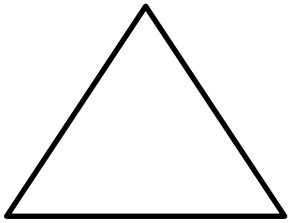

ملي اسلامي جنبش **اسلامي وحدت د کريم خليلي گروپ (سرور دانش)**

(جنرال دوستم)

له سياسي پلوه ددې ترکيب د رايو احتمال په دې ډول دی.

ملتپال تکنوکرات اشرف غني په سلو کې (۵۰٪)

ملي اسلامي جنبش (دوستم) د خپل ګوند او د ورته افکارو لرونکو اشخاصو په سلو کې (۹۰٪)

اسلامي وحدت ګوند (سرور دانش) ددې حزب په سلو کې (۳۰٪)

د سياسي جوړښت له مخې دا ترکيب د ډاکټر عبدالله او زلمي رسول تر ټيمونو قوي بريښي.

مذهبي ترکيب: په مذهبي ترکيب کې هم دا مثلث څه خاص مشکل نه لري، د اکثريت اهل سنت او اقليت شيعه مذهب دواړه برخې په کې محسوسې دي، سره له دې چې خپله د اشرف غني احمدزي او جنرال دوستم د مذهب پالنې عنصر د نورو کانديدانو په پرتله زيات مطرح نه دی.

ketabton.com - The Digital Library

قومي ترکیب: د اشرف غني احمدزي په ټیم یا مثلث کې چې کوم څه د زیات قوت وړ بربښي هغه دا دی چې ددې مثلث یوه ضلع هم خالي نه ده، د اکثریت پښتنو او دوه نورو غټو قومونو ټولو تصویر په کې ښکاري، په نور یوه ټیم کې هم دا تصویر دومره روښانه نه دی، په دې ترکیب کې اشرف غني احمدزی په خپله د اکثریت پښتنو په سلو کې تر (۶۰٪) زیاتې رایې را اخلي، دوستم د ازبکو په سلو کې تر (۸۰٪) زیاتې رایې راخپلوي او سرور دانش هم په هر سلو هزاره و کې (۳۰٪) رایې راخپلولای شي.

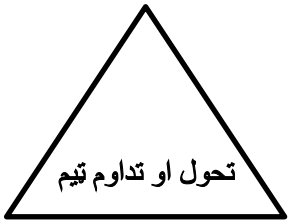

ددې ترکیب د احتمالي رایو د شمېر تصویر په دې ډول کاږلای شو.

۱- اشرف غني د پښتنو د رایو تر (۶۰٪) زیاتې رایې

۲- جنرال دوستم د ازبکو تر (۸۰٪) زیاتې رایې

۳- سرور دانش د هزارګانو تر (۳۰٪) زیاتې رایې

البته دا په دې مانا نه ده چې دا ټیم په نورو قومونو کې رایې نه لري او یا هم ډاکټر عبدالله او زلمی رسول په پښتنو او ازبکو کې رایې نه لري، خو دلته موږ یوازې د غټو او زیاتو رایو یادونه وکړه.

ketabton.com - The Digital Library

ژبنی ترکیب: د ژبني ترکیب له مخې د تحول او تداوم ټیم تر ټولو ښه موقعیت کې دی، پښتو + دري+ ازبکي، دري واړه ژبې په کې په داسې ډول محسوسې دي، چې اشرف غني احمدزی پر پښتو او دري بشپړ حاکمیت لري، دوستم په ازبکي او دري خبرې کولای شي او پښتو د کاغذ له مخې لوستلای شي، سرور دانش د دري ژبې پوخ لیکوال دی او پښتو د کاغذ له مخې لوستلای شي. د ډاکټر زلمي رسول په ټیم کې د (پښتو) او د ډاکټر عبدالله په ټیم کې د (ازبکي) محرومیت، د ډاکتر اشرف غني ټیم ته د بریالیتوب یو بل چانس په لاس ورکوي.

د (ډاکټر اشرف غني) په شتوالي کې (پښتو)، د (دوستم) په شتوالي کې (ازبکي) او د (سرور دانش) په شتوالي کې د (دري) حقوق خوندي دي.

ماضي ترکیب: د ماضي ترکیب له مخې د اشرف غني ټیم هم مصون نه دی. په دې ترکیب کې د اشرف غني مرستیالان هم د تېرو ترخو قضایا وو یوه برخه ګڼل کېږي، ددې ترکیب له مخې دوه نور مطرح کاندیدان هم ورته ستونزې لري.

ketabton.com - The Digital Library

اقتصادي امکانات: د اشرف غني احمدزي ټيم له اقتصادي پلوه په متوسط حالت کې دی، زياته مرسته د ولس له خوا ورکول کېږي، د ولس د ببلا ببلو برخو ډېره کمه کمه بسپنه د غني مټ ډېر پياوړی کوي.

رسنيز امکانات: د رسنيزو امکاناتو له مخې ډاکټر اشرف غني په قوي موقف کې دی، (اينه)، (نګاه)، (سبا) ټلوېزيونونه يې په بشپړ ډول مرستندويان او خپرندويان دي، (ژوندون راډيو ټلوېزيون) يې هم وړيا مرستندوی دی، رسنۍ يې د تجارتي اعلان په توګه غوندې تر پوښښ لاندې راولي او ځينې نورې رسنۍ يې د خپل ورځني خبري ضرورت پر بنسټ غوندې خپروي. په دريو ژبو د (تحول) ورځپاڼه، فيسبوک، محلي راډيوګانې او ويبپاڼې هم اشرف غني ته وړيا کمپاين کوي، په رسنيز ډګر کې تر ټولو زيات مطرح دی.

بهرنی ملاتړ: په خپله اشرف غني يوه نړيواله څېره ده، له نړيوال باور څخه برخمن دی، لويديځه نړۍ کې خاص محبوبيت لري، خو کېدی شي د ګاونډيو هېوادونو ډېر خوښ نه شي، لومړي مرستيال سره يې د ترکيې، ازبکستان او يو شمېر نورو هېوادونو خواخوږي ردېدی نه شي، له دويم مرستيال سره يې کېدی شي ايران پخوانۍ خواخوږي ولري، خو اوس له اشرف غني سره د ودرېدو له امله دا خواخوږي کېدی شي پخوانی رنګ ونه لري.

کاري ټيم: د ډاکټر اشرف غني احمدزي کاري ټيم متجانس نه دی، له ببلا ببلو سياسي او اتنيکي ډلو څخه جوړ شوی دی، په تېره بيا د کمپاين رسمي ټيم يې خپلې خپلې ستونزې لري، د کمپاين تشکيل يې هم د

ketabton.com - The Digital Library

تنظیمي غړو په نا متجانس ترکیب پوښلی، په دې برخه کې ښکاره ستونزې لري، خو څرنګه چې د ولس یوه درنه برخه په خپله د ډاکټر اشرف غني شخصیت ته درناوی لري، نو ځکه یې د کمپاین د رسمي غړو نیمګړتیاوو او مرضونو ته دومره د چا پام نه کېږي.

انګېزه: د اشرف غني احمدزي ټیم د کمپاین لپاره پوره انګېزه لري، هغه ببلابېل محرومیتونه چې په ټبرو (۱۳) کلونو کې رامنځته شوي او همدا رنګه مثبت پرمختګونه، د مثبتو هغو تداوم او د منفي هغو بدلونه د دوی لپاره د انګېزې ښه عوامل دي.

نو په وروستۍ نتیجه کې ددې ټیم د احتمالي رایو جوړښت دا ښه خپلوي.

ketabton.com - The Digital Library

۴: د استاد عبدالرب رسول سیاف د ټیم جوړښت:

استاد سیاف او د هغه کاري ټیم هم په هېواد کې د پام وړ رایې لري، خو دا رایې په دې کچه نه دي چې استاد سیاف یا بریالیتوب او یا هم د ټاکنو دویم پړاو ته ورسوي، که استاد سیاف تر ټاکنو وړاندې له خپلې نوماندۍ لاس په سر نه شي، نو د ډاکټر عبدالله پر رایو به منفي اغېزه وکړي، یو څه رایې به د ډاکټر اشرف غني او ډېرې کمې به د زلمي رسول هم راکمې کړي او که انصراف یې وکړ، رایې به یې په ترتیب سره یادو کاندیدانو ته لاړې شي. د قومي او جهادي ترکیب له مخې په ډېر خراب موقف کې نه دی.

ketabton.com - The Digital Library

۵: د قطب الدين هلال ټيم:

قطب الدين هلال هم د پامور رايې لري، که دی تر اخره پاتې شي، نو د سياسي رايو زيان يې تر ډېره حده انجنير محمد خان او د قومي رايو زيان يې ډاکټر اشرف غني ته رسي او که انصراف يې وکړ، نو د رايو اغېز يې هم په همدې ډول دی.

۶ پاتې نور پنځه کانديدان:

پاتې نور پنځه کانديدان يا ډېرې کمې رايې لري او يا هم يوازې محلي رايې، خو لکه څنګه چې د مخه مې وويل؛ د انصراف زيات احتمال يې هم شته.

راځو اوس وروستي تحليل او نتيجې ته!

ketabton.com - The Digital Library

درې کاندیدان تر ټولو زیات مطرح دي چې په ترتیب سره ورته اشاره کېږي.

۱- - ډاکټر اشرف غني احمدزی

۲- ډاکټر عبدالله عبدالله

۳- ډاکټر زلمی رسول

که پورتني درې او جمع دوه نور نوماندان او بیا جمع یو دوه نور نوماندان تر پایه ودرېږي، نو زیات احتمال دی چې ټاکنې دویم پړاو ته لاړې شي، د دغو واقعیتونو له مخې زیات اټکل دی چې د ټاکنو په دویم پړاو کې به ډاکټر اشرف غني احمدزی او ډاکټر عبدالله عبدالله یو بل سره سیالي کوي.

په دویم پړاو کې زیات احتمال دی چې ډاکټر اشرف غني به بریالی شي، د اشرف غني بریالیتوب اوسني «پوزیشن» او «اپوزیشن» دواړو ته د زغملو وړ نه دی، هر څومره چې د اشرف غني د بریالیتوب چانس زیاتېږي، نو په پورتنیو معادلو کې هم د تغیر احتمال زیاتېږي.

یو بل احتمال هم شته چې د نظار شورا او اسلامي جمعیت مشران دا درک کړي چې په وروستي تحلیل کې ډاکټر عبدالله عبدالله حتمي ماته خوري او ډاکټر اشرف غني حتمي بریالی کېږي، نو دوی پر دویم اپشن یا انډول هم فکر کوي، د دویم انډول لپاره دوی پر ډاکټر زلمي رسول فکر کوي، دوی تر اشرف غني احمدزي، زلمي رسول ته ډېره ترجیح ورکوي، د زلمي رسول په ترکیب کې عملاً اسلامي جمعیت او نظار شورا دخیل دي.

ketabton.com - The Digital Library

دوی به د ډاکټر عبدالله د حتمي ماتې د احتمال په حالت کې هڅه وکړي چې ډاکټر عبدالله د زلمي رسول په ګټه تېر شي، ډاکټر عبدالله به د خاصو او زياتو امتيازاتو په بدل کې انصراف وکړي. کله چې ډاکټر عبدالله عبدالله د زلمي رسول په ګټه تېر شي، نو د هغه په نتيجه کې به د زلمي رسول په ټيم کې د تاجکو او اسلامي جمعيت د رايو کومه خلا چې اوس محسوسه ده، هغه به ډکه شي، حکومتي امکانات به هم د دوی په خوا شي، اسلامي جمعيت به د تېرو (۱۳) کلونو په شان بيا له زعامت څخه تېر شي، خو قدرت به په بشپړ ډول ترلاسه کړي، د پښتون په نامه به يو څوک تش په نامه د يوه عنوان په توګه د واک په سر کې وي، خو د قدرت اصلي متن او محتوا به له دوی سره وي.

البته دا په هغه حالت کې ده چې د نظار شورا او اسلامي جمعيت ټول مشران سل په سلو کې پر دې باوري شي چې ډاکټر عبدالله نه شي بريالی کولای. البته که دوی د عبدالله د بريالیتوب چانس وګوري، نو بيا دوی هم د مملکت زعامت غواړي او هم قدرت. د اشرف غني د ټيم په وجود کې دوی هم زعامت له لاسه ورکوي او هم نامشروع قدرت، نو ځکه خو له ټولو هغو لارو چارو څخه کار اخلي چې د ډاکټر غني د بريالیتوب مخه پرې نيول کېدی شي، البته که ډاکټر اشرف غني احمدزی خپل انتخاباتي ټيم منسجم او مستحکم وساتي او د ولس پيوستون همداسې له ځان سره ولري، نو د عبدالله او د هغوی حکومتي او تنظيمي ملاتړي نه شي کولای، دده د بريالیتوب مخه ونيسي.

ketabton.com - The Digital Library

د ولسمشر کرزي رول به څه وي؟

ظاهراً خو ولمسشر (حامد کرزی) وايي؛ په ټاکنو کې هېڅ ډول مداخله نه کوم، خو دا واقعيت هم نه شي پټېدلای چې که د ولسمشر ملاتړ او فشار نه وای، نه به زلمي رسول ځان نوماند کړی و او نه به قيوم کرزی د هغه په ګټه تېر شوی و، طبيعي خبره ده چې ولسمشر د خپل مابعد رول لپاره زلمی رسول تر ټولو مناسب شخص ګڼي، نه ډاکټر عبدالله او نه هم ډاکټر اشرف غني احمدزی هغه رول ته غاړه ږدي، چې ولسمشر کرزی

يې له زلمي رسول څخه هيله لري، خو دې سره سره بيا هم ولسمشر نه غواړي او نه هم کولای شي په ټاکنو کې ډېره څرګنده مداخله وکړي، البته د عطا محمد نور، صلاح الدين رباني او نورو جمعتيانو په مرسته به هڅه وکړي چې ډاکټر عبدالله د زلمي رسول په ګټه منصرف کړي، دا که څه هم

ketabton.com - The Digital Library

ضعیفه احتمال دی، خو ریډلای هم نه شي، په دې حالت کې به ولسمشر په اسانۍ سره د زلمي رسول ملا وترې او د ډاکټر اشرف غني احمدزي مخې ته به تیرې تولې کړي. د ولسمشر تېرې ماضي ته په کتو سره، ده زیات وخت د پښتنو او ازبکو د خفګان په بیه اسلامي جمعیت، نظار شورا او د هغوی قومي ملاتړي خوشاله کړي. هزاره ګان د زلمي رسول او اشرف غني په ټیم کې ورته مقام لري، نو ځکه خو کرزي ته د هغوی خوشاله ساتل اسانه کار دی. پښتنو او ازبکو په تېره دوره کې تر هر چا زیاتې رایې ولسمشر کرزي ته ورکړې، خو په حکومت کې تر هر چا زیات بې برخې شول او ځای یې هغو کسانو ونیو چې د کرزي مخالفین وو او لا هم دي.

که کرزی په دې پوه شي چې اشرف غني حتمي ګټونکی دی، نو بیا کېدی شي خپل چلند بدل او ناپېلتوب غوره کړي، که چېرې عبدالله منصرف نه شي او دویم پړاو ته زلمی رسول او اشرف غني ووځي، نو په دې حالت کې لومړی احتمال دادی چې اسلامي جمعیت، خبره په دې دلیل بحران ته

ketabton.com - The Digital Library

بوځي چې ووايي، په رايو کې تقلب شوی او د دوی په اصطلاح ولې د يوه قوم دوه نوماندان سر ته ووتل؟ او دويم احتمال دادی چې عبدالله ته د احمدضيا مسعود پر امتيازاتو سربېره نور زيات امتيازات ومنل شي او تر هغه وروسته اسلامي جمعيت او تاجک ټبر د زلمي رسول ملاتړ وکړي.

په دې حالت کې به بيا مقابله يو حساس پړاو ته داخله شي. دا مهال که ډاکټر اشرف غني احمدزی خپل ټيم متحد وساتي او يا يې وساتلی شي او د دولت د مداخلو مخه ډب کړي، نو بيا هم احتمال شته چې ډاکټر اشرف غني احمدزی گټونکی شي.

ددې ټول بحث وروستۍ نتيجه داده چې که ډاکټر عبدالله عبدالله له زلمي رسول سره دويم پړاو ته لاړل، نو زلمی رسول به ټاکنې وگټي، که عبدالله او اشرف غني دويم رونډ ته لاړل نو اشرف غني به ټاکنې وگټي، که زلمی رسول او اشرف غني دويم پړاو ته لاړل، نو اشرف غني به ټاکنې وگټي، وروستی وروستی تحليل دادی چې که حکومت هېڅ مداخله ونه کړي او کانديدان دوه يا درې پاتې شي او ټيمونه هم په همدې بڼه پاتې شي، نو زيات احتمال دی چې ډاکټر اشرف غني احمدزی به په اول او يا هم په دويم پړاو کې د ټاکنو گټونکی شي.

ketabton.com - The Digital Library

د ولسمشرۍ راتلونکي انتخابات او احتمالات

(دويم درس)

پوښتنې او ځوابونه

محمد شعيب جرأت: استاده! څو ورځې مخکې له ايراني رسنيو او افغاني رسنيو څخه دا خبرونه خپاره شول چې ايران ويلي دلته ډېرى افغانان اوسېږي که افغان حکومت وغواړي، نو دوی ته هم د راى اچونې زمينه برابرولی شي، تر څو خپله رايه وکاروي. ايا دا يوه نا مستقيمه لاسوهنه نه ده چې د يو کانديد په ګټه رايه اچونه وشي؟

ځواب: ډېره مننه، د جمهوري رياست په لومړيو انتخاباتو کې هم، هلته په ايران او هم پاکستان کې مهاجرو غوښتنه وکړه، بيا ملګرو ملتو يو هيئت وټاکه، زه هم په هغه هيئت کې شامل وم، نو د پاکستان حکومت هم موافقه وکړه چې هلته دې ټاکنې وشي، په هغه وخت کې شرط دا و چې که پاکستان کې انتخابات کېږي نو ايران کې دې هم وشي او که په ايران کې کېږي په پاکستان کې دې هم وشي. نو بيا هغه وخت نتيجه دا شوه چې

ketabton.com - The Digital Library

ملګرو ملتو مصرف ومانه او په دواړو هېوادونو کې ټاکنې ترسره شوې. د ټاکنو کمیسیون ډېر پخوا اعلان کړی چې مورږ نه شو کولای په دې دواړو هېوادونو کې انتخابات وکړو او هغه هېوادونه هم په اسانۍ دې ته نه حاضریږي چې هلته انتخابات وکړو. خو هغه لومړنیو انتخاباتو کې هغو هېوادونو همکاري وکړه، بالاخره هغه انتخابات ترسره شول، اوس خو د انتخاباتو کمیسیون مطلق اعلان کړی او په دې پاتې (۲۷) یا (۲۸) ورځو کې هېڅ مجال نه شته چې دې هېوادونو کې انتخابات وشي. البته که شفاف انتخابات نه یوازې په پاکستان او ایران، بلکې په خلیج او نورو هېوادو کې وشي، افغانان حق لري چې رایه ورکړي او د هېواد په برخلیک ټاکلو کې ونډه واخلي، خو په دې شرط چې د هغو هېوادونو لاسوهنه پکې نه وي.

مسعود سروري: استاده!په صفر اوټ کېدل یا وېښټ له لاسه ورکول ملت ته په ګټه دي که په تاوان؟

ځواب: د انتخاباتو کمیسیون چې کوم وخت ورته ټاکلی و که هغه وخت کې هر نومانډ له خپلې نوماندۍ تېر شوي وای، نو ملت ته يې ډېره ګټه رسوله، ځکه کوم ووټ کارتونه چې چاپ شوي، پر هغو لګښت راغلی او د دوی عکسونه پکې دي، کاشکې که د انتخاباتو کمیسیون دا شرط ټاکلی وای که چا تر ټاکنو وروسته یو لک رایې یا کارتونه پوره نه کړل نو دغومره سلنه به د ټاکنو

ketabton.com - The Digital Library

تاوان ورکوي. او یا وروسته انصراف کوي، نو باید یو څه جریمه یې پرې اینبې وای، خو بیا هم چې ملت له نورې سرګردانۍ بچ شي دا هم د ملت په ګټه ده او یا که په لومړي پړاو کې درې یا څلور تنه راکم شي دا هم د ملت په ګټه ده، ځکه چې په انتخاباتو کې جنجالونه وي، مشکلات وي، تفرقه رامنځته کېږي، ناامني شته، قتل او قتال کېږي، نو په لومړي پړاو کې چې نوماندان څومره راکم شي ملت ته په ګټه ده.

رحمان الله، د ملي تحریک غړی: استاده مخکې ورور پوښتنه وکړه چې بهرمښتو افغانانو ته که زمینه برابره شي او بل د بهر مښتو افغانانو رایه اچونه د هېواد مښتو افغانانو په شمول، څومره اغېزه لرلای شي د یو کاندید پر ګټنې باندې؟

ځواب: نور هېوادونه چې اتباع یې په نورو هېوادونو کې اوسېږي د هغوی ټولو لپاره یې زمینه برابره کړې، خو اکثره یې الکترونیکي انتخابات لري، نو هغوی ټول د هېواد په برخلیک کې برخه اخیستلای شي. که بهرمښتو افغانانو ته هم دا زمینه برابره شوې وای، نو ډېره ښه وای، د هغوی روحي پیوند به له افغانستان سره ټرل شوی و، د افغانستان برخلیک په ټاکلو کې به یې ځان محسوس ګڼلی و، له هر پلوه افغانستان

ketabton.com - The Digital Library

ته او افغانانو ته په ګټه ده، خو اوس د محدودو امکاناتو په نظر کې نیولو سره که د افغانستان دننه کې هم عادلانه انتخابات وشي، د افغانستان په ګټه ده.

محبت الله حیات: لکه څرنګه چې استاد د دغو درېواړو کاندیدانو ترکیب وڅېړه، نو تر ټولو کمې رایې اخیستونکی زلمی رسول و چې لس یا یوولس فیصده رایې اخیستونکی و او عبدالله عبدالله نوي (۹۰) فیصده رایه اخیستونکی و، نو څنګه به عبدالله عبدالله د زلمي رسول په ګټه تېر شي او بله خبره د عبدالله عبدالله په ټیم کې د پښتنو خبره هم مطرح ده چې محمد خان (پښتون) هم ورسره دی او خپله هم په پښتو لړ څه پوهېږي، خو د زلمي رسول په ترکیب کې هېڅوک په پښتو نه پوهېږي نو ایا امکان لري چې عبدالله عبدالله د زلمي رسول په ګټه تېر شي؟

ځواب: ښه پوښتنه ده، مورږ ویل چې یو ضعیفه احتمال دی، نو ډاکټر عبدالله عبدالله که چېرې یوازې د اشرف غني مقابلې ته پاتې شي په دویم راوند کې، نو دوی خپله هم پوهېږي چې د اشرف غني ترکیب پوره دی انتخابات ګټي، نو بیا د دوی خپله ګټه هم په دې کې ده چې د زلمي رسول په ګټه تېر شي، نو هغه رایې چې د عبدالله دي هغه ټولې ځي زلمي رسول ته، ځکه چې زلمي رسول ته دوی ډېره ترجیح ورکوي، نظر اشرف غني ته،

ketabton.com - The Digital Library

نو له دې کبله که دوی د خپلې ما بعد ګټې په خاطر باندې دا وسنجوي، خو دا حتمي نه ده چې عبدالله د زلمي رسول په ګټه تبر شي او که زلمی رسول انصراف وکړي، نو د زلمي رسول رایې عبدالله ته نه ځي؛ دا رایې د عبدالله پخې دي په دویم راوند کې هم نه زیاتېږي ډېرې کمې به زیاتې شي، هغه رایې بیا متناسبې دي مقابل کاندید ته هم بیا رایې ځي، نو اوس دا ترکیب که سړی وګوري یو مثلث، دوه ضلعې لري یو مثلث درې ضلعې لري، یانې د یو دوه بشپړې دي یوه یې کمه ده د بل درېواړه بشپړې دي بیا په دې کې هم داسې ده چې باید قومي بېلانس هم په افغانستان کې په پام کې ونیسو دا چې اشرف غني په سلو کې د شپېته سلنه پښتنو رایې اخلي دا ډېرې زیاتې راځي، ځکه چې مجموعاً دلته اکثر ډېر زیات دی او چې لومړی مرستیال یې د خپل په سلو کې اتیه رایې اخلي دا د همغه قوم په تناسب دي نه په مجموع کې، یا که عبدالله په تاجک مېشتو کې زیاته رایه اخلي نو بیا مجموعاً هغه ټوله چې راجمع کړې تر دې نورو رایو څخه ډېره کمه راځي؛ نه مقایسه کېږي له هغې سره، نو که د یو ورکوتې قوم څوک سل په سلو کې رایه اخلي، نو کېدی شي تولې پنځوس زره رایې وي، خو که بل څوک د لوی قوم په سلو کې پنځوس رایه واخلي کېدی شي چې هغه شپږ یا اووه لکه رایې وي. نو دا تناسب مورږ په هغه شکل مقایسه کړی و.

اسماعیل ازاد ، سیاسي مبصر: یون صیب! دا کوم ترکیب چې د زلمي رسول دی ایا دا خو هغه پخوانی طرزالعمل نه دی چې ټولو جهادي او بحران کې ښکېلو ډلو په دې اتفاق کړی وي چې د کرزي په وجود کې زمورږ د ټولو مفادات او کومې ناخوالې چې دوی کړې وي دا ټولې د وی په

ketabton.com - The Digital Library

وجود کې حفظ وي، زلمی رسول چې د کرزي کاندید دی، دده په وجود کې هغوی په دغو دیارلسو کلونو کې د باعزته ملتونو په لړ کې افغانان د نړۍ مفسد ترین ملت معرفي کړ ایا دې ته به دوام ورکول نه وي؟

ځواب: تشویش هم دا دی

اکثرو سره، بېشکه همداسې امتداد پیدا کوي،تردې هم په ضعیفه حالت کې، یو شمېر خلک چې دې دوه نورو کاندیدانو: عبدالله او اشرف غني ته تمایل لري هغوی وایي چې باید دغه حالت کې یو څه تغیر راشي، خو د زلمي رسول په وجود کې د دې اوسني حالت تداوم دی، تر دې هم په ضعیفه حالت کې. ځینې خلک چې ورسره ملګرتیا کوي دوی نرم خلک دي او دوی خپله هم وایي چې مونږ نرم خلک یو چاته څه نه وایو. نو دغه نرمښت به ددې سبب شي چې پخوانی فساد امتداد پیدا کړي او د ټیمونو ترکیب څخه هم دا معلومېږي چې تحول به رامنځته نه کړای شي او د سختو حالاتو پر وړاندې به مقاومت ونکړای شي، همدا وېره چې تا سره ده اکثرو افغانانو سره ده، نو په دې توګه نوی حالت نه رامنځته کېږي د همغه پخوانی تداوم دی.

ketabton.com - The Digital Library

پوښتنه: اريـن پکتيـار: استاده! کـه لومړي پړاو انتخاباتو کې درغلي وشي او عبدالله عبدالله او زلمی رسول دويم پړاو ته لاړ شي، پښتانه خو به يې وزغمي،هم عـادت دي هـم ويـده دي، ازبـک بـه دغـه پـايلې ومنـي، د ازبکـو مخـه بـه څـوک ونيسي؟

ځـــواب: مشـــکل هـــم همـــدا دی، دې ترکيبونو د سياسي رنګ په تناسب زيات قومي رنګ واخيست، نو په دې خاطر د مشکلاتو احتمال زيات دی. په نورمالو شرايطو کې د ډېر زيات مشکل احتمال کم دی، اوس که لومړي پړاو کې درغلي ونه شي نو د دې دوه کانديدانو (عبدالله او اشرف غنـي) ډېر احتمـال دی بيـا کـه د دوی مثلثونو تـه ګورو د ډاکټر اشرف غني مثلث ټولې ضلعې پوره دي، نو احتمال شته چې زياتې رايې وګټي، دا احتمالات چې مونږ وايو داسې نه دي چې خامخا همدا احتمالات پاتې کېږي، بلکې کـه حالات همداسې روان وي، نو تر يو څه حده همدا احتمالات ډېر زيات قوي دي، کـه دوی د ولس واقعي رايې وګټلې نو بيا حالات د بحران لوري تـه نـه ځي ځکـه ولـس بـه پـرې قـانع وي، خـو کـه د تقلب لـه لارې وړانـدې لاړ شـي، نـو بيـا طبعـاً مشکلات پيدا کېږي، ځکه بيا يې پښتانه هم نه مني، ازبک يې هم نه مني، عبدالله خو به کېدی شي زلمي رسول تـه پـه دې خوشاله وي چې د عبدالله چانس به په دويم راوند کې زيات شي، خو که ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبدالله ووتل بيا د زلمي رسول او ډاکټر عبدالله د ملګرتيـا احتمـال

ketabton.com - The Digital Library

ډېر دی او هغه حلقې چې کار کوي کوښښ کوي چې اشرف غني دویم راوړې نه لاړ نه شي، زلمی رسول او عبدالله لاړ شي، نو بیا به په دې کې د بد او بدترین انتخاب وي.

پوښتنه: شریف الله ناصري د ملي تحریک غړی: استاده! دا

یو منل شوی واقعیت دی چې ټاکنې تل له ګیلو، ننګونو او لانجو سره مخ وي، خصوصاً هغه هېواد کې چې څلور ډېرش کلنه متداومه جګړه پرې تېره شوې وي. دغه درې نوماندان چې ډېر تر سترګو کېږي او یا هم هر سړی ترې د کامیابۍ تمه لري چې موږ هم دلته پرې ډېر بحث وکړ، ډاکټر اشرف غني، ډاکټر عبدالله او زلمی رسول، دا خو ښکاره خبره ده چې خدای نخواسته د عبدالله په کامیابېدو سره موجوده جغرافیه او دې کې موجوده اوسېدونکي له ستونزو او چیلنجونو سره مخ کېږي او د افغانستان حاکمیت او حتا بیرغ هم تر پوښتنې لاندې راځي. خو که راشو د ډاکټر غني او ډاکټر رسول په اړه ، په افغانستان کې د خارجیانو په موافقه او یا هم د دوی ګټې ساتل پکې مهم اړخ دی، د زلمي رسول اداره خو کټ مټ د ولسمشر کرزي او یا هم د هغه ځای ناستی لیدل کېږي او په افغانستان کې د مطبوعاتو لپاره د شخوند وهلو ښه موضوع ستراتیژیک

ketabton.com - The Digital Library

ټون دی، یانې له زلمي رسول څخه به هم هغه توقع کېږي چې د ولسمشر کرزي دریځ به خپلوي چې پر هغه دریځ خو واقعاً افغانستان د ستونزو خواته ځي، خو که راشو اشرف غني ته، دا صحیح ده چې دوستم د ده مجبوریت و چې د نفوس یا د قوم استازولی لپاره یې له ځان سره ودراوه. نور که ګورو چې په ولایاتو کې وسلوال پاتې شوي، دده په دفترونو کې لیدل کېږي او ده ته کمپاین کوي، ایا ډاکټر غني به خپله اداري پالیسي هم په دوی جوړوي؟ یا به دا خلک په وچ میدان پرېږدي او د عدالت پر بنسټ به پرېکړه وکړي؟

ځواب: خپله یې کتاب لیکلی (د عادلانه نظام لار) نو و به ګورو که کامیاب شو د همغه کتاب لار خپلوي او یا هم بل حالت غوره کوي. د عامو افغانانو او کار پوه افغانانو وظیفه دا ده چې د دغه نظام د اصلاح لپاره یو ښه سړی کامیاب کړي او بیا له ښه سړي سره مرسته وکړي چې اصلاحات راولي. نو ستونزې ټول ټیمونه لري، ملایکې نه دي، اکثره کاندیدانو سره چې کوم کسان ملګري شوي د خپل شخصي موقف د تقویې لپاره ملګري شوي دي.دا ستونزې شته، خو موږ به بیا وګورو دوه پړاوه دي: چې یو د انتخاباتو تر ګټلو مخکې پړاو او بله تر انتخاباتو وروسته یا مابعد مرحله ده.

ډېره مننه کور مو ودان

ketabton.com - The Digital Library

انتخابات او خطرات

(درپیم درس)

((خوږو ځوانانو او د غونډې قدرمنو ګډونوالو ملي درسونه د ژوندون ټلوېزیون د تحلیلي بحثونو یا درسونو یوه لړۍ ده، انتخابات او خطرات، ددې درسونو د لړۍ درېیمه کړۍ ده. مخکې تر دې چې درس پیل کړم ښه به وي چې د تېر درس لنډیز ته لږ تم شو.))

لومړۍ برخه:

د تېر بحث ارزونه او کره کتنه:

تېره لیکنه وه: (انتخابات او احتمالات): هغه لیکنه زیاتره پر اټکلونو او احتمالاتو راڅرخېده، څو مهمو ټکو ته اشاره شوې وه:

انصراف: اټکل شوی و چې انصراف به کېږي، له (۱۱) تنو څخه (۳) تنو انصراف وکړ، لومړنی شکل مو دا ډول اټکل کړی و:

ketabton.com - The Digital Library

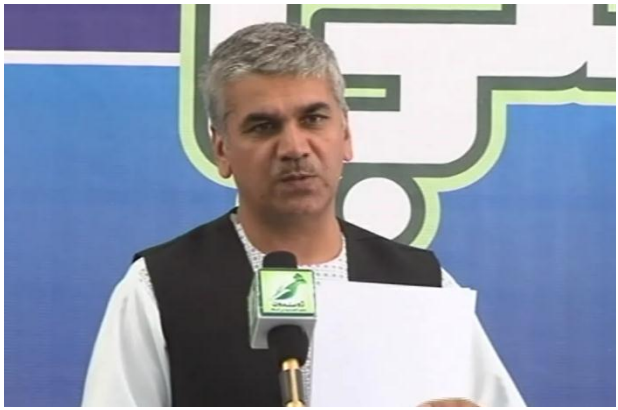

۱۱ - ۱ = ۱۰

۱۰ - ۴ = ۶

۶ - ۲ = ۴

۴ - ۱ = ۳

۳ - ۱ = ۲

۱ x ۱ = ۱

دویم اټکل، مطرح کاندیدان وو:

۱- ډاکټر عبدالله عبدالله

۲- ډاکټر زلمی رسول

۳- ډاکټر اشرف غني احمدزی

۴- استاد عبدالرب رسول سیاف

۵- قطب الدین هلال

په دې کې (۳) کاندیدان: ۱- ډاکټر اشرف غني احمدزی ۲- ډاکټر عبدالله عبدالله ۳- زلمی رسول تر ټولو مطرح وو.

دریم اټکل دا و: جملې یې کټ مټ را اخلم: «که پورتني درې او جمع دوه نور نوماندان او بیا جمع یو دوه نور تر پایه ودرپرې، نو زیات احتمال دی چې ټاکنې دویم پړاو ته لاړې شي، د دغو واقعیتونو له مخې زیات اټکل دی چې د ټاکنو په دویم پړاو کې به ډاکټر اشرف غني احمدزی او ډاکټر عبدالله عبدالله یو بل سره سیالي کوي.

ketabton.com - The Digital Library

څلورم اټکل د سیاسي ترکیب له مخې و:

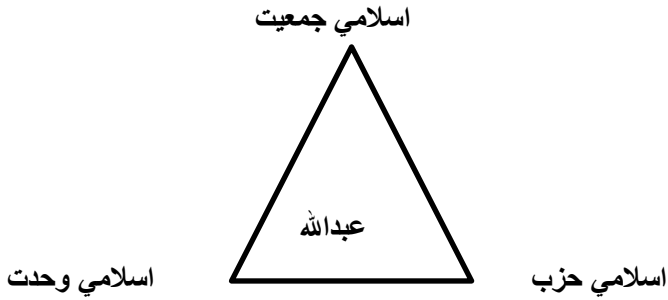

اسلامي جمعیت: ۸۰٪

اسلامي وحدت(محقق ډله): (۵۰٪)

اسلامي حزب (ارغندیوال): (۳٪)

د عملي کېدو پر مهال په دې اټکل کې یو څه توپیر راغی.

له قومي پلوه تاجک ټبر په سلو کې تر (۸۰٪)، هزاره په سلو کې تر (۵۰) او پښتون تر (۰) پورته رایې ډاکټر عبدالله عبدالله ته ورکړې.

۵- د زلمي رسول د رایو وروستی اټکل داسې و.

په هر سلو پښتنو کې ۱۵٪

په هر سلو تاجکو کې ۲٪

په هرو سلو هزاره کې ۲۰٪

دا اټکل واقعیت ته تقریباً نږدې وخوت، دا ټول چې سره راټول شي، کېدی شي مجموعي رایه یې ۱۱٪ شي چې اوس ډاکتر زلمي رسول ګټلې دي. البته په ډېر کم توپیر.

ketabton.com - The Digital Library

۶- د ډاکټر اشرف غني د رایو اټکل داسې و:

۱- په هر سلو پښتنو کې (۶۰٪)

۲- د جنرال دوستم په وسیله په هرو سلو ازبکو کې (۸۰٪)

۳- د سرور دانش په وجود کې په هرو سلو هزاره و کې ۳۰٪ . ددې اټکل دوه لومړنۍ برخې ښې پوره وختې، یوازې دریمه برخه یې پر واقعیت بدله نه شوه، ان تر وړاندوینې ډېرې کچې ته راټیټه شوه. که د اټکل سم ختلی وای او د زیات تقلب مخه نیول شوې وای، نو پوره باور و چې د ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبدالله تر منځ به د رایو تفاوت ډېر کم و.

کوم شی چې په تېر درس کې ورته زیاته نغوته نه وه شوې، هغه د نړۍ (۱۲) لکه رایو سیستماتیک تقلب دی.

که چېرې د اشرف غني د ټاکنیز مثلث وروستۍ ضلع د دوو نورو په شان فعاله وای، زمونږ د تېر درس احتمالات نړۍ ۹۵٪ پر واقعیت بدلېدل، خو

ketabton.com - The Digital Library

اوس هم چې تېر بحث ټول ارزوو، نو په سلو کې ۸۵٪ يې عملي بڼه خپله کړې ده.

اوس راځو د دويم پړاو انتخاباتو او احتمالي خطراتو ته!

په دې پړاو کې د تېر پړاو په شان احتمالات ډېر زيات نه دي، يانې ثابته خبره ده چې په دوو کې به يې يو ضرور گټي. خو ددې اټکل شته چې تقلب به کېږي. که چېرې د تقلب مخه ونيول شي، نو ددې احتمال شته چې د دوارو نوماندانو ترمنځ به واټن زيات نه وي. ښه به وي چې د تېرو ټاکنو نيمگړتياوو ته هم لږ نغوته وکړو:

۱- **تقلب**: د قانون تر چتر لاندې ناقانونه او سيستماتيک تقلب؛ داسې يو تقلب چې صندوق ته د رايې تر اچولو وروسته يې تثبيت خورا گران کار دی. عيناً لکه په دوه ليترو شيدو کې چې يو ليتر اوبه ورگډې کړې.

۲- **نظارت**: لکه څنگه چې ويل کېدل نظارت هغه شان ترسره نه شو. په تېره بيا د ډاکتر اشرف غني ټيم د رسمي نظارت له پلوه خورا کمزوری و. دا برخه يوازې پر ولسي نظارت ولاړه وه، چې نظارت يې په خپله خوښه و، خو د شکايت د ثبت او رسمي اعتراض حق يې نه درلود.

۳- **تصنعي جنګونه**: د معمول په څېر په ځينو سيمو کې مصنوعي طالبان پيدا کړای شول او په ځينو سيمو کې تصنعي جنګونه ونښتل، چې طبعاً دې کار د يوه مطرح کانديد طبيعي ووټ ته زيان ورساوه.

۴- **د ټاکنو کمپسيون د ځينو کارکوونکو لاسوهنه**: طبيعي خبره ده چې د ټاکنو کمپسيون يو شمېر مامورينو چې له پخوا څخه په دې کمپسيون کې کار کوي، د تقلب يوه اوږده پروسه يې تجربه کړې، د کمپسيون له نويو

ketabton.com - The Digital Library

مامورینو سره په همکاری د ځینو مشخصو کاندیدانو په ګټه درغلی ته لاره اواره کړه.

۵- **تر اصلي حالت پورته ووټ کارونه**: په ځینو ولایتونو کې تر اصلي حالت زیاتې رایې وکارول شوې، په مجموعي ډول (۱۰) داسې ولایتونه شته چې تر طبیعي ووټ پورته رایې په کې کارول شوي دي.

۶- **د شمېرنې بهیر**: د شمېرنې بهیر هم هغسې نه و چې اټکل یې کېده، تېرې تېروتنې یو ځل بیا په کې تکرار شوې. د شفافیت لپاره ټولې لارې چارې ونه کارول شوې.

۷- **دواړه کمېسیونونه**: دواړه کمېسیونونو په پیل کې اعلان وکړ چې په ټاکنو کې د پام وړ درغلي شوې ده، خو باطلې رایې بیا د پام وړ نه وې؟ اسمان لکه څنګه چې غوربده، هسې ونه اوربده. که چېرې دواړو کمېسیونونو پاموړ تورې رایې باطلې کړې وای، نو دویم پړاو کې به د نوماندانو پلویانو ډېرې درغلۍ ته زړه نه وای ښه کړی. خو اوس کېدی شي خبره معکوس شي.

۸- **د دولتي چارواکو لاسوهنه**: څوک غواړي او که نه چې دا واقعیت ووایي یا یې ونه وایي، خو دا یو واقعیت دی چې ګڼ شمېر دولتي چارواکو په ښکاره او پټه تر وروستي حده په ټاکنو کې د مشخصو کاندیدانو په ګټه لاسوهنه وکړه، ښه به وي چې په ډاګه یې نوم واخلو:

اسلامي جمعیت او نظار شورا چې په تېرو (۱۳) کلونو کې یې تر بل هر تنظیمه په حکومت کې ونډه زیاته ده، په دې تنظیم پورې اړوند چارواکو د خپل کاندید په ګټه لاسوهنه کړې ده. د اسلامي جمعیت تر څنګ د

ketabton.com - The Digital Library

اسلامي حزب يوه برخه، اسلامي وحدت ګوند او ځينې نور تنظيمونه په ترتيب سره په دې ډله کې راځي:

۱- **د انتخاباتي توکو نا عادلانه وېش**: له ځينو سيمو څخه دا شکايتونه وو، چې ووټ کارتونه کم وو. ځينو سيمو ته تر معياره پورته کارتونه وررسېدلي او همدارنګه ځينې نورې نيمګړتياوې.

خو له دې ټولو ستونزو سره سره، د هېواد امنيتي سياسي حالاتو ته په کتو سره بيا هم دا چې ټاکنيزو کمپسيونونو ټاکنې تر دې بريده ورسولې او نوماندانو له کوم جنجال پرته د ټاکنو لومړنۍ پايلې ومنلې، دا يو لوی بری او پرمختګ و، هم ټاکنيزو کمپسيونونو ته او هم ټول افغان ولس ته!

اوس راځم د ټاکنو دويم پړاو ته:

لومړی، ټاکنيز کمپاينونه:

دا کمپاينونه هغومره ګرم نه دي، لکه څنګه چې په لومړي پړاو کې وو. خو دا کمپاينونه پر دوو مطرحو کانديدانو سربېره (۸) نورو نوماندانو او ځينو نورو مشخصو مطرحو څېرو له ډېر سړېښت څخه ژغورلي دي. اوس راځو ددې ډول اشخاصو تاثيراتو ته!

۱- **رواني تاثيرات**: يو او بل کانديد ته د دا ډول اشخاصو اوښتل راوښتل خپل رواني تاثيرات لري، د هغو د پلويانو روحيه پياوړې او کمزورې کولای شي، خو بيا هم اصلي کار ولس سره دی.

۲- **سياسي تاثيرات**: دوو مطرحو کانديدانو چې په خپلو ټيمونو کې يې د سياسي، قومي او مذهبي عناصرو کومه نيمګړتيا او کمزورتيا احساسوله، دواړه هڅه کوي چې خپلې نيمګړتياوې په دې اشخاصو پوره

ketabton.com - The Digital Library

کړي. دا اشخاص که څه هم اوسمهال ددې کاندیدانو سیاسي، قومي او مذهبي مشروعیت ته ګټه رسوي، خو د بریالیتوب په حالت کې دا ډول اشخاص خپله د بحران یوه سرچینه ده.

عملي تاثیرات: دا ډول اشخاص عملي تاثیرات نه لري، که لري یې هم نو ډېر کم دي. ځکه ووټ خو ولس سره دی. ولس لکه د رمې په شان نه دی، چې دوی یې کومې خواته بیایي، هغه به هم په پټو سترګو ځي، دوی هغه شان کمپاین او لګښت چې د ځان لپاره یې کاوه، اوسنیو دوو کاندیدانو ته نه کوي، یوازې په اینده نظام کې د ځان ځایونې لپاره هڅې کوي.

اوس راځم د عملي ټاکنو دویم پړاو ته!

لومړی ستونزو ته اشاره کوو:

لومړی احتمال دادی چې د خلکو شمېر به هغومره نه وي، لکه په لومړي پړاو کې چې و. د ولایتي شوراګانو نوماندانو د خلکو په هڅونه کې اساسي نقش درلود، هغوی اوس په دې بهیر کې نه شته. که چېرې دواړه کاندیدان قوي انګېزه تخلیق کړي، کېدی شي دا خلا څه ناڅه ډکه شي.

دویم احتمال دادی چې تقلب به د پخوا په انډول لا زیات شي، دا تقلب به پټ هم شي داسې چې د تېرو ټاکنو د ګډونوالو شمېر به ورته د دلیل په توګه راوړي.

دریم احتمال دادی چې تصنعي جنګونه به پیل شي، مصنوعي طالبان به راوټوکول شي، د امنیتي ارګانونو تنظیمپالي اشخاص به هم د خپل کاندید په ګټه لاس تر زنې کښنې.

ketabton.com - The Digital Library

څلورم اټکل دا دی چې که چېرې ددې ټولو ستونزو مخه ډب نه شي، نو نامشروع ټاکنې به پر ولس تحمیل شي او دا به په خپله د یوه اوږده بحران لپاره لاره اواره کړي، نه یوازې بایلونکي کاندید ته به د منلو وړ نه وي، بلکې ولس به یې هم ونه زغمي.

اوس راځو د راتلونکو ټاکنو خطراتو ته!

۱- **ډاکتر اشرف غنـي احمـدزی**: یو شمېر ډلې، اشخاص، د ځمکې مافیا، تنظیمونه او د لرکیو د حقوقو مدعیان د ډاکتر اشرف غني احمدزي له بریالیتوب څخه وېره لري.

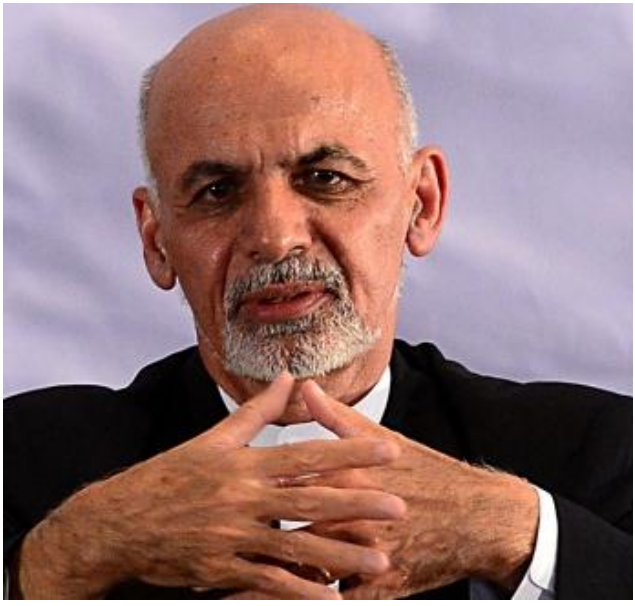

د قـــــانون حاکمیـــت هـــم ځینو کسانو ته د زغملـو وړ نـه دی. دا کټګورۍ خلک له اشرف غنـي څخـه تـر حده زیاتـه وېره لـري، خـو لـه ډاکتـــر اشـــرف غني او د هغه له ټیم څخه چې کومه وېره ده، دا د هغه له اوسني عملي چلند او کرکتر سره سمون نه خوري، ځکه چې همدا اوس دده په ټیم کې ددې ډول اشخاصو عملي حضور، دا وېره تر ډېره حده نفي کوي.

ketabton.com - The Digital Library

ګاونډي هېوادونه هم د ډاکتر اشرف غني له بريالیتوب سره علاقه نه لري، په تېره بیا ایران او پاکستان، هغوی فکر کوي چې دده په وجود کې د افغانستان د سیاسي او اقتصادي ثبات چانس ډېرېږي او داسې یو حالت سره هغوی جوړ نه دي، نو ځکه خو به په افغانستان کې د خپلو عملي پلویانو په واسطه د ټاکنو په بهیر او دده تر احتمالي بریالیتوب وروسته حالت کې غټ خطرونه او ستونزې راولاړې کړي.

د نړیوالې ټولنې له نبض څخه معلومېږي چې د اشرف غني له بریالیتوب څخه نه وېرېږي، ان لېوالتیا ورسره لري. هغوی فکر کوي چې دده په وجود کې احتمالي ثبات د نړیوالې ټولنې لپاره یو ستر امتیاز دی او کله چې نړیواله ټولنه له افغانستانه وځي، نو با ثباته افغانستان د دوی لپاره د بري یو سمبول ګڼل کېږي.

روسیه، ځینې شمالي ګاونډي هېوادونه د اشرف غني له بریالیتوب سره لېوالتیا نه لري، خو دده له مقابل نوماند سره ډېره لېوالتیا لري. ددې خطر شته چې امریکایان یو ځل بیا د بن د کنفرانس په شان روسیې او ایران ته د سیاسي امتیاز په توګه غوره مړۍ ورکړي او دا کار به یو ځل بیا افغانستان له اوږده ناورین سره مخ کړي.

په خپله د اشرف غني احمدزي د ټاکنیز مثلث د درېواړو ضلعو پخلا او خوشاله ساتل او تر هغه وروسته د نورو فرعي او اصلي شخصیتونو هماهنګ ساتل او د هغو د غوښتنو خړوبول هم اسانه کارنه دی.

ketabton.com - The Digital Library

۲- **ډاکټر عبدالله عبدالله**: د ډاکټر عبدالله عبدالله بریالیتوب د بن تر کنفرانسه وروسته د اوسني حکومت تداوم دی، په یوه نوې او بله بڼه. په حقیقت کې په حکومت کې د اسلامي جمعیت غړو ته د هغو پاتې څوکیو وېش دی چې تر دې دمه لا له نورو تنظیمونو یا شخصیتونو سره دي. قومي او تنظیمي انحصار د فساد تداوم او د اکثریت پر ضد له کینې ډک چلند ددې ټیم د اساسي هستې دي او اصلي ماهیت.

د پاکستان ایران، روسیې او شمالي ګاونډیو نیابتي نفوذ به بل عنصر وي، چې افغانستان به له سخت او اوږده ناورین سره مخ کړي. کېدی شي په خپله ډاکټر عبدالله عبدالله د اوږدې سیاسي تجربې په رڼا کې له اکثریت پښتنو او ملي مسایلو سره تر یوه وخته په ډېر احتیاط چلند وکړي او ان تر ولسمشر کرزي به پښتنو مشرانو ته د زیات احترام لاره خپله کړي، خو خبره په هغې اساسي هسته کې ده. چې د نظار شورا په نامه یادېږي، جمعیت یې بل عنصر دی، د پښتنو او نورو قومونو پر وړاندې د دوی پخوانۍ کینه، بغض او عداوت هېڅکله نه شي پټېدلای. د داکټر

ketabton.com - The Digital Library

عبدالله ټيم هم د اضدادو يو مجموعه ده ، چې هره شېبه يې د پخوا په څېر د پاشنې امکان شته، خو اوس راتلونکو امتيازاتو ته په هيله منتيا سره يو شوي، کله چې د امتيازاتو د وېش مسله رامنځته شي، نو لومړی د ډاکټر عبدالله عبدالله د ټاکنيز مثلث متضادې ضلعې او بيا تر هغه وروسته د واک و ځواک نور مدعيان به ضرور په خپلو کې سره لوبړي او هېواد به يو ځل بيا د (۹۰) کلونو د تجربې غېړې ته ځي. دې ټولو اندېښنو ته په پام سره راتلونکې ټاکنې له خطراتو لرې نه دي.

خو که غواړو دا ټول خطرات رفع او دفع کړو، بايد ښځې او نر، ځوانان او سپين ږيري ټول په ټاکنو کې ګډون وکړو، د تقلب مخه ډب کړو او يو قوي مشروع سياسي نظام رامنځته کړو.

اوس راځو هغو اصطلاحاتو، نومونو، ترکيبونو يا ژبنيو جوړښتونو ته چې دلته باب شوي، په تېره بيا په وروستۍ لسيزه کې. دا نومونې زياتې

ketabton.com - The Digital Library

کارول کېږي. هر څوک تري خپل تعریف او تعبیر لري او هر یو یې د خپلو ګټو لپاره کاروي.

تعصب: له لغوي پلوه له (عصب) څخه رغېدلی، عصبیت، تعصب، متعصب هم له دې ریښې یا مصدري حالت څخه رغېدلي دي. تعصب عربي کلمه ده چې په پښتو او دري کې هم په ورته مانا وو کارېږي.

له اصطلاحي پلوه تعصب یو داسې عمل یا چلند دی چې له دغه یا هغه دلیل پرته له زیات حرارت او ګرمۍ سره ملګری وي. په تېره بیا په دیني، سیاسي، ورزشي او نورو چارو او هدفونو کې. (جورج سانتایان) چې یو فیلسوف دی، تعصب دا ډول راپېژني:

«له چا څخه چې هدف له یاده ووځي او بې ځایه هڅې پیل کړي، دې ته تعصب وایي.» (وینسون چرچل) بیا وایي: « متعصب هغه څوک دی چې نه شي کولای خپل نظر تغیر او یا خپل دریځ بدل کړي.»

زمونږ په ټولنه کې بیا متعصب د ځینو کړیو له خوا هغه چاته ویل کېږي چې د یو مستقل دریځ خاوند وي، خپل نظر لري، که څه هم دا نظر د چا په زیان نه وي، له منطقه هم لرې نه وي، خو د معمول ظلم پر وړاندې ولاړ وي، همغه کارونه چې په اصطلاح پراخ نظري او نا متعصب یې کوي، دی

ketabton.com - The Digital Library

يې هم کوي، خو د ورته کارونو سرته رسوونکي پرې د تعصب ټاپه لګوي. په ژبنيو، قومي او ملي مسايلو کې پر هغو خلکو ډېر دا تور پورې کېږي چې ډېر ترې ځان ساتي. په افغانستان کې هر هغه څوک چې په پښتو ژبه د لیک، لوست، مکاتبې او مراودې غوښتنه لري او هغه هم په خپله د پښتنو لپاره، د هغه په باب دا اصطلاح ډېره زياته کارېږي.

افراط: له پوښ څخه د تورې په را ايستلو کې چټکتيا او تر حده تېرې ته افراط وايي، په دري کې ورته (زياده روي) وايي. په اصطلاح کې هغه عمل دی چې تر ټاکلي حدوده او معياره پورته وي يانې داسې زياتوالی يا پورته والی چې اړتيا ورته نه وي.

خو په افغانستان کې بيا هغه چاته افراطي ويل کېږي چې د غيرت مالګه په کې زياته وي، د هر ناروا کار په مقابل کې غبرګون نښيي، پر وخت يې نښيي او ژر يې نښيي.

ketabton.com - The Digital Library

تفریط: د تفریط او افراط ریښه یوه ده؛ (فرط). تفریط د افراط مقابله مانا لري، یاني یو څوک چې تر حده زیات سست، پڅ او د عوامو په اصطلاح د هېڅ کار نه وي. د لتې او تنبلۍ وروستي حالت کې وي. خو زمونږ په ټولنه کې څومره چې افراط په منفي او سیاسي مانا کارېږي، تفریط هغومره نه کارېږي. د اسلام مقدس دین د ارشاداتو له مخې افراط او تفریط دواړه ناروا دي. استاد الفت وایي، کله چې په ټولنه کې افراط او تفریط واکمن وي، د یوه پرځای به دوه تنه تلفات ورکوو: ((په یوه ورځ په یوه ساعت کې له یوې شفاخانې دوه جنازې راووتلې، هغه یو د کم خونې په وجه او دا بل د وینې فشار له امله مړ شوی و، د هغه جنازه څورو تنو په اوږه راخیستې وه، ددې بل جنازې پسې بې حسابه لوی او واړه موټر روان وو، هغه یوه وینه نه درلوده ځکه مړ شو، ددغه بل وینه زیاته شوې او تېزه شوې وه، ځکه یې ژوند ونه شو کړای))

زمونږ په هېواد کې یو ځل یو شخص په دې خاطر چې ږیره یې لرله او خولۍ یې په سر کړې وه زنداني شو او شل کاله وروسته بیا په هماغه ځای کې یو بل شخص په دې خاطر چې ږیره او خولۍ یې نه لرله زنداني شو. دې ته وایي افراط او تفریط.

فاشیست: له (فاش) څخه چې لاتیني کلمه ده اخیستل شوی، په لاتین کې یې هغه تبر ته ویل چې میلې یې ورپورې تړلې او د روم پاچا ته به یې سپارلې، دا د قدرت نښه ګڼل کېده. پر (۱۹۳۲م) کال د (موسولیني) د سیاسي خوځښت نوم شو. وروسته دا د دیکتاتوري نظام نظریه شوه چې د پارلماني نظام، ولسواکۍ، لیبرالیزم او کمونیزم پر ضد کاربدله. د قدرت

ketabton.com - The Digital Library

انحصار د فاشیزم بله ځانګړنه ده. خو زمور په ټولنه کې فاشیست له مظلوم ملت او مظلوم اکثریت سره د خواخوږي شخص لپاره کارول کېږي.

ملي: د ملت له کلمې سره تړلې کلمه ده، ملت د خلکو همغې ډلې ته وایي چې په خپل منځ کې ډېر زیات مشترک خصوصیات لري. (ي) نسبتي (یا) ده.

(ملي) د کلیمې په اساسي مانا هغه چاته ویل کېږي چې د ملت خصوصیات ولري، د هغه ګټې وپالي او له تعرضه یې خوندي کړي. کله کله دلته دا کلمه په همدې اساسي مانا کارول کېږي، خو په وروستیو وختونو کې دا کلمه اکثره په اوښتې او سرچپه مانا کارول کېږي. (ملي) همغه شخص ګڼل کېږي چې له خپلو ملي ارزښتونو او ان قومي ځانګړنو تېر شي، چوپه خوله پاتې شي او هر څوک چې د ملت پر هویت بلوسي، د حساسیت د ټوکبدو په پلمه په هر څه ځان غلی کړي، په پښتنو کې بیا تر ټولو ملي همغه شخص ته ویل کېږي، چې په پښتو نه پوهېږي او یا پښتو نه وایي،

ketabton.com - The Digital Library

ان که چا دې قوم ته سپکې سپورې هم وویلې، دی پرې سر ونه ګروي او ان د مقابل طرف خبره نوره هم تائید کړي. دا ډول «ملي خلک» اوس دومره زیات شوي چې ان افغانستان، افغان او ملي هویت ته څوک تروي ترخې وایي، نو دوی وایي غرض پرې مه لرئ چې ملي وحدت خرابېږي، دوی وایي پروا نه کوي، که هغوی دې مسایلو ته لمن وهي، نو موږ خو لویه اوسپله لرو، موږ باید حساسیت راونه پاروو. دا ډول خلک «بې غیرتی» ته «اوسپله او زغم» وایي.

احتیاط: احتیاط په یوه کار کې دقت او ځیرتیا ته ویل کېږي او داسې یو حالت دی چې د اشتباه او تېروتنې مخنیوی په کې کېږي، خو له هغې ورځې چې د افغانستان په سیاست کې د «احتیاط» کلمه داخله شوې، دا پر حقیقي مانا نه کارول کېږي. احتیاط د تفریط یو حالت ته کښته کېږي ان تر دې چې د یو معقول او ضروري کار د اجرا مخه نیسي.

یو شمېر سیاستوال او قلموال پر دې مضر احتیاط اخته دي، دومره احتیاط کوي چې تر دې احتیاطه نه احتیاط ټولنې ته په ګټه دی. عیناً لکه د شمي اکا احتیاط، د شمي اکا د احتیاط کیسه او محتوا به دې ډول ده:

«شمی اکا په کلي کې په احتیاط ډېر مشهور و، هر چا چې به کوم کار کاوه، نو ده سره به یې د احتیاط په اړه مشوره کوله. د ده له احتیاطي کارونو څخه یو دا و چې په موټر کې نه سورېده، پلی ګرځېده، ویل به یې هسې نه موټر چپه شي او که پلی لاړ شم وروسته به ورسېږم، ژوندی خو به یم، برق یې کور ته نه راوسته ویل یې کېدی شي برق شارټ شي، کور اور واخلي، تر هغه خو چې د څراغ رڼا ته کښنم ښه ده، که رڼا کمه ده، نو د کور د سوځېدو خطر خو نه شته. هوکې دی له عقله پیاده و، نو ځکه یې کور

ketabton.com - The Digital Library

کې توره تیاره وه.» زمونږ یو شمېر سیاستوال هم پر همدې مضر احتیاط اخته دي.

مصلحت: مصلحت په لغت کې صلح، صلاح، خیر او صواب ته ویل کېږي. ځینو د ګټو ترلاسه کول او د ضرر دفع کول هم مصلحت ګڼلی دی. یانې هر هغه کار چې ضرر په کې نه وي. بې ضرره او بې خطره ګټه. په دې مانا چې هېڅ لوري ته په کې تاوان نه وي. خو د افغانستان په وروستیو سیاسي اصطلاحاتو کې دا اصطلاح اوس هغه عملي مانا نه ورکوي چې دا کلمه یې لري. دلته مصلحت په دې مانا کارول کېږي چې د یو چا حق بل چاته ورکول کېږي او دا کار بیا د ملي مصلحت په توګه انګېرل کېږي او که هغه بل څوک د حق چیغه پورته کوي، نو د هغه دا کار د ملي مصلحت ضد حرکت ګڼل کېږي.

دا وخت ددې خبرو نه دی: ځینې خلک یا اشخاص شته چې انې یا اوسنیو پېښو ته د ځواب ویلو جوګه نه دي، اوسنۍ پېښې راتلونکي ته پرېږدي، دا په داسې حال کې ده چې اوسنۍ پېښې اوس غبرګون او ځواب غواړي، راتلونکي کې بیا د نورو پېښو احتمال دی، نو که مونږ ماضي په حال او حال په راتلونکو ځوابوو، نو یوه زمانه به شاته پاتې یو.

حساسیت: د حساسیت ریښه له (حس) څخه اخیستل شوې، احساسات، احساساتي، محسوس، حساس او نور ټول له همدې ریښې څخه اخیستل شوي دي. یو څوک چې یوه موضوع په دقت سره حس کړي، نو طبعاً ورسره حساس کېږي هم.

حساسیت دلته د معقول غبرګون په مقابل کې هم کارېږي. دلته هر هغه چاته احساساتي ویل کېږي چې د یوه موضوع درک ته رسېدلی وي او د

ketabton.com - The Digital Library

هغې د خطر په باب غبرګون ته تيار وي، دوی دا کار يو نامشروع کار ګڼي خو (بې حسي) بيا يو عقلانه کار بولي.

قوميت ته لمن وهي: يو شمېر خلک داسې هم شته چې غواړي پر مظلومو خلکو او مظلوم اکثريت خاورې واړوي، خو که تا د مظلوميت غږ پورته کړ، نو دوی دربانديې د قومپالنې ټاپه لګوي. دا په داسې حال کې ده چې قوميت ته لا د مخه لمن وهل شوې، خو که ته غواړې دا لمن راټوله کړې، نو ځينې اشخاص بيا د تعرض لپاسه بيا تعرض کوي.

سياسي نزاکت: ((سياسي نزاکتونو)) هم د افغانستان سياسي بازار ډېر بد رنګه کړی دی. ځينې سياستوال يو لږ نامشروعې هڅې ترسره کوي، خو که تا اعتراض وکړ، چې ولې؟ نو پلويان يې وايي ځينې سياسي نزاکتونه دي، ضرور نه ده چې هغه اوس وويل شي.

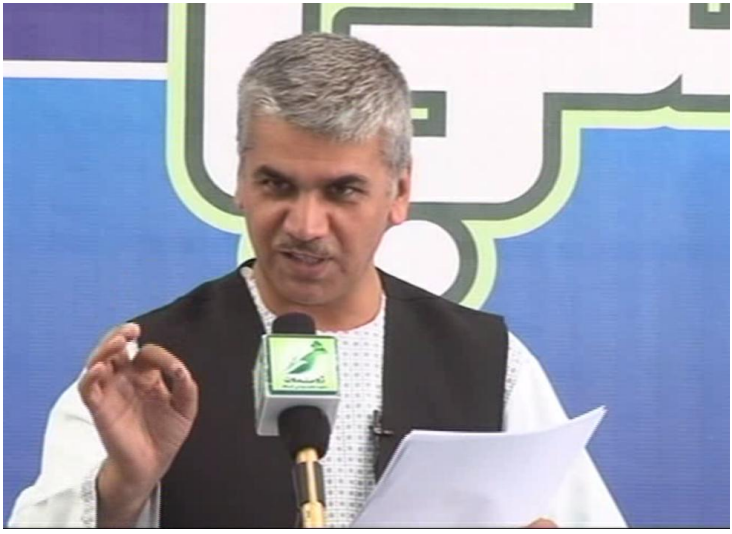

شخصي ګټې: يو شمېر خلک په دې خاطر چې د ملي ګټو د تثبيت او پاللو مخه ونيسي، پر مطرحو اشخاصو د شخصي ګټو د پاللو تور پورې کوي.

ketabton.com - The Digital Library

دې ښاغلو ته که وویل شي: کومې لارې چارې موجودې دي چې یو څوک هغه ترسره کړي او د شخصي ګټو له توره وژغورل شي؟

سیاسي تجارت: یو شمېر خلک چې د شخصیت د ودې او اقتصادي فقر له عقدې سره مخامخ دي، هر مطرح ملي او سیاسي شخصیت باندې د سیاسي تجارت تور پورې کوي، دوی ته هم باید دا پورته پوښتنه کېښودل شي: کومې لارې چارې شته چې د سیاسي تجارت او سیاسي خدمت ترمنځ توپیر وشي؟

موږ ته جنجال جوړوي: یو شمېر اشخاص دي چې نه په پنځوو کې حساب دي او نه یې څوک په خوله پیاز خوري، یو نیم کس چې کله هم د ملت د ملي داعیې غږ پورته کړي او د سر خطر ځان ته متوجه کړي، نو پر دوی لړزه راشي، فشار پر هغوی وي، خو وېره دوی احساسوي، بیا نو په خصوصي مجلسونو کې دا خبرې پیل کړي: والله نو دا خو یو شخص دی، موږ ته جنجال جوړوي، موږ ته غمونه کري، سبا به موږ ته ستونزې وي، دې ښاغلو ته باید وویل شي چې تاسو ته نو اوس کله ستونزه ده چې سبا به وي. اوس مو کله ستونزې ته د ستونزې په سترګه کتلي چې سبا به ورته وګورئ، د تاسو پرون، نن او سبا ټول یو شان دي، چې پرون غلي وئ او نن غلي سیاست سبا به مو هم همدا حال دی.

ځان شهرت ته رسوي: شهرت، نېکنامي او بدنامي د یو مثبت او منفي عمل له اجرا څخه راټوکېږي، یو څوک چې د هېڅ ډول عمل جوګه نه وي، هغو ته له خبرو پرته نور څه نه پاتې کېږي. «عمل ګران ګفتار اسان دی که پوهېږې» شهرت، ذلت او نېکنامي د خدای (ج) له اړخه ده. یو چاته یې د عمل وس ورکړی، یو چاته یې د خبرو، یو چاته یې د دواړو او یو چاته یې

ketabton.com - The Digital Library

د هېڅ. هغوی چې د شهرت وړي دي او کار نه شي کولای، شهرت ته هم نه شي رسېدلای، نو هغوی ټول خلک د خپل ځان په هنداره کې ګوري، په داسې حال کې چې هدفمن خلک د هدف د تعقیب لپاره سر په لاس کې نیسي او کدوسري چې همېش د خپل سر د خوندیتوب په فکر کې وي، هغه هېڅکله په ټولنه کې سر نه شي پورته کولای.

هـغـه سر پـه سـر کـې کله حسابېږي

چې د سر خطر يې نه وي په خطر کې

قومونه په جنګ اچوي: دا ترکیب هم کله کله کارېږي، عجیبه خبره خو داده چې دا نومونه هم د هغو کسانو له خوا کارېږي چې پر قومي تعصب ککړ دي. یو څوک د ټول ملت چغه پورته کوي او یو بل بیا د یوه قوم او سمت چغې وهي، خو دا قومي عناصر بیا پر ملي عناصرو د قومیت تور پورې کوي. که چېرې یو ملي شخص د کوم قومندان یا جنګسالار یا فاسد نوم اخلي، نو د جنګسالار پلویان فوراً دې مسلې ته قومي رنګ ورکوي.

ملي وحدت: ملي وحدت چې د یوه هېواد د پیوستون، ثبات او ملاتړ لپاره تر ټولو مهم عنصر دی، په افغانستان کې پر خپله اصلي مانا نه کارول کېږي. دلته ملي وحدت د اکثریت د ځپنې په مفهوم خلاصه کېږي. که اکثریت هر څومره ځپل کېږي، محرومېږي او مظلومېږي او د لږکیو د حقوقو یو شمېر مدعیان پرسېږي، نو دا حالات د دوی په نظر د ملي وحدت مسیر تعقیبوي او که هر کله په دې بهیر کې چا د اکثریت د مظلومیت چیغه پورته کړه او یا یې اعتراض وکړ، نو فوراً غږ پورته شي

ketabton.com - The Digital Library

چې هلئ ملي وحدت ته زيان ورسېد. ملي وحدت دلته د اکثريت پښتنو د خفګان په بيه تمامېږي او همدا مانا لري.

تبعيض سره شی نه دی: دلته د تبعيض يانې توپيري چلند او تبعيض ضد مبارزو کې توپير نه کېږي. يو څوک ټوله ورځ تبعيض ته لمن وهي، خو که يو چا ورته وويل چې ولې؟ هغه فوراً وايي ولې تبعيض ته لمن وهې، يانې تبعيضيان دومره ماهر دي چې پر بې تبعيضه خلکو هم د تبعيض تور پورې کولای شي.

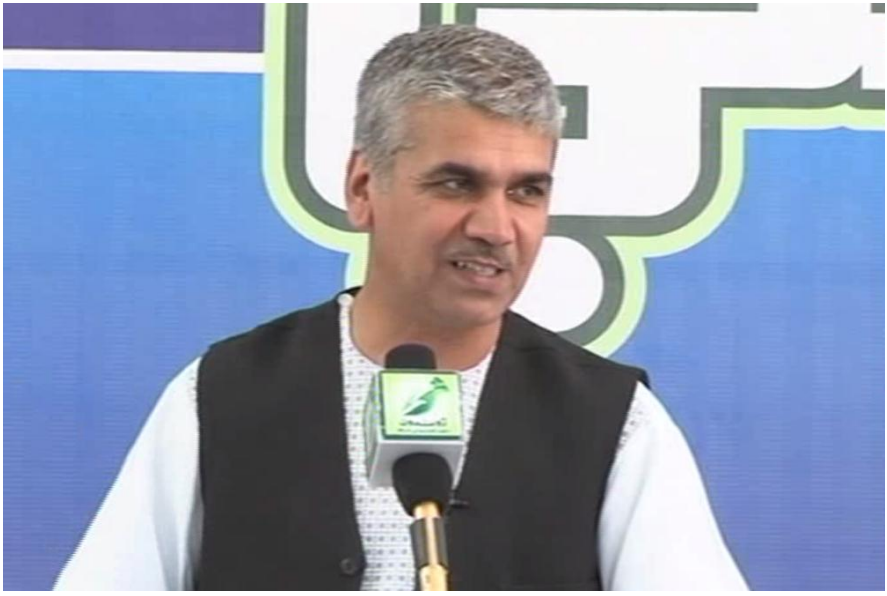

مجاهد: په تېرو درې نيمو لسيزو او په تېره بيا په دې تېرو (۱۳) کلونو کې چې د (مجاهد) له مقدس نامه څخه څومره نامقدسه ګټه پورته شوه، په نړۍ کې به يې ساری نه وي ليدل شوی. هغوی چې د روس پر وړاندې يې په جهاد کې خپل سرونه نذرانه کړل او يوه شپېه يې خپل مورچل پرېښود، هغوی ته اوس څوک مجاهد نه وايي، هغوی چې د روسانو د يرغل پر مهال

ketabton.com - The Digital Library

يې له هغوی سره پروتوکولونه درلودل او د روس تر وتلو وروسته يې جنګونه پيل کړل، هغوی د جهاد پر وراثت کښناستل. عجيبه خبره خو لا په کې داده ځينې اشخاص چې د روسانو د وتلو پرمهال نوي تولد شوي او يا هم هغه مهال ماشومان وو، هغوی تر ټولو زيات د جهاد ټيکه داران دي. د جهاد او مجاهد په نامه چې کومې ځورونې، نارواوې، لوټ او تالان وشو، نه يوازې (جهاد) او (مجاهد) پرې شرمېږي، بلکې ټول انسانيت پرې شرمېږي، خو دا ښاغلي بيا هم پر دې ډول ((جهاد)) ويارې.

جنګسالار: هغه چاته ويل کېږي چې له نامشروع وسلې او زور څخه ناقانونه او نامشروع ګټه پورته کوي. کله کله بيا دې کار ته مقدس شعارونه او عنوانونه هم ورکوي. که ددې اشخاصو په باب چا هم د اعتراض غږ پورته کړ، نو د دوی له خوا پرې ډول ډول تورونه پورې کېږي اوخپله د سپېځلو ديني شعارونو او نورو قومي عنوانونو تر شا ځان پټوي.

نورې ګڼې اصطلاحګانې هم شته چې بل وخت به يې وڅېړو. خو اوس مو دې پورتنيو اصطلاحاتو او يا ترکيبونو ته په ډېر لنډيز سره اشاره وکړه.

اوس راځم، ستاسو نظرونو، وړاندیزونو، پوښتنو او ګروېرنو ته!

ketabton.com - The Digital Library

انتخابات او خطرات

(درېيم درس)

پوښتنې او ځوابونه

مجيب الرحمن لحاظ: استاده !ځينې افراد او په ځانګړې توګه د اصلاحاتو او همپالنې ټيم ځينې غړي تاسې باندې د فاشېست او متعصب ټاپه لګوي؟ ولې دوی پر تاسو دا ډول تورونه پورې کوي؟

ځواب: دافغانستان مخالف زمور مخالف دی او دافغانستان موافق زمور دوست دی،که څوك ماته ووايي چې ته يو ډېر ښه ملتپال شخص يې، نو زه ډېر خوشالېږم، دوی که دا القاب مور ته استعمالوي دوی زړه کې پوهېږي چې داصفات مور کې نه شته، تاييدولای خو مو هم نه شي نو مجبوره دي داډول ټاپې ولګوي او تر شا يې ځان پټ کړي بل که ملتپالنه دوی په دې ډول تعبيروي چې د يو جنګ سالار د اس له خولې څخه يوه کېله راکاږې او په نيمروز کې يې يو سوی لوي خوارځواکي ماشوم ته ورکوې، که نشنلېست دې ته وايي بيا خو ښه خبره ده، دا زه يې نېشنلېست.

ketabton.com - The Digital Library

امید حیران : ایا د ټاکنو په دوېم پړاو کې به دواړه مخکښ نوماندان یو ایتلافي حکومت جوړ کړي؟ او که ایتلافي حکومت جوړېږي دوه پړاوه ټاکنې څه مانا؟

ځواب: که ډاکټر عبدالله عبدالله په ټاکنو کې بریالی شي، نو بیا اړتیا نه لري چې ایتلافي حکومت جوړ کړي، ځکه دوی په حکومت کې ډېره زیاته ونډه لري او څوك به د بغاوت غږ نه شي پورته کولای چې د ټاکنو پایلې اخلال کړي او داسې قراین شته چې که ډاکټر اشرف غني احمدزی په ټاکنو کې په اکثریت رایو او په ستر توپیر هم بریالی شي، نو بیا به هم ایتلاف کوي او ورته اړتیا لري او داسې نښې نښانې هم شته چې که اشرف غني په کم توپیر هم بریالی شي، نو د عبدالله عبدالله ډله جنجال جوړولای شي) بغاوت کولای شي ځکه په حکومت کې هم همدوی دي، بیا به نړیواله ټولنه او په حکومت کې د ولسمشر کرزي په شمول ځینې محافظه کارې کړې دوی د ایتلافي حکومت جوړېدو ته وهڅوي، څنګه چې اسلامي جمعیت په حکومت کې غوښنه برخه لري نو ریفورم ته به زمینه برابره نه شي او هغو اشخاصو ته به لاډېره ونډه ورکړل شي چې ان د افغانستان د ملي هویت مخالف دي او د کرزي حکومت غوندې به دا حکومت هم له ناخوالو او جنجالونو ډك وي، خو که د عبدالله رایې زیاتې شي نو د مشروعیت لپاره به یو شمېر پښتانه

ketabton.com - The Digital Library

تړې چاپېر وي خو اصلي هسته به له هغو سره وي چې ان له ملي هويت سره مخالف دي.

قدرت الله بدلون: استاده! د جهاد مشران خو له ډاکټر اشرف غني سره دي او ډاکټر عبدالله سره خو هغه کسان دي چې د جهاد په وخت کې يا بادې ګاردان وو او يا عسکر وو او اوس پر خپلو مشرانو د کفر فتوا هم ورکوي.

ځواب: د جهاد اول نسل خلك او مشران اکثره ډاکټر صيب اشرف غني احمدزي سره دي، ډاکټرصيب عبدالله عبدالله سره هم دجهاد اول نسل شته، خو اکثره يې هغه دي چې په هغه وخت کې نوي ځوانان وو او دا د جهاد د وروستيو شپبو خلك دي کله چې روسان په وتو وو، نو دوی نوي ځوانې ته رسېدلي وو.

مور ډاکټر اشرف غني سره وکتل، دخلکو د تشويشونو په اړه مو ورته وويل چې په اداره او منجمنټ کې دې مشکلات دي بايد اصلاح شي، ګڼ شمېر خلك، قومي مشران درغلي خو ښېرته خفه راغلي، بايد سمون راشي خو اوس په دفتر کې ځينې واړه واړه سکرتران دې ددې جوګه نه دي چې د قوم مشران او عام خلك ترې خوشاله راشي، دوه خبرې دي، له ډاکټر صيب اشرف غني سره په ولس کې ظرفيت ډېر پراخ دی، خو په دفتر کې يې د جذب قوه ټيټه ده، خو بالمقابل د ډاکټر صيب عبدالله په ټيم کې د جذب قوه ډېره ده، خو په ولس کې يې ظرفيت ټيټ دی، نو د اشرف غني

ketabton.com - The Digital Library

ټیم نه چې څوك خفه شي د عبدالله ټیم کې د جذب قوه ډېره ده اتومات یې ځان ته جذبوي، د عبدالله د ټیم له خوا هم مورږ ته د ملاقات وړاندیز شوی کېدی شي ورسره و ګورو؛ هر چاسره ګورو، کتل خو مخالف سره وي چې منطق ورسره ووایو چې ستا په وجود کې افغانستان ته دغه خطر دی، مورږ شفافیت ته هم حاضر یو که مناظره راسره کوي او یا کتنې، داخلي وي که خارجي ورسره ګورو خو خپل ځان په هېڅا نه خرڅوو، ځینې ستمیانو او مخالفینو سره منطق ته هم کینو چې ورته ووایو ؛ دافغانستان کوچ هم خوږې او د افغانستان ملي هویت هم نه منې؟!ولې یې نه منې؟ مورږ ولمسمشر کرزي سره هم کار کاوه خو تل به مو د افغانستان د ملي ګټو پر سر ورسره لانجې کولې، که هر کاندید وي چې د ملي ګټو نه یو سانتي هم تېر شي مورږ یې مخالفت کوو او داعتراض حق هم لرو، مورږ دفکر او عمل استقلالیت لرو.

ګل محمد پښتون: د میدان د ځوانانو د خوځښت مشر، استاده! په لومړي پړاو ټاکنو کې لویه ستونزه درغلي وه، چې ان کمېسیونونو هم ناپاکې رایې پاکې نه شوې کړای او بریالی نه شو، چې رونټیا تضمین کړي، څرنګه چې د عبدالله عبدالله په ټیم کې هغه خلك دي چې په کورنیو جګړو کې ښکېل وو، ایا که دی په دوېم پړاو کې بریالي شي په هېواد کې به دا نسبي پرمختګ زیانمن نشي؟

ketabton.com - The Digital Library

ځواب: که ولس پراخ ګډون وکړي کاندیدانو ته دا چې درغلي وکړي اړتیا نه پیداکېږي داخو خلك نه راووځي ځکه تقلب کېږي کله چې یو کاندید تقلب او درغلي وکړي، رسمي نظارت او نا رسمي نظارت د تقلب کچه ټیټولی شي، نارسمي نظارت ولس کوي او رسمي نظارت هغه دي چې کورني او نړیوال څارونکي، رسنۍ او د کاندیدانو استازي یې کوي، دا ټول د درغلیو د کچې په ټیټوالي کې مرسته کوي، د کمښیون بشپړ ناپېلتوب ډېر ضروري دی او باید د تاکنو کمښیون مخکې تر مخکې کاندیدانو ته خپل هوډ څرګند کړي چې که درغلي مو وکړه هم مو تقلبي رایې باطلوو او هم سزا درکوو، اوس کمښیون (۵۰۰۰) تنه کارکوونکي له دندو ګوښه کوي، ددرغلیو په تور، نو دوی خو هېڅ رایې باطلې نه کړې نو تقلب بیا چا وکړ؟

د تاکنو کمښیون په دې پوهېږي چې په اول پړاو کې درغلي شوې، خو دا چې کاندیدان سیاسي فشار لري او بل کمښیون په دې پوهېږي چې هسې هم دوېم پړاو ته ځو، نو څه اړتیا ده چې رایې باطلوو نو همداوه چې یو ځل بیا یې کاندیدانو ته جرئت ورکړ، او که یو کاندید یې وبایلي، نو احتمال شته چې په هېواد کې د اور بلولو او کورنیو جګړو ګواښ وکړي او جنجال جوړ کړي.

پوښتنه: مطیع الله ستانکزی، د میدان ځوانانو د خوځښت یو تن غړی: د بن په کنفرانس کې روسانو پر دې تاکید کاوه چې ډېر واك باید جمعیت ګوند ته ورکړل شي د رباني په مشرۍ، دوی خو د جهاد په نوم ډېر لوړ لوړ القاب واخیستل، نو ولې روس بیا علاقمند دی چې دوی ته واك ورکړي؟ بل مقاومت څه ته وایي؟ او بله داچې که عبدالله عبدالله

ketabton.com - The Digital Library

بریالی شي د هېواد د نوم د بدلېدو او ډیورنډ لین د رسمي کېدو ګواښ هم شته! تاسې یې په اړه رڼا واچوئ!

ځواب: داخبره ما د اسلامي جمعیت له ډېرو غړو سره مطرح کړې، چې کله هم کوم روسي هیئت افغانستان ته راځي نو تاسې یې پنجشېر ته مه وړئ! ځکه دا تاسو ته خپله زیان اړوي،ځکه کله چې کوم انګرېز راشي هغوی د وزیر اکبر خان قبر ته نه ځي، ځکه چې مېکناټن یې وژلی او انګرېز یې مات کړی، نو تاسو چې څومره هم له روسانو سره نږدې کېږئ او د خپلو مشرانو قبرونو ته یې وړئ دا پر هغه واقعیت باندې د تایید مهر لګوي چې تاسو باندې تور دی یا واقعیت دی چې تاسې له روسانو سره خواخوږي لرئ، تاسو ګورئ چې روسان دوی سره ډېره خواخوږي څرګندوي او دوی هلته دفترونه لرل او (کولاب) کې یې نظامي اډه لرله داسې ته ډېره د تعجب ور ښکاري چې یو مجاهد دې د روسي عسکرترڅنګ د یوه مسلمان پر ضد وجنګېږي، داخبرې د جمعیت له ډېرو مطرحو اشخاصو سره هم مطرح شوي چې تاسې په کولاب کې څه کول؟؟

دوی هغې دورې ته د مقاومت نوم ورکوي چې طالبانو سره پر جګړه اخته وو او هغې دورې ته لاهم نوم نه لري چې څلور نیم کاله پرې تېر شول؛ اسلامي حزب نورو تنظیمونو یا هماهنګۍ شورا سره پر جګړه اخته وو،نو داخو هماغه پوښتنه ده چې دوی ته راجع ده چې دوی هر څه کې ځان پاک ګڼې جهاد کې یې ګناه نه ده کړې، مقاومت کې هم پاک صفا پاتې شوي او

ketabton.com - The Digital Library

ډیموکراسي کې یې هم هېڅ نه دي کړي، نو سپینې کوترې دي افغانستان کې هېڅ نه غلا شوې، نه جنایت شوی! نو بیا افغانستان چا لوټ کړ؟ داخو هماغه پوښتنې دي چې دوی ته راجع دي او دوی یې ځواب نه لري، چې روس دې مات کړی او بیا روس تاته شپاړس نیم زره میلیارده افغانۍ چاپوي او ټولو خلقیانو او پرچمیانو ته یې په ۱۴ کلونو کې اوه سوه میلیارده چاپ کړي!! داته د کومې خواخوږۍ په وجه هلته ورسره دومره خوږ یې؟

کارمل روسان راوستل افغانستان ته او د افغانستان خاوره یې ورته په واك کې ورکړه، مګر دلته داسې تنظیمونه وو چې روسانو ورته خپله اډه په واك کې ورکړه، یانې دې کې شك نه شته چې طالبان د علم او تمدن او د بنځو د حقونو مخالف وو خو اسلام کې خو یې څوك شك نه شي کولای، (البته په خپل تعبیر) یو مسلمان له کفر نه وسله اخیستله او د بل مسلمان په مقابل کې جنګېده او بیا یې هغه ته د ((مقاومت)) نوم ورکاوه! اوس لاد جهاد په اندول د مقاومت نومړې په حکومت کې ډېرې زیاتې دي.

موږ چې د سیاسي عدالت لپاره همدا خبره کوو چې هېڅ افغان تر بل افغانه لوړ نه دی، لوړتیا په کفایت، لیاقت او تقوا کې ده، نه داچې یو وایي ما لس ورځې جهاد کې تیرې کړي، بل ووایي ما مقاومت کړی بل ووایي چې ما په ډیموکراسۍ کې ښه سینګار کړی! نو دا غواړم او هغه غواړم، جهاد د ټولو افغانانو یو ارزښت دی، دا هېڅ شخص پورې تړلی نه دی، کله څوك یې ځان وارث ګڼي نو ارزښتونه یې هم باید وساتي! ارزښتونه یې ولې نه ساتې؟ اوس چې درباندې نه تکلیف شته نه جنګ اوس یې نه شي ساتلای، نو د جګړې په وخت کې به دې څنګه ساتلې وای! خو اصلي خبره داده چې دوی جهاد نه دی کړی. له موږ سره یې د اختلاف وجه همدا ده، ټاپې چې پر موږ باندې لګېږي لوی علت یې همدادی چې موږ دغه اصطلاحګاني چې هر چا د ځان لپاره ویستلي دا موږ ته د منلو

ketabton.com - The Digital Library

وړ نه دي او نه دې ملت ته د منلو وړ دي، واحد ملت دی، ټولو جهاد کړی دی، د جهاد وراثت ، د جهاد معنوي ارزښت، د جهاد معنوي پانګه پر ټول ملت باندې د تقسیم وړ دي، هېڅ دره، هېڅ سیمه،هېڅ قوماندان ددې حق نه لري چې دا ارزښت ځانته منسوب کړي!

د ورځې یوازې شل زره توغندي پر جلال اباد باندې راتلل هغه خلك مجاهدین نه دي!؟

یوازې د ارغنداب پر متر متر باندې توغندي راتلل او هغوی د روسانو مقابل کې ولاړ وو، هغوی مجاهدین نه دي؟ او دا خلك نن د جهاد وراثت یوې محدودې سیمې پورې تړي.

بله خبره د پارلماني نظام کوي یانې دا چې د ولس ټوله رایه مشخصو وکیلانو ته راټوله شي او بیا مشخص وکیلان په پیسو واخیستل شي چې وروسته پرې ځان صدراعظم کړي د قضیې ماهیت همدادی، ټلوېزیونونو کې ددوی ځینې غړي دي چې وایي موږ د افغانستان له نوم سره حقوقي ستونزه لرو دوی داخبره په رسنیو کې په ډاګه وایي، ددوی دافغانستان نوم نه خوښېږي، دوی څخه زموږ د ولسي وېره هم همدا وه که دوی واك ته ورسېږي او داعناصر پکې وي، دوی داکار کوي او ډاکټر عبدالله باید ولس ته ووایي چې داکوم خلك له تاسو سره دي ایا ته د هغو په نظر یې که نه؟ که نه یې څه تظمین ورکوې چې ددوی زهر له منځه یوړل شي او که چېرته له دوی سره ته هم موافق یې چې بیا ولس خپله لاره ښله کړي او څوك چې ورسره د جهاد په نوم تللي، ورنه ښل شي چې داخو د جهاد ارزښت نه دی، ته خو د افغانستان مخالفت کوې!

د یو څو ستمیانو پخوانۍ هیله داوه چې ډیورنډ کرښه پاکستان ته پرېښودل شي، موږ ورته د ((ډیورنډ)) زامن وایو، ډیورنډ؛ چې نوم یې انګرېز دی او بیا د انګرېز کرښه منم، نو تردې نه بله بې غیرتي خپله

ketabton.com - The Digital Library

انګرېز او هېڅ نه شته، نو چې هغه دې ورته پرېښوده نوره هم ورته پرېږدي، بله ورځ ان هندوکش پورې راځي د سالنګ تونل کې به يې پاتې اچولی وي بله ورځ به پنجابی د امو سيند کې پښې وينځي، مورږ پورته تر اټکه دعوه کوو مورږ بايد داباسين په اوبو باندې خپل بوټان وينځو نه دا چې هغوی دلته راشي د امو په سيند کې خپلې پښې ووينځي.دا کېدی شي ځينو خلکو ته احساساتي خبرې ښکاره شي، ارمانونه چې دي دا په يوه ورځ نه پلي کېږي، له چين څخه هانګ کانګ انګرېزانو نيولی و، چين هغه وخت کې کم قدرته و، سل کاله انتظار يې وويست کله چې چين باقدرته هېواد شو بېرته يې ترې خپله خاوره ونيوله، نن (تايوان) هم نه پرېږدي، نن يې چاپان سره هم په ټاپوګانو جنجال دی، څوک خپله خاوره چاته نه پرېږدي، خو چې خاوره خرڅوې، ځان دې هم له خاورو جوړ دی، داسې خلك ځان هم خرڅوي، خو وېره په همدې کې ده چې خدای ج دې داسې کاندید نه کاميابوي چې د ډيورنډ ارمانونه پلي کړي او بل ډاکټر عبدالله چې وعدې ورکړي په کمپاين کې، چې مورږ به ولايتونه جوړوو، نو اداري واحدونه چې جوړېږي دوه شيان پکې ډېر مهم دي يو نفوس او بل مساحت، داسې نه کېږي چې د سياسي غرض او سياسي مرض پربنسټ دې ولايتونه جوړ شي دا هېواد ته لوی مشکل دی، لکه پنجشير چې د سياسي ملحوظاتو له مخې ولايت شو، که داسې وي نو هرات ۶۲ زره کيلومتره مربع مساحت لري که پنجشېر سره يې مقايسه کړو نو هلته به تر ۶۰ زيات ولايتونه جوړ شي هلمند چې ډېر لوی ولايت دی هلته به ۶۳ ولايتونه جوړ شي همداسې په فراه کې بايد ۵۷ ولايتونه جوړ شي، بدخشان کې به ۳۷ ولايتونه جوړ شي هلمند د نړۍ په کچه تر لسو هېوادونو ډېر مساحت لري، د يو اداري واحد جوړول که دارتيا پر بنسټ وي ښه خبره ده، خو که په سياسي او قومي فرمايش جوړېږي بيا خيانت دی، ته څه کاره يې چې وعدې ورکوي؟ کله کله سړی مجبور شي په زغرده واقعيتونه ووايي، که د عدالت پربنسټ وي خو پروا نه کوي خدای دې

ketabton.com - The Digital Library

وکړي چې پنجشېر نه دوه ولايتونه جوړ شي مورږ پرې اعتراض نه لرو څومره چې خلکو ته سهولت وي ښه ده، خو داسې نه چې په هلمند کې له دوو ولسوالیو څخه له یوې نه بلې ته ځې (۳۰۰) کیلو متره فاصله ده او په یو بل ولایت کې له یوې ولسوالۍ څخه بلې ته (۳) کیلو متره، دا داسې قانون خلاف ده ځکه په اساسي قانون کې ټول خدمات متوازن دي، مورږ وایو چې یو اداري واحد باید د ملت د اړتیاوو پر اساساتو جوړ شي، دوی یې د قومیت پر اساس جوړوي.

د اباد افغانستان په هیله

تاسو ټولو نه مننه

ketabton.com - The Digital Library

وټونه او جنجالونه

(څلورم درس)

مـوږ تـر دې د مخـه درې ملـي درسـونه وړانـدې کـړي وو ، چـې دوه يـې د انتخاباتو پر محور راڅرخېدل.

لومړی: انتخابات او احتمالات

دويم: انتخابات او خطرات.

د دواړو درسونو اصلي جوهر او محتويات تر ډېره حده پورې عملي شول او يا د عملي کېدو په حال کې دي، کومې وړاندوينې چې شوې دې په سلو کې (۹۵) عملي شوې.

اوس تر ټاکنو وړاندې ژمنو او حالاتو ته اشاره کوو.

۱- ژمنې: کله چې د ټاکنو د لومړي پړاو بشپړې نتيجې اعلان شوې، نو اکثره هېواد وال پر دې پوهېدل چې زياتـه درغلي په کې شوې، خو

ketabton.com - The Digital Library

څرنګه چې په حکومت کې اساسي کړۍ د يو مخکښ کاندید تر شا ولاړې وې، نو ځکه خو ټاکنيزې نتيجې له کوم اساسي تغير پرته اعلان شوې. بيا وروسته دواړو مخکښو کاندیدانو ژمنه وکړه چې دويم پړاو ته به ځو، د ټاکنيزو کميسيونو پريکړې به منو او نتيجو ته به يې غاړه ږدو.

۲- ژمنې ولې ماتې شوې؟: د جوزا د (۲۴)مې نېټې د ماښام تر شپږو بجو دواړه نوماندان پر خپلو ژمنو ولاړ وو. ان ډاکټر صيب عبدالله عبدالله د ټاکنو په اړه خپل لومړني خبرې کنفرانس کې وويل چې د ټاکنو نتيجه معلومه ده، اشاره يې خپل ټيم ته وه چې ګټونکی دی، خو کله چې د شپې ناوخته؛ هغه مهال چې خپلو ناظرينو يې له ټولو سيمو څخه ورته د ټاکنو د نتايجو پاڼې راوړې، نو خبره معکوسه شوه. کله چې يې نتايجو کې خپل تصوير وليد، نو د پلمې په لټه کې شول.

ketabton.com - The Digital Library

۳- ولې ضیاء الحق امرخیل؟: تر یوسف نورستاني او ضیاء الحق امرخیل د مخه ښاغلی فضل احمد معنوي او عبدالله احمدزی د ټاکنو اصلي متصدیان وو. معنوي صیب لکه د بلخ د والي په شان خپله ځانګړې پاچاهي جوړه کړې وه او احمدزی هم د هغه د یو مامور حیثیت درلود. د معنوي صیب د انتخاباتي جنجالونو کیسه، د شهزاده سرای داستان او نورې په زرګونو درغلیِ له هیڅا پټې نه دي. کله چې عبدالله احمدزی په خپله مخه لاړ او د معنوي د کار موده پایته ورسېده، نو د درغلیو هغه تور لښکر چې د نظار شورا قومي تعصب او د اسلامي جمعیت سیاسي تفکر یې په خټه کې اخیستل شوی و، لا هم د ټاکنو د کمیسیون ټول رګونه نیولي وو. د ټاکنو کمیسیون کې د پنجشېر درې او نظار شورا ونډه دومره څرګنده وه چې تا به ویل د نظار شورا کومې پوځي پوستې او یا هم سیاسي دفتر ته ورننوزې، د معنوي او امرخیل لومړی ټکر هغه وخت رامنځته شو چې معنوي صیب غوښتل تر خپل تګ د مخه ټول انتخاباتي پوستونه د

ketabton.com - The Digital Library

نظارشورا په افرادو ډک کړي، سره له دې چې د مامورينو تقرر د دارالانشا د رييس صلاحيت و، هغه هم د يوه قانون او مقررې له مخې، خو معنوي صيب دا خبره نه منله، امرخپل معنوي ته وويل چې زه دلته د نظار شورا دفتر نه جوړوم؟ زه د انتخاباتو کميسيون ته افراد نيسم او هغه هم د لياقت پر اساس. خبره ان ولسمشر ته ورسېده. امرخپل وويل: هر څوک چې دلته د کارکوونکي په توګه مقررېږي، بايد د تاکنو کميسيون د دارلانشاء د طرزالعمل له مخې او په اداري اصلاحاتو کې تر ازموينې وروسته مقرر شي. دې کار د معنوي د لاسوهنې مخه ونيوله او تر دې روسته چې هر څوک مقرربدل، د لياقت اصل په کې حتمي و. خو بيا هم هغه افراد چې ښاغلي معنوي د انتخاباتو په کميسيون کې د خپلې کمشنرۍ او بيا د رياست په دوو ببلابېلو دورو کې مقرر کړي وو، هغه لا پر خپل ځای پاتې وو.

ketabton.com - The Digital Library

یو وخت بیا داسې راغی چې د ټاکنو د خپلواک کمیسیون همدا رییس د ښاغلي عبدالله عبدالله د نظارت د ټیم عمومي مسؤل شو. ده په کمیسیون کې د خپلو پخوانیو ځای پر ځای شویو افرادو په وسیله داسې درغلي وکړه چې ان د ټاکنیزو شکایتونو کمیشنرانو وویل ، ډېرې درغلۍ شوې، خو مورږ ته سخته ده چې پاکې رایې له ناپاکو هغو بېلې کړو. د معنوي صیب تبسم به تاسو هغه وخت لیدلی وي، چې ویل یې: ((رایها تغیر میخورد مگر جایگاه تغیر نمی خورد)). ښاغلي امرخیل او په مجموع کې د ټاکنو کمیسیون د اصلاحاتو او همګرایي ټیم تېرو درغلیو ته متوجه وو. همپالنې ټیم د تېرې درغلۍ په تعقیب غوښتل دا ځل بیا هم تر هغه زیاتې درغلۍ وکړي او بیا دا درغلي د خلکو له رایو څخه د دفاع په پلمه پټه کړي. نو ځکه خو کله چې د ټاکنو نتیجې د دوی د خپلې محاسبې له مخې دوی ته په زړه پورې نه وې، نو د امرخیل پر ضد یې چغې پورته کړې، خو دا ځل د معنوي صیب په خوله کې نه تبسم و ، نه هم سوی تبسم او نه یې دا وویل چې ((جایگان همین است، تغیر نه می خورد ، خو رایها تغیر میخورد.)) هغه بل ځل مخکې تر دې چې د ټاکنو کمیسیون پر نتایجو بحث وکړي، معنوي صیب لکه د کمیسیون د یو برحال رییس په شان د نتایجو کمیت او کیفیت بیانوه، خو دا ځل یې وزرونه مړاوي وو.

شرطونه: د جوزا تر (۲۴)مې وروسته د شرایطو اېښودل پیل شول، لومړی د امرخیل د لرې کېدو خبره مطرح شوه، هغه چې له خپلې دندې لاس په سر شو ، بیا نور شرایط مطرح شول، اوس نو هره ورځ یو نوی شرط وي او یوه نوې طرحه.

ketabton.com - The Digital Library

مزاحمتونه: لومړی ښار کې کښږدی، ووهل شوې، بیا یې مظاهرې وکړې، مخکې تر دې چې نتیجه اعلان شي، مظاهرې ته یې راودانګل، مظاهره یې ځکه تر نتیجې د مخه وکړه چې که نتیجه اعلان شوې وای، د دوی د پلویانو وزرونه به مړاوي شوي وو، فکر یې کاوه چې څوک به راونه وځي، بل روژه هم رارواته وه، نو له وارخطایۍ یې د جمعې پر ورځ په داسې ځای کې مظاهره وکړه چې نه یې په ټاکنو پورې اړه لرله او نه یې هم کوم پربکړه لیک درلود. د مظاهرې اعلان یې د میلیونونو تنو و، خو عملاً په کې زرګونه تنه، په اعلانونو کې یې له پښتونستان واټ سره د خپل حساسیت د ښودلو له امله دې تاریخي ځای ته د (میدان فواره اب) نوم ورکړ او بیا یې د پښتونستان واټ لوحې هم زیانمنې کړې.

د حکومت مداخله: په تېرو (۱۳) کلونو کې چې هره ناپاکي د شمالټلوالې عناصرو او یا هم په حکومت کې نورو افرادو کړې، نو لاس یې په ولسمشر کرزي پاک کړی دی.

سره له دې چې ولسمشر کرزي د سترې سیاسي اشتباه په توګه، دې ډلې ته داسې امتیازات ورکړي چې هېڅ چېرې یې ساری نه شته، خو بیا یې هم د دوی ټولې غوښتنې پوره نه کړای شوې. اوس یې یو ځل بیا همغه زړه وسله او پلمه تکرار کړه چې کرزی او حکومت مداخله کوي. ښه دی د خدای فضل دی، نه قانوني صیب په حکومت کې شته، نه بسم الله خان، نه عطا محمد نور او نه د اسلامي جمعیت په زرګونو نور فعال اشخاص.!! حکومت په (۱۳) کلونو کې په خپله د عبدالله په شمول د اسلامي جمعیت له ټولو غړو پاک او مبرا و!!!

ketabton.com - The Digital Library

د ټاکنو کمیسیون: په (۱۳) کلونو هېڅ داسې ترکیب کې نه دی رامنځته شوی چې په هغه کې دې نظار شورا خپل استازي ونه لري، ان له نورو قومونو او کدرونو څخه به چې هم څوک ټاکل کېدل، نو د نظار شورا هوکړه به اخیستل کېدله، همدې کمیسیونونو ته راځو. د ټاکنو خپلواک کمیسیون په نهو غړو کې (درې) پښتانه او د شکایتونو کمیسیون په پنځو غړو کې یو تن پښتون دی. په دواړو کمیسیونو کې د اسلامي جمعیت غړي ثابت او څرګند دي، خو بیا هم شکایت. بیا هم شکایت او بیا هم امتیاز د نظار شورا د تفکر او سیاسي شخصیت اصلي محتوا ده.

فشارونه: مورږ په تېرو درسونو کې هم اشاره کړې وه چې د شمالتلوالې اصلي زړی چې اوس د اصلاحاتو او همپالنې د ټیم په نوم یادېږي، د وضعې د اخلال او ډول ډول فشارونو د واردولو توان لري. مورږ ویلي وو چې که ډاکټر عبدالله عبدالله تر اشرف غني کمې رایې وګټي، نو

ketabton.com - The Digital Library

دوی به د تقلب په نامه انتخاباتي بهیر تر پوښتنې لاندې راولي، وضع به اخلال کړي، او د یوه مشارکتي حکومت د جوړېدو هڅه به وکړي، یوه برخه به یې په حکومت کې وي او یوه برخه به یې له حکومته بهر، د تېرو (۱۳) کلونو تجربه به یو ځل بیا تکرار کړي.

اوس چې د ډاکټر عبدالله عبدالله رایې تر ډاکټر اشرف غني کمې دي، نو ډاکټر عبدالله او د هغه اړونده ډله غواړي د ببلابېلو فشارونو له لارې ددې رایو خلا ډکه کړي، تقلب پلمه کړي، له دولتي زور، سیاسي فشار، فزیکي ټکرونو او ان د مقابل لوري د افرادو د فزیکي امحا ټول وریانتونه وکاروي، دا ټول امکانات هغو عواملو برابر کړي چې په حکومت کې له تېرو (۱۳)کلونو راهیسې ځای پر ځای دي.

ټلېفوني مکالمې: د ډاکټر عبدالله عبدالله ټیم څو ټلېفوني مکالمې پیدا کړي یا یې جوړې کړي چې هغه د فشار د یوې وسیلې په توګه کاروي، دوی یوه پوښتنه مطرح کوي چې که دا غږ د امرخبل او د ځینو حکومتي چارواکو و، نو په انتخاباتو کې تقلب شوی، دلته باید څو پوښتنې مطرح شي چې ایا دا غږ صحت لري که نه؟ دویم که صحت ولري، څه په کې ویل شوي؟ درېیم څه شی چې په کې ویل شوي، پر ټاکنو څومره اغېز لري؟ څلورم، ولې یوازې د دوی غږونه ثبتېږي؟ چا چې دا غږونه ثبت کړي کومه مرجع ده؟ دولتي ده که نادولتي؟ که دولتي مرجع وي، ولې د یوه کاندید په خدمت کې ده؟ او که نا دولتي وي، هېڅ جواز نه لري، نو یو ټیم چې پر ټلېفوني او استخباراتي دستګاوو دومره حاکمیت ولري، فکر نه کوئ چې ټول انتخاباتي بهیر د دوی تر ناقانونه اغېز لاندې دی، آیا د یو غږ په ثبت سره هر څه له منځه ځي؟ آیا کېدی شي د مخابراتو وزارت د

ketabton.com - The Digital Library

دواړو ټیمونـو د مشـرانو پـه ګـډون د ټولـو مهمـو دولتـي چـارواکو، د انتخابـاتو د کمشـنرانو د غږونـو ډیټایـل راوباسـي چې نـورو څـه ویلـي؟ عجیبه خبره خو دا ده چې د امرالله، عبدالله، عطا محمد نور، معنوي او نورو غږونه دې محفوظ وي، خو هغه څوک چې د حکومت پـه دسـتګاه کې بېوسه او بېکسه دی، د هغوی هر ډول غږ ته دې دام اینبودل کېږي، کومې مرجعې چې دا غږونه ثبت کړي، باید تر وروستي ایډیټ او په جملو کې تر ادلون او بدلون وروسته، همغه لومړنی حالت یې هم پیدا شي، چې ایـا دا اولي حالت دی که دویمي. تر ټولو مهمه او وروستی خبره دا ده چې ایـا یـو ټلیفوني غږ د ټاکنو د مسیر او د ولس د رایـو پـر بدلولو څـه تـاثیر لـري کـه نه؟ په خپله پر امرخپل له یوه لوري تور پورې شوی، تر څو چې تـور ثابـت نـه شـي او محکمـه حکـم صـادر نـه کـړي، شـخص خپـل اصـلي حالـت لـري. کېدی شي په خپله امرخپل سره هم ګڼ شمېر داسې اسناد موجود وي چې د مقابل ټیم له نامشروعو غوښتنو پرده پورته کړي.

سیاسي تفاهم: ددې ټولو فشارونو هدف دا دی چې ټاکنې پـه یـو نـه یو ډول نا مشروع شي او زمینه په اصطلاح سیاسي تفاهم ته برابره شي، لـه سیاسي تفاهم څخه د هر چا خپل خپل تعبیر دی، اصلي سیاسي تفـاهم خـو همدا دی چې د ټاکنو پایلې ومنل شي، خو د نظار شورا ډلـه چې اوس پـه انتخاباتي بهیر کې ځان کمزوری ګڼي، نو د سیاسي تفاهم خبره کـوي. لـه سیاسي تفاهم څخه یې هدف دادی چې د بن کنفرانس په شان یـو حالـت دې رامنځتـه شـي او یـا هـم تـر هغـه وروسـته پـه انتخابـاتي بهیرونـو کـې چـې اساسي واک له یوې ډلې، یوې درې او یو تنظیم سره و، خو د زعامت لپاره یو شخص د سمبول په توګه غوره شوی و، د زعامت مسؤلیت یـو چا سره

ketabton.com - The Digital Library

و، خو د سیاسي قدرت نعمت له بل چا سره. اوس یو ځل بیا همدغه لوبه روانه ده. دا چې ډاکټر اشرف غني احمدزی به څومره د حامد کرزي په رول کې واقع شي، هغه پوښتنه ده چې وخت به ورته ځواب ووایي.

د یادونې وړ ده چې د همپالنې ټیم به تر ټاکنو وړاندې د سیاسي تفاهم خبره په کلکه ردوله او ټاکنې به یې یوازې د ټولو ستونزو د حل لاره ګڼله، خو اوس تر ټولو د مخه دوی د سیاسي تفاهم خبره کوي.

ائتلافي حکومت: د ناوړه سیاسي تفاهم له لارې ناوړه ائتلافي حکومت رامنځته کېږي. دا به تر هغه حکومته ډېر بدتر وي چې په تېرو (۱۳) کلونو کې یې جریان درلود. ائتلافي حکومت به په افغانستان کې د انتخاباتو محتوا او ماهیت په چورلټ ډول له منځه یوسي او د ناوړه سیاسي معاملو ډېر بد کلتور به عام کړي. ولسواکۍ به د تمسخر وړ شي او نور به هېڅوک د ټاکنو مانا او مفهوم ونه منې.

ټاکنې چا ګټلې؟: حقیقت دا دی چې د ټاکنو اصلي ګټونکی نه ډاکټر اشرف غني احمدزی دی، نه ډاکټر عبدالله عبدالله. د ټاکنو اصلي ګټونکی ملت دی، خو اوس ګومان کېږي چې د ملت پر برخلیک یو ځل بیا سیاسي معاملې روانې دي. د عبدالله لایتناهي غوښتنې او د ډاکټر اشرف غني سست غبرګون هغه اندېښنې دي چې کېدی شي ولس د لنډ مهال لپاره نهیلی کړي.

حل لارې: د تحول او دوام ټیم باید ژر تر ژره د ولس د رایو حفاظت ته راودانګي، که یې نه شي کولای ولس ته دې په خپله ووایي، لکه څنګه چې مو په ټاکنو کې حماسه وپنځوله همداسې د خپلو رایو خوندیتابه ته

ketabton.com - The Digital Library

هم راودانګئ. ائتلافي حکومت افغانستان ته قاتل زهر دي، البته پراخ بنسټه حکومت چې د ائتلاف بوی تري رانه شي، د افغانستان لپاره ګټور کار دی. د ټاکنو کمیسیونونه باید ژر تر ژره نتیجې اعلان کړي، دا د جرګو او مرکو کمیسیونونه نه دي. ولسمشر باید خپل ناپېیلتوب وساتي، خپل مرستیالان او په حکومت کې تنظیمي عناصر مهار کړي چې تر دې زیاته په ټاکنو کې مداخله ونه کړي.

وروستی نتیجه: دا طبیعي خبره ده چې یو ټیم ټاکنې ګټي او بل یې بایلوي، ان د یوې رایې په توپیر، خو دا په دې مانا نه ده مخالف ټیم چې د لکونو او میلیونونو رایو ملاتړ لري، د افرادو په توګه په راتلونکي سیاسي، ټولنیز او مدني نظام کې له فعالې ونډې بې برخې شي. تر ټاکنو وروسته هر څوک چې ګټونکی وي باید د هېواد ټول وګړي د تساوي د اصل په مزي وتړي.

اوس چې د یوه بایلونکي کاندید له خوا څه ګوابنونه او اخطارونه ورکول کېږي، دا د لنډې مودې لپاره دي، کله چې نتیجه اعلان شي، ددې ګوابنونو کچه هم کمېږي، د ټاکنو په بهیر او یا د نتایجو تر اعلان وروسته د بایلونکي کاندید له خوا دا ډول غالمغال او مظاهرې یوه عادي خبره ده. ټاکنې یو ګټونکی لري، نه دوه، خو اصلي ګټونکی په دې ټاکنو کې ولس دی چې د شر او فساد دزیاتو امکاناتو او وسایلو پر ضد یې پاڅون وکړ. اوسنی غالمغال د اندېښنې وړ خبره نه ده او د وخت په تېرېدو سره دا ډول غالمغال په عادي خبره بدلېږي.

ketabton.com - The Digital Library

ووټونه او جنجالونه

(څلورم درس)

پوښتنې او ځوابونه

پوښتنه: فاروق فاروقي له لوګر ولايت څخه:

د پښتونستان واټ د لوحو د غورځېدو علت څه و، ايا همګرايي ټيم پښتو نه شي زغملای که ملي تحريك؟

بله خبره دا ده چې تاسو او عطا محمد نور خو ملي اختلافاتو ته لمن نه وهئ او ولس ته خو مو کوم چل نه دی جوړ کړی؟

ځواب: ځينو پرديپالو په خپلو رسنيو کې خپله هغه کينه، چې چې له پښتونستان واټ سره يې لرله، څرګنده کړې وه، دا يې د ((فواره آب)) په نوم يادا وه، فردا ټلوېزيون او نور ټلوېزيون يې څرګندې ببلګې دي، قومي تعصب د جمعيت تنظيم په رګونو کې له پخوا څخه شته! مور هېڅاسره اختلاف نه لرو! خو چې دلته څوك اوسېږي او ځانته افغان نه وايي او ملي هويت ته وفادار نه وي، ورسره مخالفت لرو او دا تعبير بايد د خلکو له ذهن څخه لرې شي چې يو څوك د افغانستان لپاره له خپل سر نه تېر دی، د ملي ګټو لپاره مبارزه کوي او بل يې مخالفت کوي بايد ددوی دواړو ترمنځ توپير وشي؛ يوه ته بايد د افغانستان مدافع وويل شي

ketabton.com - The Digital Library

بل ته د افغانستان مخالف او عطا محمد نور سره هم زمونږ اختلاف همداوه چې مونږ ویل د ملي هویت په تذکرو کې دې افغان ولیکل شي خو عطامحمد نور ویل نه دې لیکل کېږي.

د ملي مسایلو برخه کې مونږ چاسره ګوزاره نه کوو!.

اسدالله علیزی، دلوی کندهار د ځوانانو مسوول:

دوی وایي چې تاکنې دې په ځینو ځایونو کې بیا وشي، ایا افغانستان یوه حوزه نه ده؟ ایا دوی پوهېږي نه که څنګه؟

زه تاسو ته په ډېر ډاډ وایم چې په لوی کندهار کې د زلمي رسول په نوم چاته چا رایه نه ده ورکړې، مونږ د بدلون لپاره رایه ورکړې چې کندهاري ولس او پښتنو سره توپیري چلند ورك شي او مونږ په کابل کې بیا په لونګی او کندهاری غاړه بندیان نه شو؟!

محمد عیسی خان: تیم اصلاحات و همگرایي در دور اول انتخابات نامزد پیشتاز نه بلکه نامزد پیشتاز متقلب بود، ودر راه پیمایی هم پودریاره اورده بود ما هیچ قبول نه داریم

ketabton.com - The Digital Library

که حکومت ایتلافي بسازه ویا معامله کند این یك خیانت بزرگ در برابر ملت خواهد بود ، و نصیحت شما به تیم تحول و تداوم چیست؟

ځواب: مونږ وایو چې سیاسي تفاهم خپله ځانګړې مانا لري،د سیاسي تفاهم تر نامه لاندې ایتلافي او ګډ حکومت د ملت لپاره په ګټه نه دی. که دواړه ټیمونه سره تفاهم وکړي دواړو ټیمونو کې منفي عناصرشته که چیرته یوځای شی ددواړو د ودې زمینه برابرېږي! مونږ له ډاکټر اشرف غني احمدزی سره ددې لپاره نه یو یوځای شوي چې مونږ ته موقف راکړي، بلکې د ملت د نجات لپاره ورسره ولاړ وو، کله چې ډاکټر صیب کامیاب شو بیا به زمونږ جهاد د غوړه مالاتو پر ضد وي ځکه بریالیتوب د ملت دی نه دنوماندانو.

اوس خو کمپاین خلاص دی لږ واقعیتونه به ووایو، خلکو له خپله جېبه دفترونه پرانیستل، مصرفونه یې کول، خو کله به چې مرکزي دفتر ته ورغلل دوی به یو مکتوب ورته نه ورکاوه، ددې لپاره چې دا سبا ته مطرح

ketabton.com - The Digital Library

نه شي، کله چې اشرف غني له محمود خان پل څخه تېر شه او ارګ کې کېناسته نو مورِ او تاسې به یو بل جهاد د دغو غوړه مالاتو پر ضداعلانوو.

یو ورور یې اخوا دی یو یې دېخوا دی، کمپاینونه دغو خلکو خراب کړل، ورور چې د خپل ورور ځواب نه شي ویلی ملت ولې ستا په خوله راشي؟ یو ورور یې ډاکټر عبدالله ته کمپاین کوي بل یې ډاکټر صیب اشرف غني ته، دا ډول لس ورونه مورِ تشخیص کړل. دې کې چې هر یو کامیاب شو دوی خو ورسره دي، ولس خو بیا پاتې شو.

راځئ یو کار کوو، چاچې په مرکزي دفتر کې کمپاین کړی وي، معاش یې اخیستی وي، خوراکونه یې کړې وي، ټلېفون یې کارولی وي، دا دې تر یو کال پورې په دولت کې دنده نه اخلي، تر څو خلکو ته مالومه شي چې دې خلکو د خپل موقف لپاره کار نه دی کړی، د افغانستان لپاره یې کړی. اول زه حاضر یم چې په دې په پروسه کې هر ډول قربانۍ ورکړم. مګر هغه کسان چې خلك یې ځورولي وي، هغه به مورِ نومواړ ډاکټر صیب اشرف غني ته ښییو چې دا دې په اینده حکومت کې ونډه نه اخلي، ځکه دا

ketabton.com - The Digital Library

غوړه مالي يو بل مکروب دی، چې دربار ته ورداخل شو، اوس يې د کمپاين له دفتر څخه دربار جوړ کړی، ته چې ارګ ته ورداخل شې خلکو سره به څه کوې؟ دا هغه مکروبونه دي چې کېدی شي يو متفکر هم له خپل اصلي مسير څخه بل طرف ته يوسي، تر کومه چې د سياسي تفاهم خبره ده، د اشرف غني کرکټر داسې دی چې دی چاته حاضر نه دی، په ډېرو سختو شرايطو کې يې چاته د څوکۍ ژمنه ورنه کړه چې هغه وخت يې رايې کمې وې، سترېا وه، فشار و، امنيتي مشکلات وو، حتی د ترور او اختطاف مشکلات هم وو خو ده چاته سند ورنه کړ چې زه تاته سند درکوم، نو موږ د ډاکټر تېر ماضي ته په کتو دا باور لرو چې دی به سياسي تفاهم نه کوي، څوکۍ به چاته نه ورکوي، هغه څوکۍ چې د ډاکټر عبدالله ټيم ته ورکوي ملت ته دې ورکړي چې ملت يې ملاتړ وکړي. خو که احياناً ده هم د ولسمشر حامد کرزي په شان تفاهم وکړ، نو ولس چې څنګه غبرګون د کرزي پر وړاندې ښودلی و دده پر وړاندې يې هم ښيي.

نو رائې اول ډاکټر صيب اشرف غني کامياب کړو، تر ارګه يې ورسوو، دويمه پروسه بيا داده چې د ډاکټر اشرف غني چاپېريال له زورورو،

ketabton.com - The Digital Library

غاصبينو، غوړه مالاتو او چاپلوسانو څخه پاك کړو چې يو سوچه، پاك او سوتره حکومت د افغانستان د خلکو په برخه شي.

ډېره مننه کور ودان

ketabton.com - The Digital Library

لوزونه او عملونه

(پنځم درس)

په دې بحث کې لاندې مسایل څېړل کېږي:

- له ډاکټر اشرف غني څخه د ملاتړ اصول
- له ډاکټر اشرف غني سره د خبرو بهیر
- له ډاکټر اشرف غني سره شوی ټرون او لوزونه
- د کمپاین پیل او زمونږ عملونه
- د ولسمشرۍ د لومړي پړاو ټاکنې
- د ولسمشرۍ دویم پړاو ټاکنې
- د اصلاحاتو او همپالنې او د تحول او تداوم ټیم د غوښتنو ارزونه
- ائتلافونه او سازشونه
- راتلونکي احتمالات

ketabton.com - The Digital Library

د ولسمشرۍ په لومړنیو او دویمو دواړو ټاکنو کې ما د ښاغلي حامد کرزي ملاتړ وکړ د هغو ملاتړونو لپاره خپل چاپېریال، خپل حالات او خپل دلایل وو. د ولسمشرۍ په دې دریمو ټاکنو کې موږ ځان سره یو لړ اصول وټاکل. لومړی اصل دا و چې د هېواد حاکمیت باید د یوې واحدې درې، تنظیم، ډلې، سیمې او قوم له انحصاره راووځي. هر څوک چې داسې یو فرمول جوړ او په هغه کې راټاله شي چې له توکمیز پلوه عدالت په کې تامین وي، له پښتون اکثریت او دوو نورو قومونو: هزاره او ازبک څخه یې ټکټ رغبدلی وي، موږ یې ملاتړ کوو. دا هم د همدې واقعیت له مخې چې د هېواد سیاسیون لا هم د قومیت له دایرې بهر فکر نه شي کولای او ټاکنو ته طبعاً قومي رنګ ورکوي. څرنګه چې د تاجک قوم

په استازۍ ضرور د پنجشېر له درې څخه یو څوک ځان ولسمشرۍ ته کاندیدوي او احتمال دا دی چې د دوو نورو قومونو، هزاره او ازبک په استازۍ څوک ځان نه کاندیدوي او د مرستیالۍ په پوستونو کې ځان

ketabton.com - The Digital Library

خوشاله احساسوي، نو ځکه خو که د ټاکنيز ټکټ يوه ضلعه، د پنجشېر او يا نورو سيمو په استازۍ په کوم تاجک ډکه شي، رايې نه ډېروي، تېرو تجربو ته په کتو سره يوازې د ځای ډکول او د امتياز اخيستل دي، نور پر انتخاباتي مسير کومه اغېزه نه لري، البته دا په دې مانا نه ده چې تاجک شريف قوم دې راتلونکي حکومت کې فعاله ونډه ونه لري، خو د افغانستان او سنيو شرايطو ته په کتو سره همغه ټيم بريالی دی چې په انتخاباتي ټکټ کې لږ تر لږه په يو نه يو ډول د دريو قومونو تصوير ولري. که چېرې د تاجک قوم په استازۍ د ولسمشرۍ څوکۍ ته چا ځان نه کانديدولای، نو زمونږ دا اصل په دې بڼه نه پاتې کېده، خو اوس دا زمونږ عام فورمول و او عمومي قاعده وه، مونږ ويل هر کانديد چې همدا فرمول ورانديږ کړي مونږ يې ملاتړ کوو او د بريالیتوب چانس يې هم زيات دی. پرته له دې چې مونږ پر شخصيتونو فکر وکړو. اول مو د ټاکنو پر سياسي رياضي فکر وکړ او ځان مو له يوې قاعدې سره وصل کړ.

د ډاکټر صيب اشرف غني احمدزي په کور کې يوه غونډه وه، په هغې کې ګڼ شمېر مخور کسان: د زلمي خليل زاد، علي احمد جلالي، محمد حنيف اتمر او ډاکټر انوارالحق احدي په ګډون د شپږو مطرحو احتمالي پښتنو کانديدانو د يو ځای کېدو او له هغو څخه د يوه واحد کانديد پر سر د توافق بحث مطرح و دا ياد مطرح کسان هم په غونډه کې موجود وو، تر ډېر بحث او خبرو اترو وروسته بيا هم دوی پر واحد نوماند توافق ته ونه رسېدل. هر چا خپل خپل نظريات درلودل، خو ما ورته وويل، په دې شپږو مطرحو احتمالي کانديدانو کې چې هر چا دغسې انتخاباتي فورمول جوړ کړ، پورتنی فورمول مې ورته ياد کړ، مونږ د همغه ملاتړ کوو، همدا ډول

ketabton.com - The Digital Library

یو ترکیب د بریالیتوب چانس لري. زما خبرې پر چا ښې او پر چا بدې ولګېدې، خو ما خپله خبره وکړه.

تر هغه وروسته ما او ځینو نورو ملګرو له ډاکټر صیب اشرف غني سره خبرې وکړې او خپل نظریات مو ورته وړاندې کړل. هغه وویل: زه به ژوندون ټلوېزیون ته درځم او مانښام کې به یو په یو خبرې کوو. ما یو متن ولیکه او په هغه کې مې د ملي تحریک د غړو نظریات شریک کړل، دا هغه مهال و چې ډاکټر اشرف غني احمدزي لا خپل مرستیالان نه وو مشخص کړي، ډاکټر صیب احمدزي خپل امنیتي کسان د وعده شوې ورځې پر سهار ژوندون ټلوېزیون ته د ځای د لیدلنې او امنیتي چک لپاره ولېږل، ټاکل شوې وه مانښام ډاکټر صیب ژوندون ته تشریف راوړي، ویل شوي وو چې په ملاقات کې به بل هېڅوک نه وي، یوازې (انجنیر مصباح الدین ساپی) به هم په دې کتنه کې برخه ولري.

ketabton.com - The Digital Library

کله چې د وعدې وخت راغی، پنځه لس دقیقې مخکې د ډاکټر صیب له دفتره احوال راغی چې ملاقات د نامعلومو او نا ویلو دلایلو له مخې کنسل شو. وروسته چې مورې پوښتنه وکړه، نو ملاقات د ډاکټر صیب اشرف غني په دفتر کې تر وخت د مخه د درباري غوړه مالانو د تنګنظرۍ له امله کنسل شوی و. هغوی فکر کاوه چې که ډاکټر اشرف غني له یوه فکري او رسنیز مرکز سره توافق ته ورسېږي، نو زمورې رول خو به بیخي پیکه شي، نو ځکه خو یې هغه ته په غوږ کې کېښوده چې دا خو یو نیشنلستي مرکز دی او ته خو یو ملي شخص یې بیا به دا نور درځخه خفه شي، نو ځکه خو ملاقات کنسل شو. ما خبره همدلته ډب کړه، ما ویل البته ضرورت به نه احساسوي. څه موده دې کې تېره شوه ډاکټر صیب غني (جنرال عبدالرشید دوستم) او (سرور دانش) د خپلو مرستیالانو په توګه غوره کړل. دا مهال جنرال دوستم د عامه ذهنیت د حساسیت په وجه له ډېرو ستونزو سره مخ و په ژوندون ټلوېزیون کې کوم خبریال یو عجیبه شان راپور خپور کړی و: «د اور او اوبو یو ځای کېدل، د نړۍ ستر مفکر او ستر جنګسالار»، دا راپور پر ډاکټر صیب غني چندان ښه نه و لګېدلی، څو ورځې وروسته په کانتینینټال هوټل کې د کرکټیانو لمانځغونډه وه، ډاکټر صیب هم ورته بلل شوی و او زه هم، د ستړي مشي پر مهال یې ډېر ژر راته وویل: «ګوره کنه ستا فورمول مې عملي کړ خو بیا هم راپسې تبلیغات کېږي.» زه ژر پوه شوم، ما وویل: ډاکټر صیب هغه د یو ژورنالست نظر دی نه د ټول ټلوېزیون، ده ویل خیر نو څه به کېږي؟ مانا ملاتړ، ما ویل لږ وخت نور راکړه بیا به د اصولو له مخې درسره وړاندې ځم. نوملیکنه هم وشوه، رسمي کمپاین ته لږ شپې پاتې دي. مطرحو کسانو ته د هر کاندید له خوا بلنه ورکول کېږي، مورې ته هم له هر لوري بلنه

ketabton.com - The Digital Library

راکړل شوه او ان زیات فشارونه هم وارد شول، خو موږ له ټولو نوماندانو څخه ډډه کوله. له ډاکټر صیب غني سره بیا هم په مستقیم ډول په تماس کې نه وم. (کاوون کاکړ) زموږ مستقیمه تلفوني رابطه ټینګه کړه. په اول تیلفون کې ډاکټر صیب وویل: ما سره په اولویت کې تاسو یاست، هر کله چې وخت لرې سره وبه ګورو. ما ویل زه خپله درته زنګ وهم. څو ورځې وروسته ما ورته میسج ولېږه چې په وزګار وخت کې دې تلېفون ته منتظر یم، د شپې یې خپله زنګ وواهه، ماته یې وویل، څنګه به سره وګورو او څنګه شو نظر مو؟ ما ویل ډاکټر صیب ملاتړ دې کوو، خو یو څه ملاحظات دي، یو خو دا چې ستا ترڅنګ یو شمېر داسې کسان شته چې نه یې زه خوښېږم او نه زما خوښېږي، هسې نه چې موږ له تا ملاتړ وکړو او دا خبره پر هغوی بده ولګېږي، هغوی درڅخه جلا شي، ډاکټر صیب وویل، زه په ټولو نزاکتونو پوهېږم، اول خو دا چې زه تاته د بل چا له زاویې څخه نه ګورم، زه تاته د داسې یو مستقل شخص په توګه قایل یم چې دې ټولنه کې خپل وزن لري او ماته محترم یې، زه هېڅکله یو شخص د بل شخص له زاویې نه ګورم، له دې ناحیې څخه تاته ډاډ درکوم. ما ویل ښه ده دې ورځو کې به وګورو، زه به خپلو کاغذونو سره درشم، ډاکټر صیب وویل، هر چېرته چې ته غواړې، ما وویل نه، تر ټولو ښه ځای ستاسو کور دی، نور ځایونه د امنیتي دلایلو له امله تاسو ته مناسب نه ګورم، هغه په دې خبرو خوښ شو. د کمپاین لومړۍ شپې او ورځې وې، ډاکټر صیب هم ښه مصروف و، د شپې یې زنګ وواهه، سبا د شپې لس بجې زموږ کور سم دی، ما ویل ببخي سم دی، لس بجې فکس درځو، زه او زموږ یو بل ډېر تکړه ملګری، ملي سوداګر او فرهنګپال شخصیت چې اوس نه غواړم نوم یې واخلم، دواړه د هغه په موټر کې د ډاکټر صیب کور ته لاړو. زموږ

ketabton.com - The Digital Library

يې ډېر عزت وکړ. هېڅوک نه وو، مورِ دري کسان وو. اول مې ورته وويل، وخت راته وښايه څومره وخت لري؟ هغه وويل: ستاسو لپاره وخت قيد نه دی. ما وويل نورو خبرو څخه به تېر شو اول به هغه متن ته راشم چې ما ليکلی، که په دې راسره توافق وکړې، نو زمورِ کار به ډېر اسان شي او هغه ملګري چې ما سره دي هغوی به په خلاص لاس تاسو سره د اصولو له مخې ودرېږي. متن مې ټول ورته ولوست (۲۱) موضوعات يې درلودل، ده په خورا دقت واورېد.

متن يې ډېر خوښ شو، ويې ويل يوازې په اوومه برخه (نا مشروع پانګه) کې وروستۍ جمله که حذف شي ښه به شي: ((په دويم ګام کې دې د دوی ناقانونه مادي شتمنۍ تصفيه شي او د اثبات په حالت کې دې دا پانګه بېرته د بيت المال برخه شي.))

داکټر صيب وويل دا په راتلونکو پنځو کلونو کې ممکنه نه ده او که مورِ په دې دوره کې په دې خبرو ټينګ ودرېږو، نو دا ټول سره يو ځای کېږي،

ketabton.com - The Digital Library

مشکلات هم راپیدا کېږي او د سرمایې فرار هم رامنځته کېږي. نو دا نور پنځه کاله وخت غواړي.

په نهم عنوان کې «پوزښن اواپوزښن» کې یې هم یوه ملاحظه لرله. ددې عنوان دویمه فقره داسې وه: «سیاسي مخالفین باید د سیاسي اپوزښن په توګه له حکومته بهر وساتل شي. نه لکه د تېرو (۱۳) کلونو په شان چې یوه ډله هم په حکومت کې واکمنه وه او هم یې د سیاسي اپوزښن تمثیل کاوه، مورږ د یوه کرکتر ظاهراً دوه متضاد نقشونه نه شو منلای» ډاکټر صیب وویل: دا وروستی پروګراف د سولې اوپخلاینې بهیر سره څه ناڅه تضاد لري؛ که مورږ پر دې محتوا ټینګ ودرېږو، نو بیا مخالفین نه شو قانع کولای چې سوله ومني او حکومت ته راشي، مورږ باید د سولې بهیر عملي کړو، نو دا جمله باید اصلاح شي، دا جمله مو په ګډه په ډې ډول اصلاح کړه: «که سیاسي مخالفین د حکومت، د سولې او ثبات د بهیر

ketabton.com - The Digital Library

غړي شي، نو بيا په حکومت کې دننه او له حکومته بهر د سياسي اپوزېشن بڼه نه شي خپلولای.»

نورې ټولې برخې ډاکټر صيب سل په سلو کې تائيد کړې، ما ورته وويل که په املا او انشاء کې څه تېروتنه وي او يا هم محتوا کې، کولای شې، بدلون په کې راوړې، هغه وخندل، ويې ويل: «ستا په متن کې څوک ګوتې وهلای شي،» پر متن توافق وشو او ويې ويل، دا سمون په کې راوړه، سبا شپه به بيا کېنو.

د شپې لس بجې بيا د ډاکټر صيب په کور کې وعده وه. دا شپه ډاکټر صيب په يوه مناظره کې مصروف شو، له همغه ځايه يې راته سکرتر زنګ وواهه چې ډاکټر صيب همدا اوس په مناظره کې دی، ماته يې وويل چې تاسو ته احوال درکړم، سبا شپه به پر همدې وخت په کور کې ګورو. سبا شپه پر ټاکلي وخت ورغلو، دا ځل ما د پخواني متن د سمون تر څنګ يوه بله پاڼه هم ليکلې وه. په دې کې مې د کمپاين شرايط واضيح کړي وو. مورِ کمپاين ته «د ملت نجات» کمپاين نوم ورکړی و او غوښتل مو په خپلواک ډول کې يې وکړو. ډاکټر صيب ته مې وويل چې زمورِ فکر د نورو په انډول ازاد، مالګه اومرچ مو هم يو څه زيات دي، ستاسو په دې مرکزي دفتر کې ځينې داسې اشخاص شته چې نه يې مورِ خوښېږو او نه زمورِ خوښېږي، خو څرنګه چې د ولسمشرۍ ټاکنې يوه ملي مسله ده، د يو شخص او تنظيم په وس پوره نه ده، نو په دې خاطر چې اختلافات پيدا نه شي، مورِ غواړو په مستقل ډول کمپاين وکړو، په خپل لګښت يې وکړو او په زغرده يې وکړو. د ملت د نجات کمپاين طرحه په دې ډول وه:

ketabton.com - The Digital Library

د ملت د نجات لپاره د کمپاین دفتر

(نجات)

- دا دفتر په ازاد او مستقل ډول فعالیت کوي.
- ددې دفتر اصلي موخه داده چې ملت له بحرانه وژغوري او واک ته د ډاکټر اشرف غني په رسونه کې مرسته وکړي.
- د ملت د نجات لپاره د کمپاین دفتر د خپلو کارونو لپاره نوې اغیزمنې لارې چارې او میتودونه کاروي.
- د ملت نجات لپاره د کمپاین دفتر به په مهمو مسایلو کې د ډاکټر اشرف غني د انتخاباتي کمپاین له دفتر سره اړیکي ساتي، خو دا اړیکي به د دفتر له مشر او خپله له نوماند سره وي.
- د نجات دفتر خپل مالي لګښتونه په خپله پوره کوي، که چېرې د کمپاین رسمي دفتر له هغه سره مرسته وکړي، ردوي یې نه.
- د نجات دفتر په ولایتونو کې د کمپاین له رسمي دفتر او نورو ژبورو شخصیتونو سره اړیکي ټینګولای او همکاري ورڅخه غوښتلای شي.

ketabton.com - The Digital Library

- د نجات کمپاین او د کمپاین رسمي دفتر کولای شي یو بل ته وخت پر وخت لازمي مشوري ورکړي، د نجات دفتر غړي چې د ملي تحریک له خوا یې لاربښوونه کېږي، کولای شي، په رسنیو کې ددې دفتر په استازیۍ خبرې وکړي او د ډاکټر اشرف غني احمدزي له دریځه ملاتړ وکړي، خو د نجات دفتر د غړو هر ډول خبرې او څرګندونې به د نومانډ د رسمي دریځ او د کمپاین د رسمي دفتر او نظر د څرګندونې مانا نه لري.
- د نجات دفتر به هڅه کوي چې ټول هغه مشروع وسایل، لارې چارې او امکانات وکاروي چې قانون ورته اجازه ورکوي او د ډاکټر اشرف غني احمدزي د بریالیتوب لپاره ګټور تمامېږي.

هغه وویل: ببخي ورسره موافق یم، ما وویل: موږ دا کمپاین د دلوې پر (۲۷)مه چې له روسي ښکېلاکه د افغانستان د نجات ورځ ده، پیلوو. ده وویل: دا بختوره ورځ ده، پر همدې ورځ یې پیل کړئ. د اصلاح شوي متن د لاسلیک او نشر په باب مې هم غوښتنه وکړه، هغه وویل: متن سره زه سل په سلو کې موافق یم، خو د نشر په باب یې یوه ورځ نور هم وخت راکړه چې زه یې خپلو مشاورینو او ویندویانو سره شریک کړم، ځکه که اوس یې نشر کړو، هغوی خبر نه وي، نو بیا که رسنیو کې ورځخه څوک پوښتنه وکړي، دوی ځواب ونه لري او ناخبره وي، ښه خبره نه ده، ما وویل که د نشر په باب ورسره مشوره کوې، ښه خبره ده، خو که د محتوا په باب ورسره مشوره کوې، نو زه نه غواړم چې ددې متن په باب هغوی پرېکړه وکړي، ځکه زه پوهېږم چې زه کومې قربانۍ ته حاضر یم، ستاسو مشاورین او ویندویان په هېڅ وجه هغومره قربانۍ ته غاړه نه ږدي، نو

ketabton.com - The Digital Library

ځکه خو زه هغوی ته ددې صلاحیت نه ورکوم چې ددې متن په باب پرېکړه وکړي، هغه وویل: نه هېڅکله، هغوی په محتوا کې د ګوتو وهلو حق نه لري، زه چې څه وایم همغه کېږي. خو یوازې د نشر په باب یې له هغوی سره مشوره په کار ده، سبا ماښام به یې د نشر په باب پرېکړه وکړو. هم به یې درسره لاسلیک کړم، دوه کاپي یې راڅخه واخیستلې، یو ځل بیا یې وویل: پر محتوا سل په سلو کې توافق دی، یوازې د نشر په باب به یې فکر وکړو چې څه وخت یې رسنیو ته ورکړو.

د همدې شېبې پر سهار یو مخور شخصیت چې نه غواړم نوم یې دلته یاد کړم، سهار چای ته وبللم، د چای پر مهال یې راته وویل: څنګه شوه ډاکټر صیب سره توافق ته ورسېدلې؟ ما ورته پورتنۍ ټوله کیسه تکرار کړه، ورته مې وویل چې یوازې لاسلیک او د نشر وخت ته منتظر یو، نور ټول توافق موجود دی.

ketabton.com - The Digital Library

ده راته وويل: که زه درځخه يوه غوښتنه وکړم؟ منې يې؟ ما وويل: که معقوله وي ولې يې نه منم؟ ده راته وويل: مخکې تر دې چې زه درته خپله خبره وکړم، د منصور نادري کيسه به درته وکړم! منصور نادري خو پېژنې هغه له ډاکټر اشرف غني صيب سره نه په قوم کې شريک دی ان په مذهب کې هم سره جلا دي، يو خانداني سړی دی، د مال او جايداد خاوند دی، همدلته چې ته ناست يې همدلته ډاکټر اشرف غني ناست و او دغه بله خوا کې سيد منصور نادري، د هغه د کورنۍ نور غړي او د ګوند انډيوالان يې. له ډاکټر اشرف غني سره د توافق او تفاهم خبرې وې، يو ليک يې له جبهه راووښت ډاکټر غني ته يې ورکړ، چې دا لاسليک کړه، بيا موږ ستا ملاتړ ته حاضر يو، ليک کې طبعاً د هغوی غوښتنې، شرايط او د ډاکټر اشرف غني راتلونکي مسؤليتونه ليکل شوي وو، داکټر غني پرته له دې چې ليکل ولولي، قلم يې راواخيست، کاغذ يې امضا کړ، بېرته يې سيد منصور نادري ته ورکړ. سيد منصور نادري مخکې تر دې چې کاغذ جېب ته کړي او يا يې خپلو نورو ملګرو ته ورکړي، کاغذ يې ټوټه ټوټه کړ او د اشرف غني مخې ته يې خطا کړ. ويې ويل، ما همدا غوښتل چې ته ما سره لوز وکړې، کاغذ ته هېڅ اړتيا نه شته، پښتون يو غيرتي قوم دی، لويه اوسپله لري، د دوی قول قول دی او عمل يې عمل، نو زه ځکه دې کاغذ ته هېڅ اړتيا نه لرم، جېب ته يې لاس کړ، يو لک ډالر يې راوکښل، ډاکټر اشرف غني ته يې پر مېز کېښودل، ويې ويل داکټر صيب دا دې د لومړنۍ غونډې مصرف دی، نور په سر او مال درسره ولاړ يم.

نو اوس راځم دې ته چې تاسو پر ډاکټر صيب د کاغذ د امضا ټينګار کوئ، هغه به څه فکر وکړي هغه نور چې راسره نه په قوم او نه په مذهب کې

ketabton.com - The Digital Library

شریک دي، هغوی راباندې دومره باور کوي او خپل خلک رانه کاغذونه او تضمینونه غواړي، نو په دې خاطر درته وایم چې که ډاکټر صیب دا کاغذ درته امضا هم کړي ته یې پرې مه امضا کوه. بل ستاسو د شرایطو د نشر موضوع ده، کېدی شي دې کې ډېر ښه مسایل وي، خو بیا هم کېدی شي له یوې نیمې کلیمې څخه یې څوګونی تعبیر وشي، ډاکټر صیب سره اوس هر ډول خلک ملګري دي، کېدی شي ځینې برخې یې پر ځینو خلکو ښې ونه لګي، هغوی ترې ناوړه تعبیر وکړي. بله خبره دا ده چې ډاکټر صیب اوس په ډېر خراب موقف کې دی، ډېر د مجبوریت حالت دی، که هر څوک هغه ته هر ډول شرایط وړاندې کړي، کېدی شي د مجبوریت له مخې یې ومني، خو دا به پر هغه سخت روانې فشار وي، که زما منې د نارینتوب خبره خو داده چې هېڅ ډول شرط پرې مه ږده، ډېر د نارینتوب کارونه دې کړي، راځه دا یو بل ګام هم پورته کړه، ورته ووایه چې هېڅ ډول شرط نه لرم، په نره درځخه ملاتړ کوم دا نو بیا په هغه پورې اړه لري چې تر کامیابېدو وروسته څه کوي، خو تا به خپل کار تر سره کړی وي. ما چې د ډاکټر اشرف غني مجبوریت یو ځل بیا تر نظر تېر کړو او دا مې په ذهن کې تېره کړه چې رښتیا هم څومره خلکو به پرې مشروع او نامشروع شرایط ایښي وي، نو د یاد ښاغلي مخور خبره راته معقوله ښکاره شوه، ما مخور ته وویل: زمونږ شرایط سخت نه دي او نه د څوکۍ او موقف لپاره دي، بلکې د دې لپاره دي چې د ځینو نورو خلکو شرایط پرې له منځه یوسو او نشر مو هم د همدې لپاره غوښته چې مونږ یوازې د ملي مسایلو په رڼا کې د ډاکټر صیب اشرف غني ملاتړ کړی دی، مخور صیب وویل، پوهېږم چې ستاسو هدفونه ملي دي، خو راځه د پورتنیو مجبوریتونو او دلایلو له مخې په اوسنیو حساسو شېبو کې ددې مسایلو له امضا او نشر

ketabton.com - The Digital Library

څخه تېر شئ، بيا يې ماته وويل که موافق يې راځه ډاکټر صيب سره به يې هم شريکه کړو، ما وويل، سمه ده. ډاکټر صيب اشرف غني ته يې زنګ وواهه! تر سلام وروسته يې ورته وويل: يون صيب هم راسره ناست دی، هغه وويل: سلامونه مې پرې ووايه! بيا يې ورته وويل: ما يون صيب سره خبرې وکړې، هغه راسره موافق شو چې د هغو کاغذونو امضا او نشر ته اړتيا نه شته، دوی به خپل کارونه پيل کړي، داکټر صيب غني ورته وويل چې ټلېفون يون ته ورکړه. تر روغبړ وروسته يې له ما څخه ځانګړې مننه وکړه او خوښي يې څرګنده کړه او ويې ويل: د دلوې پر (۲۷)مه چې ډېره نېکمرغه ورځ ده خپل کمپاين پيل کړئ! بيا مو خدای پامانې وکړه.

اوس چې کمپاينونه ختم شوي، د ټاکنو د لومړي پړاو نتايج هم اعلان شوي او د دويم پړاو نتايج هم راروان دي زمونږ ټرونونه او شرايط هم چې يوازې د لوز په تار تړل شوي وو. اوس يې لاسليک او نه لاسليک، خپرول او نه خبرول، نه پر ټاکنيز کمپاين څه اغېز لري او نه هم پر نتيجه څه تاثير لري، ښه به وي چې ددې ليکلي او توافق شوي متن ټوله محتوا کټ مټ دلته راوړو.

ketabton.com - The Digital Library

د افغانستان ملي تحريک

Afghan National Movement

بسم الله الرحمن الرحيم

د افغانستان ملي تحريک، ګڼ شمېر افغان فرهنګيانو

او ولسمشرۍ ته نوماند (دوکتور اشرف غني احمدزي)

ترمنځ

ژمنليک

ولس په دې خاطر يو ځانګړي شخص ته رايه ورکوي، چې د واکمنۍ پر مهال د دوی هيلې تمثيل او معقولې غوښتنې يې عملي کړي. نوماند د کمپاين پر مهال ولس سره ګڼ شمېر لوزونه او ژمنې کوي او ولس د همغو ژمنو پر بنسټ هغه ته رايه ورکوي، خو کله چې نوماند واک ته ورسي، خپلې ټولې ژمنې نه عملي کوي، يا يې عملي کولای نه شي او يا هم کله کله داسې پېښېږي چې د خپلې ژمنې او تګلارې ضد کارونه ترسره کوي.

ketabton.com - The Digital Library

ورځچاري، ځانخوښي، غوړه مالان او د واک مينان تري راټول او د واکمن او ولس ترمنځ خورا لوی واټن رامنځته کړي. (د افغانستان ملي تحريک) او يو زيات شمېر افغان فرهنګيان د همدې پخوانۍ وېرې او تجربې پر بنسټ غواړي، د افغانستان د ولسمشرۍ لپاره له يوه مطرح نوماند ښاغلي (دوکتور اشرف غني احمدزي) سره يو داسې ليکلی پروتوکول ولري چې د هغه له مخې هم د نوماند، هم د افغانستان ملي تحريک، هم د افغان فرهنګيانو او هم د ولس هيلې او غوښتنې د منطق، تعقل، عدالت او تعهد پر داسې يو مستحکم تار تړلې وي چې هم دواړو خواوو ته د منلو وړ وي، هم د تطبيق قابليت ولري او هم د دواړو خواوو په وس پوره وي. خيالي، تصوري او له عملي واقعيتونو لرې غوښتنې او ناممکنې ژمنې نه عملي دي او نه هم د بحث وړ. هغه ژمنې او غوښتنې چې د افغانستان ملي تحريک يې لازمي او ضروري ګڼي او تر ډېره حده منطقي بربښي په لاندې ډول يې وړاندې کوي:

- **مدرسه او ښوونځی**: موږ له نوماند څخه د بريالیتوب په حالت کې غواړو، د کلي او ښار واټن، د ملا او معلم تضاد، د هوجرې او مسجد فاصله او د ښوونځي او مدرسې واټن چې د پېړيو پېړيو ناسمو مناسباتو زېږنده دي او زموږ ټولنې ته يې ستر خطرونه متوجه کړي، دې مسايلو ته بايد جدي پاملرنه وکړي او له معقولو لارو دا ستونزې حل کړي.

ketabton.com - The Digital Library

- **پوځ**: د افغانستان امنیتي سکتور په تېرو (۱۳) کلونو کې پر قومونو او تنظیمونو وېشل شوی، مورِ په بشپړ ډول د ناپېیلي، ناتنظیمي او په رښتیني مانا د یو ملي پوځ د سمون او جوړېدو غوښتونکي یو.

- **د اکثریت او لږکیو حقوق**: مورِ په افغانستان کې د فردي مساوات غوښتونکي یو، هر افغان له بل افغان سره مساوي حقوق لري، کـه څوک د قومونـو پـر اساساتو او تمـایلاتو د څوکیـو د وېش هیلـه او غوښتنه لـري، د هغـو مخـه بایـد ونیـول شـي، فـردي لیاقـت او کفایـت د استخدام لپاره تر ټولو ښه اصل دی، خو که بیا هم د تېر په څېر څوکې د قومونو د مشارکت تر شعار لاندې وېشل کېږي، نو په دې کې بیا مورِ د قومونـو د شـمېر پـه تناسـب ددې غوښتنې تطبیـق غـواړو، دلتـه بایـد د تساوي او تناسب دواړه اصله په پام کې ونیول شي.

- **استازی**: روسانو د افغانستان د اشغال پر مهال د قومونو د مشارکت په نومونو د څوکیـو د وېش لړۍ پیـل کړه، دا لړۍ تر دې دمـه دوام لري، په دې تېر (۳۵) کلن بهیر کې بیا د پښتنو په استازی هغه څوک غوره کېدل چې نه یې پښتو زده وه، نه یې ورسره لېوالتیا لرلـه او ان تضـاد یې ورسره درلود. دا لړۍ اوس هم دوام لري. مورِ په هېڅ وجه دا حالت نه شو زغملای، چې د پښتنو په نامه ناست واکمن دې د نورو پښتنو ضد کړیو له خوا غوره او پر پښتنو دې تحمیل شي.

- **اداري واحدونه**: تر (۱۳۵۹) ل کال وروسته په افغانستان کې د سیاسي او قـومي ملحوظـاتو لـه مخـې یـو شـمېر اداري واحدونـه جـوړ

ketabton.com - The Digital Library

شوي. موږ په افغانستان کې د نفوسو، جغرافیا او ټولنیزو خدماتو د څرنګوالي له مخې د اداري واحدونو د سمون غوښتونکي یو.

- **د بیان ازادي**: په ټبرو (۱۳) کلونو کې د بیان ازادۍ تر یوه حده وده وکړه، خو دا ازادي تر ډېره حده د زورواکو له خوا وکاربدله، د بیان د ازادۍ په نامه یو شمېر داسې رسنیز مرکزونه جوړ شول، چې په څرګند ډول یې د افغانستان د ملي ګټو پر ضد کار کاوه، یو شمېر هېوادونو په ټبره بیا ایران په مستقیم ډول د ځینو رسنیو سیاسي، مذهبي او مادي ملاتړ وکړ. موږ د بیان داسې ازادي غواړو، چې د هېواد ملي ګټې خوندي کړي، نه د ګاونډیو. موږ له راتلونکي حکومته غوښتنه کوو، چې د پردیپالو او هېوادپالو رسنیو ترمنځ د تشخص سره کرښه راکاږي، د مزدورو رسنیو د فعالیت مخه ونیسي او د پردیو د کلتوري یرغل مخه ډب کړي.

- **ژبني محرومیتونه**: له پېړیو پېړیو راهیسې په افغانستان کې ژبنۍ محرومیت او محکومیت روان دی. د (پښتو، ازبکي، پشه یي، پامیري او ځینو نورو ژبو) ویونکي له خپلو حقه حقوقو څخه محروم دي. موږ له راتلونکي ولسمشر څخه غواړو چې ددې محرومیت د ختمولو لپاره معقوله او جدي مبارزه وکړي.

- **نامشروع پانګه**: په ټبره یوه لسیزه کې یو زیات شمېر جنګسالارانو، زورواکو، تنظیمواکو او نورو چالاکو اشخاصو له ببلابېلو نامشروع او د بیت المال د لوټ او تالان له لارې زیاته نامشروع پانګه پیدا کړې، ددې پانګې د ساتنې او زیاتونې لپاره نورو نامشروع کارونو

ketabton.com - The Digital Library

ته لاس غځوي. موږ غواړو په لومړي ګام کې ددې ډول اشخاصو د نورو نامشروع هڅو مخه ونیول شي.

- **متوازنه وده**: موږ په ټول افغانستان کې د متوازنې، فرهنګي، ټولنیزې او اقتصادي ودې غوښتونکي یو، موږ غواړو هر افغان ته خدمات په مساویانه ډول ورسېږي. د ټولو هغو قوانینو او عملیو د لغوه کېدو غوښتونکي یو چې د تساوي دې اصل ته زیان رسوي، موږ وروسته پاتې سیمو ته تر هغه وخته د مثبت توپیر غوښتونکي یو چې د هېواد له نورو پرمختللو سیمو سره یې په ټولو برخو کې د ژوند کچه برابره شي.

- **پوزښن او اپوزښن**: موږ له اوسني نوماند او راتلونکي احتمالي ولسمشر څخه ددې غوښتونکي یو چې د کمپاین پرمهال ټول اسلامي، افغاني او ملي اخلاق په پام کې ونیسي، له داسې الفاظو او حرکاتو څخه کار وانخلي چې په ملت کې د انتخاباتو له امله د ملي نفاق او ټولنیز درز سبب شي او د حاکمیت پر مهال ورځخه په ټینګه غواړو چې د خپلو انتخاباتي مخالفینو غچ له عادي مخالفو رایه ورکوونکو څخه وانه خلي، بلکې عادي رایه ورکوونکي د خپل وجود یوه برخه وګڼي او د خپلو ملاتړو په شان یې له خپلو ټولو مدني حقوقو څخه برخمن کړي. سیاسي مخالفین که د حکومت،د سولې بهیر او ثبات غړي شي نو بیا په حکومت کې دننه او تر حکومته بهر د سیاسي اپوزښن بڼه نه شي خپلولای.

ketabton.com - The Digital Library

ملي هويت: په تېرو (۳۵) کلونو کې د افغانستان او افغان ولس د ملي هويت او ملي وحدت پر ضد زياتې هڅې شوي. ځينې ډلې غواړي په افغانستان کې د ملي وحدت او هويت لپاره نوي او تصنعي تعريفونه وړاندې کړي، ان د (افغان) کلمه هم مسخه کوي او شکلي بدلون په کې راولي.

که چېرې اوسني دولت د هويت په تذکرو کې د (دين) او (ملت) ستونونه ونه ليکل او د دين د ستون په مقابل کې يې هر مسلمان افغان ته د (اسلام) او د دې هېواد د هر وګړي لپاره د (افغان) کلمه ونه ليکله، نو له راتلونکي دولته غواړو چې هم د هويت په تذکرو کې د اساسي قانون له محتوياتو او احکامو سره سم ضرور د (اسلام) او (افغان) د تثبيت لپاره د (دين) او (ملت) ستونونه وليکي او په دې ډول خپل اسلامي او ملي مسوليت ادا کړي او هم د افغان ضد او ملت ضد ډلو ټپلو او اشخاصو پر وړاندې ټينګ ګامونه پورته کړي.

- **د ډيورنډ کرښه**: يو شمېر کورنۍ او بهرنۍ ډلې ټپلې شته چې غواړي په زور، فشار، چل او فريب د ډيورنډ منحوسې کرښې ته رسمي بڼه ورکړي. مورږ له راتلونکي حکومته غواړو تر هغه وخته چې ټول افغان ملت په بشپړ ډول سوکاله شوی او پر خپلو پښو نه وي ودرېدلی، پر دې ډول مسايلو هر ډول بحث ته داخلېدل د افغان ولس پر زيان تمامېږي. د افغان ولس له نظره دا کرښه د استعماري دورې يوه جبري کرښه ده او په هېڅ وجه افغان ملت ته د منلو وړ نه ده، حکومت بايد په دې برخه کې د

ketabton.com - The Digital Library

ملت ترخنګ ودربږي، نامشروع سياسي امتيازونو او يا هم ناوړه فشارونو ته غاړه کښږدي.

- **سرشمېرنه**: سرشمېرنه سره له دې چې يوه بشري موضوع ده، خو په افغانستان کې له دې موضوع څخه يوه جنجالي سياسي موضوع جوړه شوې ده. مورږ له راتلونکي حکومته غواړو چې په افغانستان کې د بشپړ امن په حالت کې دې يوه داسې دقيقه او هر اړخيزه سرشمېرنه ترسره شي، چې د هېچا سر په کې له شمېره پاتې نه شي او د هېچا قومي يا ټولنيز هويت په کې د بل په نامه نه شي او نه يې هويت مسخه شي. مورږ ددې کار لپاره د سرشمېرنې د اداري پر بشپړ ناپېلتوب ټينګار کوو او د مغرضو لرې او نږدې هېوادونو د هر ډول مداخلو مخنيوی غواړو.

- **انتقالي عدالت**: له (۱۳۵۷) ل کاله بيا تر (۱۳۹۲) پورې د ببلابېلو ډلو، ټوپکمارو، ټوپکسالارانو، تنظيمواکو او بهرنيانو له خوا په مليونونو افغانان شهيدان شوي دي، دا لړۍ لا اوس هم روانه ده، مورږ له راتلونکي حکومته غواړو چې د ولس د تسکين لپاره د هغوی د قاتلانو د تشخيص، تثبيت او نورو ظلمونو د مخنيوي لپاره معقوله حل لاره پيدا کړي. د انتقالي عدالت پلوی وکړي. غچ اخيستنه هم د حل لاره نه ګڼو او په مقابل کې زوروالو ته امتياز ورکول هم د عدالت خلاف کار ګڼو. مورږ غواړو چې د ملي او نړيوالو اصولو په رڼا کې دې د انتقالي عدالت د پلي کېدو لپاره هڅه او هاند وشي.

- **بهرني ځواکونه**: که چېرې د راتلونکي حکومت په بهير کې بهرني ځواکونه د هر عامل، دليل او قانون په وجه دلته مېشته وي، نو

ketabton.com - The Digital Library

مورِ له حکومته غواړو په هېڅ وجه دوی ته اجازه ور نه کړي، چې د افغانستان په کورنیو چارو کې لاسوهنه وکړي، د هېواد په ټولنیز او قومي تناسب کې د مداخلې هڅه وکړي او یا هم د قدرت نوې تصنعي سرچینې رامنځته کړي.

- **بهر مېشتي افغانان**: د هېواد د نفوسو نږدې یوه پر پنځمه برخه د بېلابېلو عواملو له امله له هېواده بهر مهاجرت ته اړ شوې ده. مورِ له راتلونکي حکومته غواړو له ټولو ممکنو او عملي لارو چارو څخه د هېواد د برخلیک په ټاکلو، ودې او پرمختګ کې د بهر مېشتو افغانانو له تجربې، انرژۍ، تفکر او مشورې څخه ګټه واخلي.

- **هېواد مېشتي کډوال**: د بېلابېلو جنګونو، زورواکیو، سیمه ییزو رقابتونو او نورو عواملو له امله یو زیات شمېر افغانان د هېواد په داخل کې له یوه ځایه بل ته کډه شوي، ځمکې او جایدادونه یې غصب شوي، راتلونکي حکومت ته په کار دي چې ژر تر ژره دې ناورین ته د پای ټکی کېږدي. هر څوک خپلې مېنې کې مېشته او هر څوک بېرته د خپل جایداد خاوندان کړي.

- **جنډر**: مورِ په هېواد کې د جنسیتي توپیرونو له مخې د امتیازاتو د ورکړې د ټولو ناوړه ډولونو د له منځه تلو غوښتونکي یو. له حکومته غواړو چې په راتلونکي کې د ښځو او نرو د طبیعي او حقیقي حقوقو د تساوۍ لپاره د شعاري تظاهر پر ځای عملي ګامونه پورته کړي.

ketabton.com - The Digital Library

- **سوله او ثبات**: په افغانستان کې د عادلانه سولې او ثبات د ټینګښت په خاطر له نوماند او راتلونکي حکومته غوښتنه کوو، چې د سولې د بهیر پر تېرو ناکامو تجربو او شعاري هڅو درنه تیره کېږدي. د سولې لپاره یو عادلانه، شفاف او ناپېیلی میکانیزم جوړ کړي، د حکومت د غښتلتیا او د سولې د بهیر د چټکتیا له لارې دې د سولې د ټینګښت لپاره لاره اواره کړي.

- **ځواکمني**: د جګړې په بهیر کې په ملیونونو افغانان معلول او له سختو کړاوونو سره مخامخ شوي، ددې مصیبت ځپلي قشر د بیا ځواکمنۍ او په ټولنه کې د هغو د فعال حضور او اشتغال لپاره باید ځانګړې پاملرنه وشي.

- **اشتغال**: حکومت او په ټولیز ډول دولت باید د اشتغال له زاړه او دودیز جوړښته راووځي، ټول ولس باید د دولت پر اوږو بار نه وي او دولت د ولس پر اوږو. دولت باید د وخت له نویو غوښتنو سره سم د نویو کاري فرصتونو او اشتغال لپاره نوې لارې چارې ولټوي.

د پورتنیو غوښتنو ترڅنګ د افغانستان ملي تحریک له حکومت څخه غوښتنه کوي، چې خپل هغه مکلفیتونه او دندې په ښه ډول ترسره کړي، چې د یوه حکومت مسولیت ګڼل کېږي، ضرور نه ده چې دلته د هغو ټولو یادونه وشي.

د افغانستان ملي تحریک رسمي غړي، فرهنګیان او د ملي تحریک د فکر پلویان له نوماند سره ژمنه کوي چې که نوماند د پورتنیو ملي غوښتنو د منلو او بیا د هغو د عملي کولو په برخه کې لیکلې ژمنه وکړي،

ketabton.com - The Digital Library

نو ملي تحريک، يو زيات شمېر افغان فرهنګيان او د ملي تحريک د فکر يو زيات شمېر مينوال به يې له کوم امتياز او معوضې پرته ملاتړ وکړي او د کمپاين په چارو کې به ورسره په زړه پورې مرسته وکړي.

يادښت: که په پورتنيو يادشويو برخو او موادو کې هره برخه او يا هره ماده د هېواد او ملت د ملي ګټو خلاف وي، هر لوری کولای شي، هغه په پام کې ونه نيسي او له تطبيق څخه يې ډډه وکړي. ددې ترڅنګ نورې هغه ضروري برخې چې په دې ژمنليک کې يې يادونه نه ده راغلې، خو هېواد او ولس ته په ګټه دي، دواړه خواوې تر خپله وسه د هغو تطبيق خپل مسوليت ګڼي.

په درناوي

دوکتور اشرف غني احمدزی	پوهنوال محمد اسمعيل يون
د افغانستان د ولسمشری نوماند	دا افغانستان ملي تحريک په استازی

کله چې موږ د دلوې پر (۲۷)مه نېټه (دملت نجات) کمپاين پيل کړ، نو د ګڼو هېوادوالو د هر کلي سبب وګرځېد ، په دې ورځو کې مې يو ځل له ډاکټر صيب سره د هغه په کور کې د سهار چای پر وخت وکتل، کارونه ډېر، وخت کم او حالات حساس وو. ډاکټر صيب اشرف غني وويل: امنيتي ګواښونه ډېر دي، نو که څه پېښه وشوه (هدف يې دا و که خدای نا خواسته دی له منځه ولاړ) نو تاسو (موږ) جنجال مه جوړوئ چې خدای مه کړه د افغانستان ثبات ته زيان ونه رسېږي، ماته يې وويل قول راکړه چې تر اخره

ketabton.com - The Digital Library

به راسره ودرېږي او که څه پېښه وشوه جنجال به نه جوړوئ چې افغانستان بحران تـه لاړ نـه شـي، د افغانسـتان مخـالفين غـواړي چـې پـه لـوی لاس افغانستان بحران ته بوځي، ما ورته لاس ورکړ، ما وويـل، ډاکټر صيب تر اخره درسره ولاړ يو، تر مرګ پورې، ان تر دې پورې چې کـه تـه هـم د ډاکتـر عبدالله عبدالله خواته لاړې، نو مورږ ستا مخالفت هم کوو، مورږ تر هغه حده د عبدالله عبدالله د ټيم مخالف يو چې که ته هم ورسره يـو ځای شې، زمـورږ مخالفت او مبارزه کې به کمی رانه شي. پـاتې شوه د بحران خبره، کـه دوی تاته هر ډول زيان ورسوه، نو د هر ډول جنجال د پېښېدو احتمـال شـته، هـر ډول مظاهره ايستلای شو او مقابل لوري ته هر ډول جنجال جوړولای شـو. مـورږ هغسې نه يـو چې لاس تر زنې کښنو او مخـالفين مـو چې يـوه څپېړه وهي، مـورږ بـل مـخ هـم وروړو ،څپېړې تـه پـه څپېړه، سـوک تـه پـه سـوک، مظـاهرې تـه پـه مظـاهرې ځـواب وايـو، بحـران هغـه وخـت ختمېږي چـې د بحران عوامل، عناصر او دلايل له منځه لاړ شي. تر همدې لنډو خبرو، هغـه امنيتي جلسې او مورږ د کور پر لوري رهي شولو.

زمورږ کمپاين ښـه پـه درز کـې روان و. پـه لنډه مـوده کـې مـو تـر لسـو زيـاتې داسـې غونـډې جـوړې کـړې چـې د ټلويزيـون لـه لارې خبـرې شـوې او پـه لسـګونو نـورې داسـې لـويې او وړې غونـډې چـې د ټلويزيـون څپـو تـه ونـه رسېدې. په کابل کې مـو د يـوې لـويې او بېشـانه غونـډې ترتيبـاب ونيـول، همـدا مهـال و چـې د اصـلي مخـالفينو، فرعـي مخـالفينو، غـوړه مـالانو او نورو حساسيتونه راوپاربدل. د ډاکټر صيب د کمپاين په مرکزي دفتـر کـې د ورځې په نرخ اعيار غوړه مالان، په ارګ کې واکمن او نورې کړۍ ټولې لاس په کار شوې چې زمورږ د کمپاين مخـه ونيسي. دوی تـر وروسـتي حـده

ketabton.com - The Digital Library

هڅه وکړه چې د افغانستان ملي تحريک او په خپله د ډاکټر اشرف غني تر منځ درز او ټکر رامنځته کړي. زمونږ ټلېفوني اړيکي چې مخکې تر دې په ساعت کې تامېنېدل، هم قطع شول او ملاقاتونه هم. دا مهال نو ملي تحريک په څو جبهو کې جنګېده، د ډاکټر اشرف غني په دفتر کې د غوړه مالانو، د تاريخ تېرو تنظيمونو د کليشه يي څېرو، د نويو جوړ شويو، په اصطلاح شوراګانو او ګوندونو چې د طبيعي ودې وس يې نه درلود او د ډاکټر اشرف غني دفتر يې د ځان د تبليغ لپاره ښه وسيله ګڼله، يو شمېر متعصبو اشخاصو چې اوس يې د قومي سهم له امله په مرکزي دفتر کې ځای نيولی و، ځان غوښتونکو عناصرو او نورو يو شمېر اشخاصو چې د خپل شخصيت د تثبيت له بحران سره مخامخ وو، دې ټولو د ملي تحريک او شخصاً زما پر ضد تبليغات پيل کړل، د ډاکټر عبدالله ټيم او د پاتې نورو کانديدانو ټيمونه خو لا پر ځای پرېږده. مونږ د ډاکټر اشرف غني پر مجبوريتونو هم پوهېدلو چې ان د دفتر سکرتران او نور رابط اشخاص يې هم په ببلابېلو ډلو پورې ترلي دي، خو بيا هم مونږ خپلې مبارزې ته دوام ورکړ. تر کمپاين وړاندې د ارګ د ببلابېلو واکمنو اشخاصو له خوا پر ما زيات فشار راوړل شو چې د «زلمي رسول ملاتړ وکړم» خو کله چې ما دا کار ونه وکړ، نو هغوی هم پر اشرف غني فشار راوړ چې له ما سره خپل اړيکي پرې کړي.

د ارګ او يو شمېر نورو کړيو هدف دا و چې په ټاکنو کې ملي انګېزه کمزورې کړي، د تحريک له خوا دده ملاتړ کمزوری شي او اصلي رقيبو ډلو چې لا مخکې تر مخکې ځان د قومي انګېزې تر شا پټ کړی و، هغو ته لاره اواره شي. ان د ډاکټر اشرف غني احمدزي يو شمېر ځان خوښو او کم

ketabton.com - The Digital Library

تجربه ویندویانو هم زمونږ پر ضد تبلیغات وکړل، خو مونږ د ملي مصلحت له مخې له ټولو ستونزو او ځان ته د زیاتو تاوانونو او زیانونو له اړولو سره سره بیا هم خپل کمپاین ته دوام ورکاوه، د ټاکنو لومړی پړاو په همدې جنجالونو کې تېر شو. بیا مې هڅه وکړه چې له ډاکټر اشرف غني سره تماسونه ټینګ کړم، خو ټلیفونونه د همغو ډلو په لاس کې وو چې ډاکتر اشرف غني یې په لومړي پړاو کې له هغه برخلیک سره مخامخ کړی و. په نا مستقیم ډول د ډاکټر صیب غني له خوا ځواب راغی چې په یوه مناسب ځای کې به کېنو، د ښاغلي اتمر صیب په کور کې دوه په دوه کېناستو، ما ټول مشکلات د ارګ توطیې او ددې په دفتر کې د غوړه مالانو او زما د مخالفانو د توطیې اصلي رنګ او زنګ ورته تشریح کړ او همدرانګه د دویم پړاو لپاره ترتیبات. ده وویل: زه پر ټولو نزاکتونو پوهېږم، خو ټول مشکلات اوس نه شم حلولای، دا ټولې خبرې شته خو اوس به اوسنیو مشکلاتو ته پام کوو. ما خپل پلان ورته تشریح کړ، ده راته وویل له (A) څخه تر (Z) پورې ستاسو خبرو سره موافق یم. ته خپل کار کوه خبره به یوازې ما او تاسره وي. هېڅوک زما په نمایندګۍ ستا په باب پرېکړه نه شي کولای او نه زما په استازۍ ستا په باب څه ویلای شي، که څه یې ویلي وي، هغه د هغوی خپل شخصي نظر دی، ما سره ستاسو خپل ځای دی، که اینده کې څه مشکل و او یا بله خبره وه د اتمر صیب له لارې به په تماس کې یو. ټلیفونونه هم مصمون نه دي، نو ځکه ډېر باور پرې په کار نه دی.

په دویم پړاو کې مونږ د نورو هېوادوالو په څېر خپلې هلې ځلې څو ځله زیاتې کړې او نتیجه هغه شان شوه چې ټولو هېوادوالو ته څرګنده شوه. دا

ketabton.com - The Digital Library

چې تر دویم پړاو ټاکنو وروسته څه وشول، اوس غواړم پر هغو لنډه رڼا واچوم.

د اصلاحاتو او همپالنې ټیم اعتراض: د دویم پړاو نتیجې لا نه وې اعلان شوې، د ټاکنو د ورځې د مابنام تر شپږو-اوو بجو د اصلاحاتو او همپالنې ټیم د بریا هیله او اراده لرله، خو کله چې د شپې ناوخته خپلو ناظرینو ورته راپورونه ورکړل، نو له همغې شېبې اعتراضونه پیل شول. دا اعتراضونه له بایکاټ، ګوابښ، وړاندیز او تازه تازه غوښتنو سره مل وو. ځینې انتقادونه او غوښتنې د قانون له چوکاټه دومره بهر وو چې ساری یې هېڅري نه دی لیدل شوی. د اصلاحاتو او همپالنې ټیم غوښتنې ورځ تر بلې دومره اوږدې شوې چې له تسلسله خبره ووته او لایتناهي بڼه یې غوره کړه.

د تحول او تداوم ټیم غبرګون: د ښاغلي عبدالله عبدالله د ټیم د اعتراضونو پر وړاندې د تحول او تداوم ټیم غبرګون دومره سست او په هېڅ حساب و چې فکر نه کېده دوی هم د ټاکنو کوم طرف وي. همدې پخ غبرګون د ډاکټر عبدالله عبدالله د ټیم تبر ته لاستی ورکړ او غوښتنې یې نورې هم پورته شوې، په یوې غوښتنه پسې بله او بلې پسې بله رامنځته شوه. د ولس د رایو ملاتړ چې د تحول او تداوم ټیم یوه اساسي دنده وه، سیاسي معاملې، ګڼو لاسوهنو او نړیوال منځګړتوب ته لاره خلاصه کړه.

نړیوال منځګړیتوب: لومړی منځګړیتوب د ملګرو ملتو له خوا پیل شو، د ملګرو ملتو او ولسمشر کرزي په غوښتنه او ټینګار ښاغلي ضیاء الحق امرخیل استعفی ورکړه، خو هغه وخت وویل شول چې دا د ډاکټر عبدالله عبدالله د ټیم یوه اساسي غوښتنه ده، تردې وروسته چې هر ډول

ketabton.com - The Digital Library

غوښتنې مطرح کېږي، هغه به نه منل کېږي، خو د امرخبل تر استعفی وروسته د عبدالله عبدالله ټیم غوښتنو نور هم زور واخیست، د اروپایي اتحادیې ناظرینو چې ټول شمېر یې تر (۱۵) تنو نه زیاتېده او د همپالنې ټیم سره یې پخوانۍ خواخوږي درلودله، د هغوی نظر د اصلاحاتو او همپالنې د ټیم غوښتنې نورې هم پورته کړې. څومره چې ملګرو ملتونو تارسستوه. د عبدالله عبدالله د ټیم غوښتنې زیاتېدلې، خو کله چې ملګرو ملتونو د یاد ټیم اکثره غوښتنې ومنلې او خپله طرحه یې وړاندې کړه، هغو بیا هم دا طرحه ناقصه، معیوبه او نیمګړې وبلله.

د امریکا متحده ایالاتو منځګړتوب: کله چې خبره بحران ته ورسېدله او بحران لا پسې ګرم شو، نو د امریکا متحده ایالاتونو منځګړتوب ته راودانګل، د امریکا د بهرنیو چارو وزیر او پخوانی سناتور چې په امریکا کې د زیات نفوذ خاوند و، ددې لانجې د اواري لپاره ظاهراً دواړه کاندیدان سره څنګ په څنګ کښول، شفافیت او د رایو بیا څېړنې او شمېرنې ته یې ژمن او اړ کړل. د ښاغلي جان کیري ماموریت که څه هم د انتخاباتي کړکېچ د ختمولو لپاره یو داسې لومړی فشاري ګام و چې له قانون سره همغږی نه و د فزیکي ټکر مخه یې ونیوله، خو لا هم ډېر مسایل وو چې تشریح ته یې اړتیا لرله.

د رایو بیا څېړنه او شمېرنه: د ټاکنیز بهیر د رڼاوي لپاره د رایو بیا شمېرنه او څېړنه ډېره مهمه ده، هغه هم د نوماندانو د منلو په تضمین، خو په پیل کې ټولو سره اصلي خبره دا وه، چې دا څېړنه به د کوم قانون، معیار او کومو اصولو له مخې کېږي، د هغوی اصولو، معیارونو یا قوانینو له مخې چې ټاکنیز کمیسیونونه پرې خپلې چارې پر مخ بیایي، دا

ketabton.com - The Digital Library

اصول د افغانستان ملي شورا منلي او تصويب کړي دي او همدا اوس نافذ دي. که د هغو غوښتنو، وړاندیزونو او معیارونو پر اساس چې نوماندان یې وړاندې کوي او یا هم هغه اصول چې دملګرو ملتو دفتر یې وړاندې کوي. دې کې کومو اصولو او قوانینو ته ترجیح ورکول کېږي؟ دا همغه پوښتنه وه چې اساسي ګڼل کېدله، که د کاندیدانو او ملګرو ملتو غوښتنې یا وړاندیزونه د ټاکنیزو اصولو خلاف وي او بیا همدغو غوښتنو ته ترجیح ورکړل شي، نو ټاکنیز کمیسیونونه او قوانین بیاځه مانا؟ او که ټاکنیز اصول منل کېږي، نو دې نورو وړاندیزونو ته څه اړتیا ده؟

که چېرې په ټاکنیزو قوانینو کې د تقلب، تخلف، سرغړونې تعریف شوی وي، نو بیا خو بل تعریف ته اړتیا نه شته او که چېرې د یادو موضوعګانو په باب نوي تعریفونه بل ډول وي، نو د دوو تعریفونو ټکر به څنګه له منځه ځي؟

د ساري په توګه که په یوه انتخاباتي محل کې دښځو رایې تر نرو زیاتې وي، هغه د کوم قانون له مخې باطلېږي، که دښځو رایو د زیاتون په وجه د هغو رایې باطلېږي او بیا بل ځای کې ښځې اعتراض وکړي چې ولې په دې محل کې د نرو رایې تر ښځو زیاتې استعمال شوي، نو د هغو د بطلان خبره به څنګه کېږي، ایا هغه هم په همدې فورمول کې راځي که نه؟ او که نه راځي دا خو د اساسي قانون له روحیې سره چې ښځې او نر دواړه مساوي الحقوقه ګڼي، خلاف کار دی، آیا دا خبره په ټاکنیزو قوانینو کې راغلې ده که نه او یا داچې په یوه محل کې یو کاندید تر (۹۳) (۹۵) او یا (۹۹) فصیدو زیاتې رایې ګټلې وي، هغه دې باطلې شي. دلته هم دا پوښتنه مطرح کېږي چې آیا تر دې (۹۳) فصیدو زیات خلک تر (۷) فصیدو کمو

ketabton.com - The Digital Library

خلکو قرباني شي او يا کومه بله عادلانه لاره هم شته که نه؟ تر ټولو مهمه دا چې دا بطلان په ټاکنيزو قوانينو کې راغلی او که نه او يا تر دې دمخه د هېواد پر تېرو ټاکنو دا فورمول تطبيق شوی او که نه؟ بله مهمه خبره دا ده چې د نړيوالو معيارونو يادونه هم کېږي، دلته دوه خبرې مطرح کېږي ايا نړيوال معيارونه او اصول د افغانستان له اصولو سره همغږي دي او که په ټکر کې دي؟ که په ټکر کې وي کوم يو ته ترجيح ورکول کېږي؟ بله خبره دا ده چې ايا دافغانستان انتخاباتي چاپېريال له نړيوال انتخاباتي چاپيريال سره برابر دی که نه؟ او که خبره داسې ده چې معيارونه نړيوال وي او چاپيريال افغاني، که خبره معکوسه شي څه به وشي چې که يو هېواد له همداسې افغاني چاپېريال سره مخامخ شي او بيا پرې نړيوال معيارونه تطبيق شي، نو څو سلنه به تطبيق شي، ايا د نړيوالو اصولو له مخې په هغه سيمه کې چې د اور باران اوري، ټاکنې ترسره کېږي؟ ښې او رنې ترسره کېږي؟ که نه اول چاپېريال برابرېږي او بيا اصول تطبيقېږي، خير په هر ډول ددې خبرو لنډيز دا دی چې زيات شمېر خلکو هيله لرله چې بيا شمېرنه او بيا څېړنه بايد د افغانستان د ټاکنيزو قوانينو په رڼا کې ترسره شي، نوره هره بله نوې نسخه د افغانستان د قوانينو مسخه کول دي.

خو د اصلاحاتو او همپالنې ټيم د رای شمېرنې او بطلان لپاره خپل خپل معيارونه غوره کړل، بيا پر (۱۶) مادو توافق وشو، خو بيا هم ډاکټر عبدالله عبدالله ناراضه برېښېده او د ټاکنو د نتيجو لپاره يې تر تخنيکي توافق، سياسي توافق ته زياته ترجيح ورکوله، همدا مهال د ملي وحدت د حکومت اصطلاح ډېره تاوه راتاوه شوه. د کليمې په اصلي مانا د ملي وحدت او ملي حکومت اصطلاح ډېره ښه ده او د هر افغان هيله ده خو

ketabton.com - The Digital Library

زمور په ټولنه کې له هرې اصطلاح څخه څو څو ډوله تعبیر کېږي، له اسلامي دولت ، ډیموکراسۍ، ملي مشارکت او نورو اصطلاحاتو څخه خپل خپل تعبیر کېږي، کوم حکومت چې د اسلامي دولت په نامه یادېده په واقعیت کې یوه ستمي انارشي وه. د ولسمشر کرزي ملي مشارکت هم د یوې ولسوالۍ په حاکمیت ختمېږي. ولسواکي هم په واقعیت کې د زورواکۍ په یوه ډول بدله شوې ده.

هغه وخت هم خلکو سره دا اندېښنه وه که د ملي وحدت حکومت بیا هم دیوه ائتلافی حکومت بڼه خپله کړي، ولس ته به د تېرو رنځونو د تداوم مانا ولري. بله خبره دا وه چې که ډاکټر اشرف غني بریالی شي، د ملي وحدت په نامه به چاته څوکۍ ورکوي؟ که وېش داسې وي چې همدا حکومت وي، ډاکټر عبدالله عبدالله او اشرف غني دواړه په کې په مساویانه ډول خپل کسان ځای پر ځای کړي. نیم کسان د یوه وي او نیم د بل، نو بیا خو په دې حکومت کې د عبدالله عبدالله د ټیم ونډه په سلو کې تر اتیاوو هم پورته کېږي، ځکه چې همدا اوس د دې ډلې واک تر بل هر چا زیات دی او که ډاکتر عبدالله بریالی کېږي نو د اشرف غني ټیم خو د ډاکتر عبدالله په شان نه کوم سیاسي جریان دی، نه کوم ګوند دی او نه هم کوم منظم سستماتیک حرکت، نو که له دې ټیم څخه څو تنه مهم کسان په حکومت کې نیول کېږي، نو هغه به د تېر وخت حکومت په شان د افرادو حیثیت ولري، نه د یو سستم بڼه. د رایې شمېرنې بهیر له ځنډ او خنډ سره مخ و ، عبدالله عبدالله پر خپلو غوښتنو ټینګار کاوه. .همدې ټینګار یو ځل بیا د امریکا د بهرنیو چارو وزیر سفر ته لاره اواره کړه او په نتیجه کې د دواړو کاندیدانو تر منځ یوه اعلامیه لاسلیک شوه.

ketabton.com - The Digital Library

د ګډې اعلاميې اصلي محتوا داده:

۱- د اساسي قانون احترام به کېږي، د جهاد او مقاومت لاسته راوړنې به ساتل کېږي، (۱۳) کلنې ديموکراتيکې تجربې به پالل کېږي.

۲- د ملي حکومت له جوړېدو سره سم به اجرايي پوست جوړېږي او بيا به د دوو کلونو په بهير کې ولسمشر لويه جرګه رابولي او بيا به د اجرايوي صدر اعظم پوست جوړوي.

۳- دواړه ټيمونه به د ملګرو ملتو د معيارونو پر بنسټ د رايې شمېرنې او د رايو د بطلان بهير ګړندی کوي او د سنبلې مياشتې تر دويمې اوونۍ پورې به د ولسمشر د نحليف د مراسمو لپاره توافق کوي.

دا اعلاميه يو سياسي چوکاټ هم لري چې اوه برخې يا جزيات لري.

۱- نوماندان به د سولې، ثبات، د قانون حاکميت، اقتصادي ودې او خدماتو د وړاندې کولو لپاره د اصلاحاتو هر اړخيزه تګلاره جوړوي او عملي کوي به يې.

۲- ولسمشر به د دوو کلونو په بهير کې لويه جرګه دايروي او د اجرايي صدر اعظم مقام به جوړوي.

۳- تر هغه پورې چې د اساسي قانون پر بنسټ د اجرايي صدر اعظم مقام جوړېږي، د اجرايي صدر اعظم دندې به د حکومت د اجرايي رييس له خوا پر مخ وړل کېږي. دا مقام به له ځنډ پرته د ولسمشر د فرمان له خوا رامنځته کېږي. يو شخص به ورته د دويم کانديد له خوا معرفي کېږي.

ketabton.com - The Digital Library

۴- ولسمشر به د اپوزښن د مشر مقام رامنځته کوي او یو شخص به ورته د دویم کاندید له خوا معرفي کېږي.

۵- په غوره اساسي کلیدي پوستو کې، لکه ملي امنیت، اقتصادي بنسټونو او اقتصادي سکتور کې به په مساویانه ډول د ولسمشر او اپوزښن له خوا اشخاص ټاکل کېږي. د وزارتو مقامونو، قضا، د ولایتونو کلیدي پوستونو ته به د اشخاصو د ټاکنو په برخه کې د اپوزښن له مشر سره مشوره کېږي.

۶- ولسمشر به ژمنه کوي چې تر (۹۰) ورځو پورې په امنیتي سکتور کې بدلون نه راوړي.

۷- د ملي وحدت حکومت به ژمنه کوي چې د یوه کال په بهیر کې به انتخاباتي نظام کې داسې اصلاحات راوړي چې تېرو تېروتنو ته ځواب ووایي.

دا توافقات د ببلابېلو دلایلو، عواملو او مجبوریتونو له امله تر سره شول.

اوس راځو د شویو توافقاتو قانوني اړخ ته!

لومړی: شوي توافقات تر ډېره حده د اساسي قانون د محتویاتو مخالف دي.

په تېره بیا د اساسي قانون (۶۰، ۶۱، ۴۶، ۷۱، ۹۰) او نورو مادو سره سمون نه خوري.

دویم: په اعلامیه کې د اساسي قانون پر محتویاتو هم ټینګار شوی او د واک د وېش خبره هم مطرح شوې ده. دا دواړه محتویات او غوښتنې یو بل

ketabton.com - The Digital Library

سره تضاد لري. ځکه کـه د اساسي قانون محتويات عملي شي نو بيا دويمې محتوا ته اړتيا نه پېښېږي.

دريم: تفاهم او توافق (د ملي وحدت حکومت) تر نامه لاندې رامنځته شوی. دا په داسې حال کې ده چې په دې وطن کې غښتلی ملي وحدت موجود دی. اساسي قانون، ملت تعريف کړی او د ملي وحدت پر غښتلتيا يې هم ټينګار کړی. د اساسي قانون محتويات او موجود واقعيتونه دا ښيي چې دلته هم هېواد شته او هم ملت، کوم شی چې نه شته او يا کمزوري دي، هغه حکومت يا حکومتونه دي. دلته به ښه دا و چې د پراخه بنسټ حکومت اصطلاح کارول شوی وای، دلته هم له ملي وحدت څخه هدف همغه تنظيمي وحدت دی، اوس ورته ټيمي وحدت هم ويلای شو.

څلورم: اجرائيه پوست يا اجرايي صدراعظم لپاره به لويه جرګه جوړېږي. خو تر هغې پورې به ددې پوست متصدي په فرمان کار کوي. که احياناً لويه جرګه دا پوست ونه مني، نو دا دوه کلن کار به څنګه کېږي؟

پنځم: ملي شورا چې د لويې جرګې يوه برخه ده، او د اداري واحدونو، منځته راوړل، تعديل او لغوه کول د هغو صلاحيت دی. چېرته حاضرېږي چې اجرايي صدراعظم يې له ګوتو ووځي. عجيبه خبره داده چې وزير به د ملي شورا تر وزر لاندې کار کوي خو اجرايه صدر اعظم به يوازې د اپوزيشن مسؤليت لري.

شپږم: تر اوسه پورې د نړۍ په هېڅ هېواد کې په هېڅ ډول زوروا کي، ولسوا کي، مذهبي او نا مذهبي حکومت کې د دا ډول يو حکومت بېلګه نه

ketabton.com - The Digital Library

ده لیدل شوې او له هېڅ قانون سره سمون نه خوري چې یو کس دې هم په اپوزشن کې وي او هم په حکومت کې او د حیرانتیا خبره خو لا په کې داده چې د اپوزشن د مقام پوست د ولسمشر له خوا ټاکل کېږي او شخص ورته د مخالف کاندید له لوري معرفي کېږي.

اووم: د دواړو نوماندانو په خبرو کې د مفاهیمو تضاد لیدل کېږي:

یو: د اساسي قانون پر محتویاتو او بل د ګډې اعلامیې پر محتویاتو ټینګار کوي.

اتم: د ګډې اعلامیې په ترڅ کې د (مقاومت) په نامه یوه اصطلاح راغلې چې دواړه لوري دهغه پر درناوي مکلف دي. له دې کلمې څخه د وینو بوی راځي، د دولت له اصلي مخالفینو سره د سولې پروسه له منځه وړي او جنګي جنایتکاران د مصونیت تر پوښښ لاندې راولي. نور ګڼ حقوقي پرابلمونه هم لري چې دلته یې له تفصیل څخه ټېرېږو.

حل لاره: د حل لارې لنډیز دادی چې اساسي قانون تطبیق شي.

۱- هره هغه مسوده، مصوبه، اعلامیه، ټرون، تفاهم او توافق چې په دولتي کچه رامنځته کېږي او د اساسي قانون له روحیې سره اختلاف ولري، اتومات ملغی ګڼل کېږي.

۲- که چېرې ولسمشر د اساسي قانون د روحیې خلاف کار وکړي، نو دا یو جرم ګڼل کېږي، د همدې اساسي قانون د (۴۹) او نورو مادو له روحیې سره سم ولسي جرګه کولای شي، د ولسمشر د محاکمې بهیر تعقیب کړي.

ketabton.com - The Digital Library

لوزونه او عملونه

(پنځم درس)

پوښتنې او ځوابونه

زبـور خـان نيـازی: استاده! کلـه چې پـاکې او ناپـاکې رايـې سره جلا کېږي، بيـا په اصطلاح ملـي حکومـت څـه مانـا لـري او هوکړه ليك څه مانا؟

ځواب: د نړۍ په هېڅ قـانون کې داسې توافق نـه دی شوی،بيا لـه داسې يو شخص څخه چې د نړۍ د حکومتونـو د جوړښـت تجربـه لري، له داسې شخص څخه داسې توقع نه کېده، کلـه چې پـاکې او ناپـاکې رايـې سره جـلا شـي نـو د ټـاکنو مشـروعيت او شـفافيت معلـومېږي بيـا سياسي هوکړه ليك څه مانا؟ او ائتلافي حکومت څه مانـا؟ هغـه هـم د ملي وحدت حکومت تر نامه لاندې؟ بلکل مورِ هـم وايو،ټول تشـويش پـه همـدې کې دی،پنځـه کالـه بـه پـه حکومـت کې وي،دوی چې ټاکنې ټکنۍ کـولې ددوی هـدف سياسـي تفـاهم و، چـې څـوکۍ ترلاسـه کـړي، اوس دوی هـم قدرت غواړي هم زعامت هره دوره کې دوی يـو ټيسټ کـوي، خپلـه ډاکټر اشرف غني د شخصي کرکټر لـه مخې داسې دی چې کېـدی شـي د هغـوی دومره فرمايشات ونه مني، ښـه لاره داوه چې ګټونکی نوماند پوزښـن او ناکام کانديد اپوزښن شي، دغه مکس سېستم ولس ته په ګټه نه دی.

ketabton.com - The Digital Library

فاروق فاروقي: يون صيب! ستاسي دغه د ګيلي ليك چې اشرف غني ته مو استولی، په دې سره به ستا او د اشرف غني کشمکش زيات نه شي؟ او بل ايا اغيار به پرې خوشاله نه شي؟ زه فکر کوم په راتلونکی کې به دري ډوله اپوزېسيون وي،اول به په حکومت کې دخيل اپوزېسيون، دوهم به ولس وي چې رايې ته يې ارزښت ورنه کړل شو او درېم اپوزېسيون به مخالف وسله وال وي ايا استاده! د اجرايوي پوست په جوړېدو سره چې د اساسي قانون خلاف دی، په هېواد کې به يو نوی بحران جوړ نه شي؟

ځواب: ډاکټرصيب اشرف غني يو مشر سړی دی، مورږ ورته احترام لرو، لومړی دا چې په دې (ژمن ليك) کې مورږ ورته ويلي وو چې تر اخره به درسره ودرېږو يانې تر ټاکنو پورې، مورږ په اوله کې ويلي چې مورږ په حکومت کې برخه نه اخلو او نه دملي تحريك غړي ددې لېوالتيا لري دا د ټولو

دربارونو خصلت دی هغه سړی يې نه خوښېږي چې حقيقت وايي، يوه ورځ ولسمشر کرزي ماته وويل چې څوك ډېر خطرناك دی؟ ماورته وويل هغوی چې ستا دمېز ترڅنګ دي؟ نږدې دښمن تر ټولو خطرناك دی، حکومتي اپوزېشن ولس ته ډېر خطرناك وي،دا اپوزېشن د بيت المال پانګه

ketabton.com - The Digital Library

مصرفوي خو ببرته د ولس ، بيت المال او حكومت پرضد ، اپوزېشن خو اصلاً وايي مخالف ته، دې ته اپوزېشن نه وايي چې په واك كې وي، دې ته يو حكومتي اپوزېشن او رشوت خور اپوزېشن،امتياز طلبه اپوزېشن وايي، دې ته حقيقي اپوزېشن نه وايي، ټاكنو ته ځم بيا د ټاكنو قانون نه منم، اساسي قانون منم، خو بيا يې نه مني، داسې اپوزېشن د نړۍ په تاريخ كې نه شته! موږ ډاكټر صيب اشرف غني سره كومه ستونزه نه لرو، نه يې توهينوو،اوس يې هم له مخالفينو سره مخالف يو او له ده څخه دفاع كوو خو د ګيلې حق لرو، ولس خو دومره حق لري چې د خپلو رايو پوښتنه وكړي.

پوښتنه: مطيع الله ساپی :موږ داسې فكر نه كاوه چې دنړۍ مفكر دې داسې توافق وكړي او بل داچې هغو سره دې توافق وكړي چې په جهاد كې يې پروتوكولونه لاسليك كړي؟ نو د ملي تحريك دريځ به څه وي؟

ځواب: له ملي تحريك پرته نورګڼ شمېر هېوادوال، شته قومي شورا ګاني،فرهنګي ټولنې، مدني ټولنې او ګوندونه دي چې له ډاكټر صيب غني څخه ګيله من دي، ډاكټر صيب بايد ورته توضيحات وركړي، كه ډاكټر صيب همدغه توافقنامه عملي كړه، نو بيا به د ملي تحريك غړي او نور ملګري په ګډه پرېكړه كوي، نو ښه پرېكړه به داوي چې موږ د ولس تر څنګ ودرېږو.

ketabton.com - The Digital Library

پوښتنه: قدرت الله بدلون: استاده! ډاکټر عبدالله څو واړې دا ګوابنې وکړ چې که زما غوښتنې ونه منل شي زه په ملت غږ کوم، په مقابل کې کوم ګوابنې او ډار و چې اشرف غني احمدزي متقابل غږ نه شو کولای دا څه مجبوریت و چې ده هم باید په ملت غږ کړی وای؟ دده په ټیم کې یو شمېر غوړه مالان دي چې وایي په دې کار سره اشرف غني افغانستان وژغوره ایا ریښتیا همداسې ده؟

ځواب: د ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبدالله ټیم په فکري دریځونو کې ستر توپیر شته، هغه دادی چې، ډاکټر صیب اشرف غني د ملي هویت، ملي یووالي او د هېواد تاریخي حیثیت ساتنه کوي او پلوی یې دی او دا بله ډله او ټیم یې چې دي دوی ملي یووالي، ملي هویت او د هېواد د تاریخي حیثیت په باره کې ګڼ شمېر مشکلات پیداکړي او پیداکوي یې، دلته کیسه داسې ده چې د یوه ماشوم پر سر د اصلي مور او بلې جعلي مور دعوه وه، کله چې قاضي په منځ نیمایي کاوه، نو اصلي مور یې چغه کړه، چې هغې بلې ته یې ورکړه، خو نیمایي کوه یې مه!.

امید حیران: استاده! د ډاکټر صیب اشرف غني وروستی دریځ چې په اصطلاح د ملي وحدت حکومت په اړه یې لري، څنګه ارزوئ؟ او ایا دایو ولسواك او ډیموکراتیك حرکت دی که نه ؟

ketabton.com - The Digital Library

ځواب: اشرف غني چې نرمښت څخه کار اخيستی، ښه ده، خو کوم وخت کې نرمښت ! د اشرف غني د ټيم اشتباه په دې کې وه، هغوی چې د غوښتنو لېست وړاندې کوي، ته يې هم وړاندې کړه، بله تېروتنه متواتر شاتګ و او د هغو نورو متواتر تعرض و، هغوی پرې امتياز ترلاسه کړ او دوی پرې خپل حق له لاسه ورکړ، دوی تار سست کړ، په دې اشتباه کې دی هم شامل دی او ټيم يې هم. موږ ددې وس درلود چې د عبدالله د مظاهرې څو چنده لويه مظاهره وباسو، خو هندو ستړی خدای ناراضه بيا به يې ويلې چې تاسو زموږ پاچاهي ته مشکل جوړ کړ او څنګه چې ددې ټيم نا متجانس دی، ده ته يې دامشوره ورنه کړه چې مظاهره و باسي، موږ د ولس تر فشار لاندې وو چې مظاهره وباسو او زموږ تعهد هم همدا و چې مظاهرې ته په مظاهرې، سوک ته په سوک ،څپېړې ته په څپېړې او منطق په منطق ځواب ورکړو! ولس حاضر و قربانۍ ته خو ټيم حاضر نه و ، ټيم سياسي جرئت ونه کړ او تار يې سست کړ او ډاکټر اشرف غني بايد د عبدالله، ټلوالې او ددې د ټيم سياسي سايکولوژي مطالعه کړې واى؛ داهغه خلك نه دي چې ميدان کې تر اخره ودرېږي، ځکه دوی د طالبانو له وېرې کوم ځای ته ورسېدل، دوی ته چې څومره تار سستوې، دوی نور هم امتياز غواړي او ته که مقابل طرف سره انډول برابر کړې، نو دوی خپلې غوښتنې اتومات راکموي، نو دا سياسي تېروتنه وشوه او د ډاکټر اشرف غني تر شا خو ملت ولاړ و، داسې ملت چې ده پرې پيسې مصرف نه کړې، بلکې پر ده يې مصرف کړې، داسې طلايي چانس د يو کانديد لپاره نه پيداکېږي، بايد ډاکټر صيب اشرف غني ملت ته توضيح کړي واى او ملت باندې يې بايد غږ کړی واى، دالاځه چې دخپل ټيم مشخصو اشخاصو ته چې ملي افکار پکې زيات وو، هغو ته هم داموضوع تشريح نه شوه، نو اشتباه وشوه او نتيجه دا راووته چې بايلونکي کانديد تر ګټونکي کانديد ډېر امتياز ترلاسه کړ او مصّونيت يې هم ترلاسه کړ يوازې امتياز نه ،نو دی (غني) سبا ته په مسوولیت کې شامل خو په امتياز کې شامل

ketabton.com - The Digital Library

نه دی، هغه بل په امتیاز کې شامل په مسوولیت کې شامل نه دی، داسې یو کار وشو نو خدای دې وکړي چې سبا واك ته ورسېږي او ووایي چې دغه هوکړه لیك د افغانستان د اساسي قانون خلاف دی، او زه اساسي قانون ته وفادار یم.

پوښتنه: مسعود سروري: استاده کومه موافقه چې دې دواړو ټیمونو سره وکړه، دوی ستونزه حل کړه که د راتلونکو پنځو کلونو لپاره نوره هم اوږده شوه، بله دا چې کومه موافقه چې د تحول او تداوم ټیم د اصلاحاتو او همپالنې ټیم سره وکړه که دا موافقه دوی له وسله والو مخالفینو سره کړې وای، د افغانستان په ګټه به نه وای؟

ځواب: تېرې تجربې ته په کتو سره، دا ستونزه وغځېدله، خو دا به پنځه کاله دوام نه کوي، ځکه د دواړو کاندیدانو کرکټر داسې دی چې دوی دواړه په یو حکومت کې ګوزاره نه شي کولای، له دوی به یو ټیم له حکومته وځي، کېدی شي حکومت د ړنګېدا له خطر سره مخامخ شي، اصلي مشکل دا دی چې ملت یې له بحران سره مخامخ کړ، دا یو امتیازطلبه اپوزېشن دی، دا خو داسې دی چې د یو کور په تیر کې چې چینجی وي، د تیر خوږلني خوري له منځه یې وړي چې ختم شي، اخره کې ټوله کوټه له منځه یوړي، یو څو کاله بیا هم دا کوټه دوام کوي خو اخیر غورځېږي. هغه نور مخالفین چې دي هغوی خو بالفعل فزیکي خطر دی، اور دی، که هغوی سره موافقه وشي افغانستان کې فزیکي جګړه ختمېږي. بیا د اصلاحاتو لپاره د حکومت په داخل کې زمینه برابرېږي او دا ټیم چې په حکومت کې وي هغوی سره د سولې خبرې پر مخ نه وړل

ketabton.com - The Digital Library

کېږي، دوی مخالفت کوي لکه دیارلسو کلونو کې یې چې وکړ، دوی کله داسې موقع له لاسه ورکوي چې هم په پوزښتن کې وي او هم په اپوزښتن کې، نیم عمر یې په جهاد کې تېر کړی، نیم یې په مقاومت کې تېر کړی، نیم یې په ډیموکراسۍ کې، په پنځوسو کلونو کې یې هېڅ ګناه نه ده کړې، پاک سوتره دي، یوازې دوی پاک دي نور د ټولې نړۍ خلک اشتباهات کړي یوازې دوی هېڅ اشتبا نه ده کړې، افغان هم نه یم د افغانستان څوکۍ هم غواړم، ویندویان یې چې کېني وایي ((ما شهروند این سرزمین هستیم))، داسې نه وایي چې زه افغان یم، نو په دغه مفکوره باندې چې دا خلك په دې حکومت کې داخل شي د دې ملت برخلیك به کومې مرحلې ته ورسېږي؟

مامور حبیب الله: د کرزي صیب حکومت هم شمالي ټلوالې ته ډېر خدمت وکړ، پر ډېرو لویو لویو څوکیو یې مقرر کړل، باالاخره مورږ او تاسو ولیدل چې د کرزي عکس یې تر پښو لاندې کړ، اګر که زه پرې ډېر خوشاله شوی یم، دا کوم کار چې شمالي ټلوالې کړی دی، دا کار یې ښه کړی چې د کرزي عکس یې لغت کړی، نو له ډاکټر صیب اشرف غني څخه زما پوښتنه دا ده چې دی به څومره وکړای شي دغه ټیم راضي کړي؟

ځواب: کوم شی چې تجربه شوی وي باید بیا یې تجربه نه کړو، دا خلك وفا نه لري، له کرزي سره یې وفا ونه کړه چې دومره پې یې پرې پرېښودې نو بل چا سره خو یې قطعاً نه کوي، له ډاکټر صیب اشرف غني سره یې چې موافقه کوله ویل یې چې مورږ له همدا اوس څخه عملاً کار شروع

ketabton.com - The Digital Library

کوو، خو اوس يې هم عکسونه لګېدلي دي او پرې ليکلي يې دي ((رييس جمهور منتخب افغانستان)) هغه نه راکښته کوي.

پوښتنه: شريف الله ناصري: د دغه پربکړه ليک محتوا چې دوی پرې هوکړه کړې، که تخنيکي برخې ته يې لاړ شو، يوه خبره چې د جهاد تر څنګ جوخته ورسره ذکر شوې هغه د ((مقاومت)) په نامه ده، البته زمونږ د کشفي ارګانونو نوملړ ته که لاړ شې دوی تقريباً (دوه زره) امتيازي جنرالان د مقاومت په نوم لري، د دوی حقوق به هم د ډاکټر صيب اشرف غني په راتلونکي حکومت کې خوندي وي او د جنرالانو شرايط په دې هېواد کې معلوم دی، چې هغوی معاش لري، وسايط لري او د ځان د محافظت په خاطر هم يو شمېر تشکيلات لري او بله خبره چې د ولسمشر (يوويشت) صلاحيتونه چې په اساسي قانون کې درج دي او د انتقالۍ وړ نه دي او هره اداره چې په يو هېواد کې رامنځته کېږي هغه د يو ضرورت پر بنسټ وي، هغه ځانته صلاحيتونه، مسؤليتونه، ګزارش ورکوونکې اداره لري، يانې زمونږ راتلونکی اجرايه رياست چې دوی ځانګړی کړی دا هغه بې تيرانو کوټه ده چې تش بام يې په هوا ودرولی، دوی به چاته ګزارش ورکوي او د کومو وظايفود لايحې پر بنسټ به دوی دې هېواد او اداري ته کار کوي؟

ځواب: تشويش هم همدا دی چې راتلونکو څو ورځو کې به دواړه ټيمونه کښې او د اجراييه رييس صلاحيتونه به مشخصوي، دا جزيات دي، اکثره وخت په کلياتو کې اختلاف نه وي، کله چې خبره جزياتو ته رارسېږي مشکلات پيدا کېږي، ځکه اصلي مسئله په جزياتو کې ده، ټول وايي په

ketabton.com - The Digital Library

افغانستان کې دې عادلانه حکومت راشي، نو څنګه يې راولې؟ بل که ډاکټر صيب اشرف غني د ولسمشر په توګه لوړه وکړي، نو بيا خپل مسؤليتونه لري، داسې نه ده چې يو شخص ولسمشر وټاکل شو، نو بيا هر څه چې يې زړه غواړي هغه به کوي، د هغه صلاحيتونه لکه څنګه چې په اساسي قانون کې تثبيت دي او څه نور چې قانون ورته ورڅاندوينه کړې، دی له هغو نه اخوا ته چا ته څه نه شي ورکولی او که دغه ټيم د اجرايه رييس صلاحيتونه د اساسي قانون خلاف وضعه کړي، نو طبعاً به هغه سبا ته پرابلمونه پيدا کوي.

محمد بشير بشر يار: زه په ډنمارک کې اوسېږم، هلته مې له ډاکټر صيب اشرف غني څخه د ملاتړ په خاطر يوه لويه غونډه جوړه کړې وه، چې تر (۹۰) څخه پکې زياتو افغانانو ګډون کړی و، ما له اشرف غني څخه په دې خاطر ملاتړ وکړ او خلک مې د هغه ملاتړ ته وهڅول چې د ډاکټر صيب اشرف غني شعارونه مې ډېر خوښېدل، تل به يې ويل چې زه سهامي شرکت نه جوړوم، خو تر هغه يې هم خبره بدتره کړه، که داکټر صيب په اپوزېشن کې وای زما لپاره به په زړه پورې وای ځکه مبارزه به يې کړې وای ممکن چې څه اصلاحات راغلي وای، خو اوس په دې حالت هېڅکله موافق نه يم او زما په شمول ټول ملګري په تشويش کې دي او دا حکومت د افغانستان د ګټو پر خلاف بولي. که دا حکومت جوړ

ketabton.com - The Digital Library

شي هم دوام به ونه کړي ځکه دا د ځوکې غوښتلو لپاره دی نه د افغانستان د ګټو لپاره.

ځواب: ستاسو تشویش پر ځای دی، فقط یو څو شیان چې دقت په کې په کار و، یو خو باید د راتلونکې لپاره ده ته لږ چانس نور هم ورکړل شي، چې بیا قضاوت وکړو د ده پر عمل باندې، مورږ چې کوم ځای کې قضاوت کوو دادی چې ده د خلکو له رایو څخه سمه دفاع ونه کړای شوه، مورږ د ده عمل ته ګورو، دا چې بیا اینده حکومت څه ډول کېږي او ده چې چا سره کوم پروتوکول امضا کړی، څومره یې تطبیقولای شي، دا به لږ وخت وغواړي، مجبوریتونه لري، دې کې هېڅ شك نه شته، خو مورږ باید د مجبوریت او عدالت تر منځ حد ټاکلی وای، چې هم عدالت تامین شوی وای او هم دده څه مجبوریتونه په پام کې نیول شوې وای، سل په سلو کې دلته عادلانه حکومت جوړول ډېر سخت کار دی، مګر د ولس هیلې هم په یو ناڅاپي ډول له منځه وړل دا هم ښه کار نه دی، یو د خلکو د رایو څخه سمه دفاع ونه شوله، په دې کې سړی قضاوت کولای شي، په دې دویمه مسئله کې باید لږ ورته خلك فرصت ورکړي چې دی څه کوي، ایا د رایو په تناسب سره مخکې ځي؟ لکه څنګه چې د رایو په دفاع کې یې ټیم ډېر پخ و، حکومت به یې هم دا شی وي؟ اصلي تشویش هم همدې کې دی، ستاسو په شمول د ډېرې خلکو تشویش هم همدې کې دی. خو مورږ وایو حکومت یې باید هسې نه وي لکه د رایو د دفاع سستم کې چې و.

میوند خپلواك: استاده یوه خبره تاسو ته متوجه کېږي چې د عامو خلکو په ذهنیتونو کې دا خبره ده چې

ketabton.com - The Digital Library

، استاد یون د افغانیت او اسلامیت د غوښتلو لپاره چغه پورته کړه، لازیونونه یې راوویستل، خو البته هغه که ومنل شول یا ونه منل شول بېله خبره ده. تاسې مخکې په خپل ژمنلیك کې چې ډاکټر صیب اشرف غني ته مو وړاندې کړی و، تاسو په دې کې هم یادونه کړې ده، چوپ پاتې شوي نه یاست، پوښتنه دا ده که چېرې ډاکټر صیب اشرف غني یا کوم بل څوك واك ته ورسېږي او بیا پاچا شي ایا تاسو به بیا هم خپلې مبارزې ته دوام ورکړئ یا د ځینو خلکو په ذهنیتونو کې چې دا خبره ده چې استاد د خپلو ګټو لپاره اسلامیت او افغانیت غوښته او اوس په هر څه چوپ پاتې شو.

ځواب: موږ چې کله له ده سره ژمنلیك مطرح کاوه او لوسته مې ورته تر هغه څو میاشتې د مخه موږ ولسمشر کرزي سره کتلي وو، موږ سره یې توافق کړی و، چې ستاسې ټولې غوښتنې منم خو تاسو به مظاهره نه باسئ، بیا به مو هر هره ورځ ورته ځواب لېږه چې څنګه شو؟ خو هغه به ویل، نن دی او سبا دی، نن دی او سبا دی، حتی د انتخاباتو کمپاینونه راورسېدل، جمهور رییس موږ ته (نه) ونه ویل، د مشاورینو په وساطت، د

ketabton.com - The Digital Library

چارو د اداري د لوی رییس په وساطت، د امنیت شورا د غړو په وساطت، بس کار خلاص دی، جنجال به نه جوړوئ، همدا به یې ویل، ما درسره لوز کړی. یو وخت کې دې ته راورسېدو چې د انتخاباتو بهیر راورسېده، خو دا مهال مو چې وویل موږ مظاهره باسو، ده به ویل نه نه ما درسره قول کړی، درسره منمه یې، باالاخره خبره د انتخاباتو ورځې ته راورسېده، ښه که تردې څخه دري ورځې مخکې مظاهره کوې، بیا به خلك وایي چې دا خو یې د انتخاباتو په خاطر وکړه، بیا به مخالفین وایي چې دا وګوره له افغانیت او اسلامیت څخه د ځان په ګټه کار اخلي، د اشرف غني په ګټه تري کار اخلي، نو کمپاین لاګرم شوی نه و چې موږ اشرف غني سره دا ژمنلیك وکړ، زه یې درته هغه جملې بیا وایم، ((که چېرې اوسني دولت د هویت په تذکرو کې د (دین) او (ملت) ستونونه ونه لیکل او د دین د ستون په مقابل کې یې هر مسلمان افغان ته د (اسلام) او د دې هېواد د هر وګړي لپاره د (افغان) کلمه ونه لیکله، نو له راتلونکي دولته غواړو چې هم د هویت په تذکرو کې د اساسي قانون له محتویاتو او احکامو سره سم ضرور د (اسلام) او (افغان) د تثبیت لپاره د (دین) او (ملت) ستونونه ولیکي او په دې ډول خپل اسلامي او ملي مسولیت ادا کړي او هم د افغان ضد او ملت ضد ډلو ټپلو او اشخاصو پر وړاندې ټینګ ګامونه پورته کړي.))

موږ چې یو کامل مخکې د پښتونستان واټ لوحه ټك وهله، موږ په دې پوهېدو که زور یې ورسېږي دا نوم بدلوي، بیا یې ورته په خپلو اعلاناتو کې (میدان فواره اب) وویلې، نو دې ته موږ مخکې تبرمخکې متوجه وو چې مخکې تر مخکې ژمنه واخلو، که دې بل راسره بې وفایي وکړه او تر اخره پورې یې له افغان کلمې سره جفا وکړه او له خپلې څوکۍ څخه نا افغانه ولسمشر لاړ، څومره به ورته افتخار و، بلکې دا یې مسؤلیت و، یو ځل یې فرمان صادر کړی پر ۱۳۸۱ یا ۱۳۸۲ ل کال چې ټولو ته دې

ketabton.com - The Digital Library

افغان وليکل شي، يا هغه فرمان غلط دی يا دا اوس شاتګ له افغان کلمې څخه، ما ورته وويل ته افغان ولسمشر يې که نه؟ ويل يې هو يم، ما ورته وويل، چې افغان نه وي نو ته د څه شي ولسمشر شوې؟ که پاکستان او ايران يرغل وکړي، نوته به د هغوی دفاع څنګه وکړای شي؟ چې د افغان کلمې څخه دې دفاع ونه کړای شوه چې دده پرې فقط امضاء وه. بيا ټول ولس ته وايم:

قاضي القضات ناست و، لوی څارنوال ناست و، عدليې وزير ناست و، خدای دې اوس وبښي، اوس مړ دی، عدليې وزير غالب يې مخالفت وکړ، پر عدليې وزير سربېره (۱۳) دولتي چارواکي ناست وو، د اساسي قانون تطبيق د څار کميسيون مشر ګل رحمان قاضي ناست و، استاد نصرالله ستانکزی ناست و، د علماو شورا رييس مولوي صيب قيام الدين کشاف ناست و، کشاف صيب ورته وويل، چې که له ما څخه افغانيت او اسلاميت واخلې، نو ما کې څه شی پاتې شول؟ او لعنت دې وي پر هغه شخص باندې چې هم په افغانيت شرمېږي او هم په اسلاميت شرمېږي،

ketabton.com - The Digital Library

هغه ببخي نه انسان دی نه افغان دی، دلته څنګه اوسېږي په دې مملکت کې، تر دغه حده پورې شخړه مخې ته لاړه، خو بیا یې هم ونه کړ، نو مورږ سره نور کوم وس و؟ که مظاهره دې کوله درته ویل یې مظاهره ولې وباسې؟ لوز مې درسره کړی دی، بیا چې دې مظاهره کړې وای بیا یې درته ویل ګوره ما خو دا کار کاوه مظاهره دې ولې وویستله؟ راباندې خرابه دې کړه، همدا یې راته په غونډه کې هم وویل. چرند سنګ هندو هم راسره و، هغه ورته وویل زه په افغانیت ویاړم، که ته ماته د دین کلمه ونه لیکې نو ماته به په هند کې خلك څه وایي؟ زه د هندوستان هندو یم که دافغانستان هندو یم؟ زه افغان هندو یم که هندو هندو یم؟ هندو ورته پېغور ورکړ، هم و یې نه کړ، که مظاهره دې کوله درته ویل یې ما درته ویل مظاهره مه کوه تا ولې وکړه، په رسمي مجلس کې یې راته وویل، که تاسې مظاهرې نه وای ویستلې، ما خو دا درته لیکه، ما ورته وویل که تا لیکلی وای نو مورږ ولې مظاهرې ویستلې ، خو لیکلی دې نه و چې مورږ مظاهرې وویستلې، نو جنجال په څه شي پیدا شو، ما ویل ستا حکومت خو دا کار زمورږ پر ضد وکړ، چې مورږ مظاهرو ته مجبور شو، نو چې افغانیت په کې وای مظاهرې، ته څه ضرورت و؟ د ملي تحریك مجله وګورئ، په هغې کې دېرش مخه یانې د کتاب په سایز نږدې شپېته مخه دا ټول جریان له (A) څخه تر (Z) پورې په زېر او زبر سره لیکل شوی دی، نو اوس مو په دې خاطر له ده څخه مخکې تر مخکې ژمنه واخیستله چې ته داسې نه شې؛ په هغه مرض باندې ککړ نه شې، نو نور به د یو عادي افغان په وس کې څه وي؟ هغه کاندیدان چې ددې ولس پر اوږو بار شي او ته یې پورته کړې، ببرته تا سره خیانت وکړي نو نور به ستا څه په وس کې وي غیر له دې نه چې په خدای یې وسپارې او یا یې په همدې ملت وسپارې،ګوره هغه ته مو رایه ورکړه اوس ملت له هغه نه لاس اخیستی دی. خپله به یو وخت وځورېږي، دی که هم د ملت غوښتنې ونه منې دا هم پر هغه بدبختۍ اخته کېږي، بل ګټه څه مانا لري؟ زه ګټې ته ضرورت نه

ketabton.com - The Digital Library

لرم، زما ژوند د خدای فضل دی ښه دی، خدای پاك راته د ژوند ټولې اسانتیاوې او سهولتونه راکړي دي او زه فکر کوم د دې لپاره یې راته برابر کړي چې زه د افغانستان او خپل ولس خدمت وکړم، له خدای نه ډېر شکر ګوزار یمه. پر همدې یې ختموو، کور مو ودان چې دې محفل کې مو ګډون وکړ

په خدای مو سپارم

ketabton.com - The Digital Library

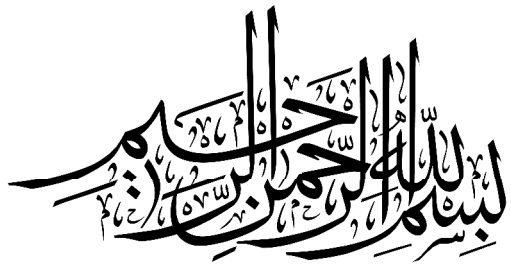

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم : ملي درسونه

لیکوال : محمد اسمعیل یون

خپروندی : د افغانستان ملي تحریك، فرهنګي څانګه

وېبپاڼه www.melitahrik.com

کمپوز : فیاض حمید

پښتې ډیزاین : فیاض حمید

چاپشمېر : ۱۰۰۰

چاپکال : ۱۳۹۴ ل کال

د تحریك د خپرونو لړ: (۹۰)

د لیکوال د خپرونو لړ: (۳۶)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریك سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

ملي درسونه

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۴ل کال

ketabton.com - The Digital Library

نیولیك

ګڼه	سرلیك	مخ
۱	د تحریك یادښت	۱
۲	ملي درسونه یو ژوندی پوهنتون	۲
۳	ملي درسونه او دا اثر	۵
۴	ملت	۹
۵	پوښتنې او ځوابونه	۱۷
۶	انتخابات او احتمالات	۳۳
۷	پوښتنې او ځوابونه	۷۱
۸	انتخابات او خطرات	۸۰
۹	پوښتنې او ځوابونه	۱۰۳
۱۰	وټونه او جنجالونه	۱۱۳
۱۱	پوښتنې او ځوابونه	۱۲۳
۱۲	لوزونه او عملونه	۱۲۹
۱۳	پوښتنې او ځوابونه	۱۶۶

ketabton.com - The Digital Library

This document was created with Win2PDF available at http://www.daneprairie.com.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

ketabton.com - The Digital Library

مننه او کور ودانۍ

د افغانستان ملي تحريک د هېواد پالې او فرهنګپالې اغلې (حوريه عالم) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته يې اوږه ورکړه. ملي تحريک ويارې چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ يې پيل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. مور له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هيله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

يو ځل بيا ددې اثر له ليکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې ددې اثر د ليکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مينه

د افغانستان ملي تحريک

ketabton.com - The Digital Library

MELI DARSOONA

"National Speeches"

By: M.Ismael Yoon

د خپرونو لړ: ۹۳

د لیکوال د خپرونو لړ: ۳۸

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English